

Írta: **Remete Farkas László**

Gesta Hungarorum et Magyarorum

Hungarok és magyarok viselt dolgai...

Elbeszélő költemény

Régi mítoszok, mondák és néphagyományok alapján...

Legendák, krónikák és tudósítások felhasználásával...

Ósi nyolcas verseléssel, belső rímekbe szerkesztve...

Korabeli, népies nyelvezetre és stílusra törekedve...

Magyarságtudat erősítésére, fiatalok okulására...

Magunkért!

KÉZIRAT

Budapest, 2013.

TARTALOM:

Első könyv: Kezdetek	5
I. fejezet: Teremtő erő	5
II. fejezet: Világ teremtése	6
III. fejezet: Ember teremtése	7
IV. fejezet: Ősi élet	8
V. fejezet: Kivonulás	9
VI. fejezet: Ősi törvények	10
Második könyv: Szétszóródás	11
I. fejezet: Letelepedés	11
II. fejezet: Ember kiművelése	12
III. fejezet: Békeidő	13
IV. fejezet: Viszályok kezdete	14
V. fejezet: Új parancsok	15
VI. fejezet: Szétszakadás	16
Harmadik könyv: Szkíta idők	17
I. fejezet: Megszállás	17
II. fejezet: Túlélés	18
III. fejezet: Ékesek és krímiek	19
IV. fejezet: Pusztai népek	20
V. fejezet: Keleti ungarok	21
VI. fejezet: Északi és déli ungarok	22
Negyedik könyv: Hungarok és ungarok	23
I. fejezet: Hunor és Magor legendája	23
II. fejezet: Hungar és ungar népek	24
III. fejezet: Hungarok és vengerek	25
IV. fejezet: Hungarok és székelyek	26
V. fejezet: Ungrod és Mager	27
VI. fejezet: Avarok és fehér ungarok	28
Ötödik könyv: Magyarok	29
I. fejezet: Bolgárok és hungarok	29
II. fejezet: Türkök és kavarok	30
III. fejezet: Levéd legendája	31
IV. fejezet: Álmos legendája	32
V. fejezet: Hét vezér legendája	33
VI. fejezet: Fekete ungarok és palócok	34
Hatodik könyv: Utolsó hazatérés	35
I. fejezet: Fehér ló legendája	35
II. fejezet: Marót és Zalán	36
III. fejezet: Hét kapitány	37
IV. fejezet: Törzsek terjeszkedés	38
V. fejezet: Árpád nagyfejedelemsége	39
VI. fejezet: Magyarság szállásai	40

Hetedik könyv: Fejedelmek ideje	41
I. fejezet: Zolta fejedelem hadjáratai.....	41
II. fejezet: Fejedelmi hatalom gyengülése.....	42
III. fejezet: Fajsz fejedelem bukása	43
IV. fejezet: Taksony fejedelem.....	44
V. fejezet: Géza fejedelem erősödése	45
VI. fejezet: István fejedelem uralma	46
Nyolcadik könyv: Királyság kezdete	47
I. fejezet: Szent korona titka.....	47
II. fejezet: Boldog István király	48
III. fejezet: Velencei Péter király és Sámuel Aba király	49
IV. fejezet: Fehér András király	50
V. fejezet: Benin Béla király és Civaodó Salamon király	51
VI. fejezet: Nagy Géza király	52
Kilencedik könyv: Királyság kiteljesedése	53
I. fejezet: Üdvös László király.....	53
II. fejezet: Könyves Kálmán király	54
III. fejezet: Hadakozó István király	55
IV. fejezet: Vak Béla király.....	56
V. fejezet: Derék Géza király	57
VI. fejezet: Ifjú István király és testvére, Görög Béla király.....	58
Tizedik könyv: Álmos-ág kihalása	59
I. fejezet: Jámbor Imre király és Gyermek László.....	59
II. fejezet: Lovag András király.....	60
III. fejezet: Építő Béla király	61
IV. fejezet: Ifjabb István király.....	62
V. fejezet: Kun László király.....	63
VI. fejezet: Velencs András király	64
Tizenegyedik könyv: Magyar királyság végideje.....	65
I. fejezet: Karobertó király	65
II. fejezet: Nagy Lajos király	66
III. fejezet: Mária királyné, Kis Károly király és Luxemburgi Zsigmond király	67
IV. fejezet: Habsburg Albert király, Várnai Ulászló és Utószülött László király	68
V. fejezet: Korvin Mátyás király	69
VI. fejezet: Korona szentségének elvesztése.....	70
Tizenkettedik könyv: Idegenek uralma.....	71
I. fejezet: Dobzse László király és Gyenge Lajos király.....	71
II. fejezet: Egy országnak két királya.....	72
III. fejezet: Habsburgok és Báthoryak	73
IV. fejezet: Erdélyi fejedelmek harcai	74
V. fejezet: Báthory Gábor fejedelem és Bethlen Gábor fejedelem.....	75
VI. fejezet: Habsburgok és Rákóczi György fejedelem.....	76

Tizenharmadik könyv: Szabadság elvesztése.....	77
I. fejezet: Ifjú Rákóczi György és Apafiak.....	77
II. fejezet: Pápás Lipót király és Thököly Imre fejedelem.....	78
III. fejezet: Ifjú Rákóczi Ferenc fejedelem és Habsburgok.....	79
IV. fejezet: Lányos Károly király, Mária Terézia királynő és Kalapos József.....	80
V. fejezet: Lovag Lipót király, Kemény Ferenc király, Jóságos Ferdinánd király.....	81
VI. fejezet: Ferenc József király	82
 Tizennegyedik könyv: Királyság elmúlása	83
I. fejezet: Jámbor Károly, az utolsó király	83
II. fejezet: Király nélküli királyság	84
III. fejezet: Népköztársaság	85
IV. fejezet: Koronás köztársaság	86
V. fejezet: Intelem.....	87
VI. fejezet: Fohász a magyarok boldogulásáért.....	88

Első könyv: Kezdetek

I. fejezet: Teremtő erő

¹Ég közepén Egy Teremtő¹⁰⁰! Mindenható, védelmező!

'Ki világot megalkotta, Mindenséget irányítja.

²Boldog párja – Földnek Anyja¹⁰¹! E világnak Nagyasszonya.
Aki földnek ad életet, Mindenségnek szeretetet.

³Teremtő és Nagyasszonya, Világunkat gyámolítja.
Egyik, szellem velejével. Másik, élet erejével.

⁴Teremtőé, Nap ereje¹⁰²! Szél és eső éltetője,
Nappal-éjjel mozgatója, Télnek-nyárnak fordítója¹⁰³.

⁵Nagyasszonyé, Hold ereje¹⁰⁴! Víz és növény éltetője,
Ember-állat mozgatója, Élet-halál fordítója¹⁰⁵.

⁶Teremtő és Nagyasszonya, Két fiúkkal eget lakja.
Nagyasszonynak csillagánál, Furucsillag¹⁰⁶ nyílásánál.

⁷Két fiúk – kék eget járja¹⁰⁷, Csillagszarvas¹⁰⁸ nyomdokára.
Minden évben becserkészik, De e szarvast be nem érik.

⁸Két fiúnál ősi erő! Földi létet vezérelő.
Egyik, szándék velejével. Másik, észnek erejével.

⁹Felső világ¹⁰⁹ az egyiké. Fehér nyugat¹¹⁰ fiatalé.
Van tudása fortélyokhoz, Késztetése vizslatáshoz.

¹⁰Középvilág¹¹¹ a másiké Sötét kelet¹¹² idősebbé.
Van tudása munkáláshoz, Jó ereje kitartáshoz.

¹¹Alsó világ¹¹³ gonoszságé, Lelki békét pusztítóé.
Testet, rendet megtámadja, Hitet, elmét nyomorítja.

¹²Ez, mindenség főfolyása! Teremtése és mozgása.
Égi erők munkálása, Világsorsnak javulása.

---

¹⁰⁰ Egy Teremtő = egyetlen és minden felett álló Ég-isten (Tengri).

¹⁰¹ Föld Anya = Nagyasszony, Boldogasszony, Magyarok Nagyasszonya (Babba).

¹⁰² Nap = teremtés férfi jelképe.

¹⁰³ Szél, eső, nappal, éjjel, tél, nyár = a Teremtő (természet) megnyilvánulásai, isteni erők.

¹⁰⁴ Hold = teremtés női jelképe.

¹⁰⁵ Víz, növény (fa), ember, állat (ló), élet-halál, föld = Nagyasszony (Boldogasszony, életerő) megnyilvánulásai.

¹⁰⁶ Sarkcsillag. Vastuskó. A látható ég közepe (ami körül az égbolt elfordul).

¹⁰⁷ Ikrek csillagkép. Hun-magyar, ugor-baskír, kimmer-bolgár, manysi, madjar testvér-hősök csillagképei.

¹⁰⁸ Szarvas csillagkép = Szekeres + Perseus + Cassiopeia csillagképek együttese.

¹⁰⁹ Égi világ = lelki világ. Eszmeiség. Szellemi-alkotói tudatszint szimbóluma.

¹¹⁰ Fehér szín = jobboldal, nyugat, megvilágosodás, szent-nyugodt stb. szimbóluma (ősmagyaroknál).

¹¹¹ Földi világ = való világ. Valóság. Gyakorlati-túlélési tudatszint szimbóluma.

¹¹² Sötét (szürke/fekete) szín = baloldal, kelet, dinamizmus, változás stb. szimbóluma (ősmagyaroknál).

¹¹³ Alsó világ = tudatalatti világ. Ösztönösség. Szorongás, ártás stb. szimbóluma.

II. fejezet: Világ teremtése

¹Egyszer régen Egy Teremtő, Mindenséget elrendező,
Nagyasszonnyal¹¹⁴ kigondolták, Világot, hogy megalkotják.

²Teremtő, nagy hatalmával, Mindenségnek tudásával,
E világot megáldotta, Fényességbe borította¹¹⁵.

³Nagyasszonya áldásával, Határtalan jóságával
Fényességet megigézte, Fényből porát megidézte¹¹⁶.

⁴Teremtő, nagy hatalmával, Mindenható tudásával.
Porból földet teremtette¹¹⁷, 'Mit Nagyasszony, vízzel fedte¹¹⁸.

⁵Teremtő a Napot adta, Nagyasszonya Holdat hozta¹¹⁹.
Sok csillag, mint égne éke, Tudást rejtve minden képe.

⁶Nap és Hold így útját járja, Napot és hót¹²⁰ megmutatja¹²¹.
Csillag képe esztendőket, Lehullók, az életeket¹²².

⁷Teremtő, ha szelet támaszt, Nagyasszonya vizet áraszt.
Egyik alkot, másik éleszt! Vízben éltet, lelket ébreszt.

⁸Teremtő, így vizet választ. Mélyről hozott földet szárazságot¹²³.
Eme földet Nagyasszonya, Új élettel beborítja¹²⁴.

⁹De nem tűri ezt a gonosz, Hullámot vet, vihart fokoz.
Száras földet, hogy elmossa, Rajta élőt, elpusztítsa¹²⁵.

¹⁰Teremtő ezt nem tűrhette, Gonosz erőt megfékezte.
Teremtését, így megóvta, Nagyasszonya orvosolta¹²⁶.

¹¹Rend helyre állt. Nap szelet vet, Melegével bő esőt kelt.
Nappalt éjjel váltogatja, Telet, nyárral fordítgatja.

¹²Hold, vizeket megmozgatja¹²⁷, Életeket szaporítja.
Arca időt mutogatja, Hónapokat váltogatja.

¹¹⁴ Istenpár együttműködése. Ősi termékenységkultusz (sumér, egyiptomi, urál-altáji és gnosztikus hasonlóság).

¹¹⁵ Ősi világteremtési mítosz. Ősrobbanás (kb. i.e. 15-14 milliárd év).

¹¹⁶ Ősi világteremtési mítosz. Energia-anyag szétválás (kb. i.e. 14-13,7 milliárd év).

¹¹⁷ Ősi világteremtési mítosz. Föld kialakulása (kb. i.e. 5-4,5 milliárd év).

¹¹⁸ Ősi világteremtési mítosz. Földi hidroszféra létrejötte (kb. i.e. 4,6-4,2 milliárd év).

¹¹⁹ Ősi világteremtési mítosz. Hold kialakulása, befogása (kb. i.e. 4,2-3,6 milliárd év).

¹²⁰ Hónap régi elnevezése (hava = hónapja).

¹²¹ Nap- és Hold-naptárak alapja.

¹²² Korabeli babona: hullócsillag = halál.

¹²³ Ősi teremtésmítosz. Hasonlóság a finnugor és sumér hagyományokhoz.

¹²⁴ Szárazulatokon a növény- és állatvilág elterjedése.

¹²⁵ Időnként bekövetkező időjárás-változások, katasztrófák.

¹²⁶ Változások közötti nyugalmi-fejlődési időszakok.

¹²⁷ Ár-apály jelenség.

III. fejezet: Ember teremtése

¹Egyszer régen Egy Teremtő, Világunkat megteremtő,
Nagyasszonnyal¹²⁸ kigondolták, Emberlényt, hogy megalkotják.

²Vizek telve már halakkal¹²⁹, Magasság is madarakkal¹³⁰.
Szárazulat füvel-fával¹³¹, Vad és jámbor állatával¹³².

³De gonoszság ezt nem hagyta, Némelyeket átformálta.
Mérges, szúrós, vad lényeké, Undorító teremtménnyé.

⁴Teremtő ezt nem tűrhette. Károsabbját megjelölte,
Hagyott helyre elrejtette¹³³. Gonoszt ismét mélybe üzte.

⁵Majd, Teremtő hatalmával, Mindenségnek tudásával,
Földnek porát megáldotta, Emberképre megformálta¹³⁴.

⁶Nagyasszonya gondossággal, Határtalan jóságával,
Emberképet megigézte, Földi létre megidézte¹³⁵.

⁷Teremtő és Nagyasszonya, Embereket létre hozta.
Férfit és nőt megalkották, Képmásukra megformálták¹³⁶.

⁸Így alkottak embereket, Adva nékik gyermekeket.
Egybekötve több családot¹³⁷, Családokból rokonságot¹³⁸.

⁹'Kik élhettek békességben, Összetartó megértésben.
'Mit szereztek – megosztották. 'Ki rászorult – védték, óvták.

¹⁰De gonoszság nem nyughatott, Emberek közt viszály¹³⁹ szított.
Önzés – magját elvetette¹⁴⁰, Rosszindulat – felnevelte.

¹¹Emberek, így vaddá váltak¹⁴¹, Mint, állathad úgy vonultak,
Ettek, amit elérhettek, Ha szorultak, menekültek.

¹²Teremtő ezt nem tűrhette, Gonoszságot mélyre üzte.
Egyezőket összehozta, Viszálykodót széjjel szórta.

¹²⁸ Teremtő és Nagyasszony közötti viszony = családfő és családanya = test-teremtő és lélek-teremtő.

¹²⁹ Vizek benépesülése (kb. i.e. 500-300 millió év)

¹³⁰ Madarak elterjedése (kb. i.e. 250-200 millió év)

¹³¹ Dús növényzet elterjedése (kb. i.e. 150-100 millió év)

¹³² Emlősök elterjedése (kb. i.e. 50 millió évtől)

¹³³ Utalás egyes mérgező vagy veszélyes élőlények sajátos színére, mintázatára, ízére, életmódjára stb.

¹³⁴ Ügyes ember (homo habilis). Emberré válás első lépése (i.e. 2 millió év körül)

¹³⁵ Gondolkodó-tudatos ember (homo sapiens). Mai ember (i.e. 300 ezer év körül)

¹³⁶ Ősi mítosz. Isten és ember hasonlósága. (Gilgames 6. tábla, Genesis. 1.26, Maja teremtéstörténet)

¹³⁷ Nagycsaládok, nemzetségek kialakulása.

¹³⁸ Hordák, törzsek kialakulása.

¹³⁹ Jó és Rossz harca = szabad akaratar harca, jó és rossz közötti választás (urál-altáji, óperzsa, gnosztikus sajátosság).

¹⁴⁰ Népeség növekedése miatt helyi táplálékhiány.

¹⁴¹ Hordák közötti ellentét, másik legyőzése vagy kiszorítása.

IV. fejezet: Ősi élet

¹Ezek után Egy Teremtő, Ember lényét felélesztő,
Nagyasszonnyal kifundálták, Embereket, hogy okítják.

²Teremtő és Nagyasszonya, Két fiát ¹⁴², 'ki eget járja,
Emberekhez földre küldi, Szébb életre kiművelni.

³Lement földre – idősebbje, Szándékában erősebbje.
Embereket, hogy oktassa, Jó életre megtanítsa.

⁴Férfit okít tüzet rakni, Szerszámokat készíteni.
Fát és követ megmunkálni, Házat, nyéket¹⁴³ építeni.

⁵Asszonyt okít begyűjteni, Föld gyümölcsét összeszedni¹⁴⁴.
Ételt-italt készíteni, Fonni, szőni, ruhát varrni.

⁶Lement földre – a kisebbje, Tudásában erősebbje.
Embereket, hogy tanítsa, Bő¹⁴⁵ életre kiokítsa.

⁷Férfit tanít – halat fogni, Madarászni és vadászni¹⁴⁶.
Csapdát, hálót készíteni, Bőrt és csontot megmunkálni.

⁸Asszonyt tanít füvet¹⁴⁷ szedni; Mézet, gyógyírt készíteni.
Állatfikát¹⁴⁸ felnevelni, Húst füstölteni, szárítani.

⁹Teremtőnek, Nagyasszonynak, Mindkét fia – földön járnak.
Embereket okítanak, Nékik hasznos tudást adnak.

¹⁰Testvérek ezt jól végezték, Munkájukat befejezték.
Embereket kiművelték, Életüket segítették.

¹¹Fiatalja, méltóságba, Visszatért a felvilágba¹⁴⁹.
Csillagszarvast tovább üzni, Égi Ősként¹⁵⁰ segíteni.

¹²Idősebbje, elvonultan, Itt maradt e Földvilágban¹⁵¹.
Tudást, erőt megőrizni; Földi Ősként¹⁵² segíteni.

¹⁴² Két istenfiú = két, együttműködő testvérös (uráli-altáji, ugor-bolgár, ungar-hungar jellegzetesség).

¹⁴³ Nyék = keríték. Sövény, palánk, elrekesztett kert (régí kifejezés).

¹⁴⁴ Gyűjtögető életmód.

¹⁴⁵ Bő = gazdag, bőséges (régí kifejezés).

¹⁴⁶ Halászó-vadászó életmód.

¹⁴⁷ Füvet = ehető növényt, gyógynövényt,

¹⁴⁸ Állatok szaporulatát (vadmalac, bárány, gida, csibe stb.).

¹⁴⁹ Felvilág = égbolt, mennyek birodalma.

¹⁵⁰ Egyik Iker a Szarvas csillagképnél.

¹⁵¹ Földvilág = föld. Emberek világa.

¹⁵² Legendák szerinti első földi uralkodó.

V. fejezet: Kivonulás

¹Egyszer régen Egy Teremtő, Embereket felemelő,
Nagyasszonnyal úgy gondolják, Embereket kibocsájtják.

²Sok embernek szűkös helyen¹⁵³. Ehetőből kevés terem.
Ivóvíze poshad, szárad. Vadak, halak száma apad¹⁵⁴.

³Ezért, aztán megfontolva, Földi Ősök sugalmára,
Elhagynák e szülőföldet, Felkutatni új lakhelyet.

⁴Összegyültek, egyezkedtek, Készülődtek, kerekednek.
Pusztá helyről kivonultak¹⁵⁵, Folyók mentén elvonultak.

⁵Legelőket mind bejárták, Állatcsordák nyomát járták.
Pusztát, hegyet elkerülték, Tavat, tengert megkerülték.

⁶Folyók közit elfoglalták. Völgyeiket mind belakták¹⁵⁶.
Torkolatban halászgattak, Ligetekben vadászgattak¹⁵⁷.

⁷De gonoszság nem nyugodott, Emberekre csapást hozott.
Emitt fagyot és éhséget¹⁵⁸, Amott aszályt, betegséget¹⁵⁹.

⁸Túlélőket sanyargatta, Embereket széjjelszórta¹⁶⁰.
Népeiket megbontotta, Nyelveiket megzavarta¹⁶¹.

⁹Nagyasszony ezt nem tűrhette, Tisztelőit segítette¹⁶².
Nagy vadakat szaporított¹⁶³. Hú népének éltet adott.

¹⁰Emberek ezt nem feledve, Nagyasszonynak tisztelegve,
Vélt alakját megformálták¹⁶⁴, Azt tekintve Őt imádták.

¹¹Égi Ősök sugalmára, Felkészültek vadászásra.
Földi Ősök tanácsára, Behúzódtak védett zugba¹⁶⁵.

¹²Életüket így tengették, Jégvilágot¹⁶⁶ átvészelték.
Száraz pusztát is túléltek, Fertő erdőt elviselték.

¹⁵³ Kelet-Afrika, Omo-folyó környéke.

¹⁵⁴ Életfeltételek romlása (fokozatos kiszáradás, vulkáni tevékenység, állatok elvándorlása).

¹⁵⁵ Modern ember szétvándorlása i.e. 120-60 ezer körül.

¹⁵⁶ Folyam-menti, ártéri kultúrák kialakulása.

¹⁵⁷ Mérsékelt és mediterrán éghajlatú területek benépesítése.

¹⁵⁸ „Emitt fagyot és éhséget = jeges és tundra övezetek kiterjedése.

¹⁵⁹ „Amott aszályt, betegséget” = sivatagi övezet kiszélesedése.

¹⁶⁰ Szeleta-kultúra (i.e. 40-28 ezer közötti) népességének szétterjedése.

¹⁶¹ Elkülönülés miatt a nyelvek eltérően fejlődtek, változtak.

¹⁶² Európába vándorolt ősnépesség. Aurignaci és gravetti kultúrák népei.

¹⁶³ Mamut, rénszarvas, pézsmatulok, barnamedve, bölény stb.

¹⁶⁴ „Vélt alakját megformálták” = őskőkori „Vénusz-szobrok” (i.e. 32-5. e).

¹⁶⁵ „Beköltöztek védett zugba” = Szeleta és Kosztyenki kultúra népessége (i.e. 32-20. e).

¹⁶⁶ Utolsó nagy eljegesedés. i.e. 60-10 ezer közötti időszak.

VI. fejezet: Ősi törvények

¹Egyszer régen Egy Teremtő, Embereket védelmező,
Nagyasszonnyal törvényt hozott, 'Mit Földi Ős megtanított.

²Első törvény: Óvd a véred¹⁶⁷! Hogy maradjon fenn a néped!
Rokon vérét ne keverjék, Beteg vérét elkerüljék!

³A második: Óvd a néped¹⁶⁸! Gondozd, tanítsd gyermekeket!
Védjed, gyógyítsd gyengébbeket, Űzz dúvadat, ellenséget!

⁴A harmadik: Óvd a törvényt¹⁶⁹! Ne bántsд társad, ne vedd másét!
'Mit szereztél, mind megosszad! Viszályt szítót kítaszítsad¹⁷⁰!

⁵A negyedik: Óvd a hitet¹⁷¹! Tiszteljed meg Teremtődet!
Földanyának áldozatok; Hitet, szokást megtartsátok.

⁶Kis csapatban¹⁷², első népek, Foglalt földön békén éltek.
Vadászmezőn szétszóródva, Más zsákmányát nem zavarva.

⁷Sokasodva ketté váltak, Testvérnéptől¹⁷³ külön laktak.
Folyó által elválasztva, De egymás közt házasodva.

⁸Testvérnép, ha találkozott, Zsákmány bővén megosztozott.
Cserélgettek, szöveteztek, Ünnepeltek, keveredtek.

⁹Zsákmány híján széjjelváltak. Bővebb helyre tovább álltak.
De ünnepkor összejártak¹⁷⁴. Hitet, szokást megtartottak.

¹⁰Idegen nép¹⁷⁵, ha megjelent, Testvérnép, mind fegyverkezett.
Fürkészt¹⁷⁶ küldtek, cselet vetettek, Egymást védve harcra keltek¹⁷⁷.

¹¹Vad idegent mind elűzték, Más hitűket elkerülték¹⁷⁸.
Legyőzöttet befogadták¹⁷⁹, Széthúzókat sorsra hagyták.

¹²Akkoriban, ősi népek, Türelemmel, ekképp éltek.
Nyelvek, népek formálódtak, Hagyományok csiszolódtak.

---

¹⁶⁷ Örökölheto, szerezhető betegségek és rendellenességek elkerülése.

¹⁶⁸ Közösség tagjainak és tudásának megvédelmezése.

¹⁶⁹ Közösségi-együttélési normák betartása.

¹⁷⁰ Száműzés, kitagadás és elkergetés.

¹⁷¹ Közösség összetartó és együttműködésre készítő rítusainak megőrzése.

¹⁷² Kis csapat = horda, összetartó családok, nemzetség egy része.

¹⁷³ Testvérnép = egy nemzetségbe tartozó csapat, frátria.

¹⁷⁴ Nemzetségek, frátriák közös ünnepe, házassági és temetési találkozók.

¹⁷⁵ Idegen nép = más nemzetséghez tartozó népesség, közösség, vagy annak tagja.

¹⁷⁶ Fürkész = felderítő, őr.

¹⁷⁷ Egy nemzetségbe tartozók közösen harcoltak a támadók ellen.

¹⁷⁸ Ha a két hit normái és szertartásai nem illeszkedtek.

¹⁷⁹ Ha elfogadta helyzetét és „beházasodott”.

Második könyv: Szétszóródás

I. fejezet: Letelepedés

¹Egyszer régen Egy Teremtő, Embereket elengedő,
Nagyasszonnyal akképp vélte, Jobbuljon az ember élte.

²Teremtő nagy tudásával, Mindenségnek hatalmával,
Földnek jegét összetörte¹⁸⁰, Száraz medret feltöltötte¹⁸¹.

³Nagyasszonya jóságával, Határtalan gondossággal,
Jégnek nyomát zöldítette¹⁸², Tavak¹⁸³ hallal telítette.

⁴Könnyebb lett az ember élte. Nincs veszélyben már a léte.
Füves mező, liget, hágó, Már szabadon bejárható¹⁸⁴.

⁵Népek újra szétszéledtek, Reményében jobb életnek¹⁸⁵.
Széles teret belakhatták, Egymás éltét nem zavarták¹⁸⁶.

⁶Új tájakra telepedtek¹⁸⁷. Bő folyókhoz költözködtek.
Élelemben bővelkedtek, Javaikból cserélgettek.

⁷Szokásaik megváltoztak, Hiteikben formálódtak¹⁸⁸.
Sokasághoz hasonultak. Erősebbhez idomultak.

⁸Köztük két nép együtt tartott. Ha támadták, összefogott.
Hagyományát megőrizte, Nyelvét, hitét nem cserélte.

⁹Egyikük – a Kárpát népe¹⁸⁹. Égi Ősnek fehér neme.
Cserepeik ékessége, Fehér, sárga vonaldísz¹⁹⁰.

¹⁰Az ő földjük – nyugat része, Dnyeszter, Duna-Száva köze.
Erdős nádas térségeik, Vadban, halban bővelkedik.

¹¹Másikuk – a Liget népe¹⁹¹. Földi Ősnek szürke neme.
Cserepeik ékessége, Fekete szín vonaldísz¹⁹².

¹²Az ő földjük – kelet része, Dnyeszter-Donyec folyóköze.
Jószágaik ligetekben, Dúskálódnak legelőkben.

¹⁸⁰ „földnek jegét összetörte” = utolsó jégkorszak utáni felmelegedés (i.e. 12-10. e).

¹⁸¹ Óceánok vízszintjének emelkedése. Szárazulatok elöntése = Északi-, Balti- és Adriai-tenger kialakulása.

¹⁸² Tundra egy részét erdő és liget váltotta fel. A nagyvadak és vándormadarak északabbra vonultak.

¹⁸³ A jég helyén halban-madárban gazdag olvadéktavak, lápok, fokok-árterek alakultak ki.

¹⁸⁴ Alacsonyabb hegyekben a hó elolvadt, lehetségessé vált a különböző népek közötti kapcsolat.

¹⁸⁵ A környezetváltozás az ősi halászó-vadászó népessegek egy részét északabbra, keletebbre csábította.

¹⁸⁶ Alacsony népsűrűség és természeti bőség nem okozott megélhetési viszályokat.

¹⁸⁷ „új tájakra telepedtek” = Szvideri (i.e. 10-8. e), Grebeniki és Butovi (8-5. e) műveltség népe.

¹⁸⁸ Különböző kultúrák békés egymásra hatása.

¹⁸⁹ Kárpát népe = kárpát-medence és környékének R1a haplocsoportú cro-magnoni népessege.

¹⁹⁰ Fehér, sárga vonaldísz = bükki-alföldi és lengyel kultúra kerámiadíszítése (i.e. 6-3. e).

¹⁹¹ Liget népe = kelet-európai ligetes sztyeppe R1a típusú cro-magnoni népessege.

¹⁹² Fekete vonaldísz = Cucuteni-tripillán kultúra kerámiadíszítése (i.e. 5,5-3. e).

II. fejezet: Ember kiművelése

¹Egyszer régen Egy Teremtő, Embereket nemesítő,
Nagyasszonnyal elterveli; Hogy népeit kiműveli.

²Nagyasszonya szeretettel, Eltelítve képzelettel,
Emberelmét élesíti, Gondolatát fényesíti.

³Égi Ősünk sugalmára, Elmés népnek jó hasznára,
Felfedette írás titkát, Megláttatta üdvét, hasznát.

⁴Földi Ősünk sugalmára, Arra méltót a tudásra,
Rávezette, miként írjon; Hogy szó, eszme megmaradjon.

⁵Őseink így jelre leltek. Rovásképpel lejegyezték¹⁹³.
Szavaiknak hitelére, Tudásuknak őrzésére.

⁶Kárpát népe megőrizte¹⁹⁴. Liget népe tovább vitte¹⁹⁵.
Rovásukat csiszolgatták¹⁹⁶, Hagyományát ápolgatták¹⁹⁷.

⁷Jeleiket fára rótták. Rovásokat olvasgatták.
Friss agyagba karcolgatták¹⁹⁸, Egymást róni tanították.

⁸Földjeiket is becsülték. Ami termett, begyűjtötték.
Jószágaik gyarapodtak, Lovaikban gazdagodtak.

⁹Nagycsaládként együtt éltek. Hosszúházat építettek¹⁹⁹.
Összefogtak dolgaikban, Megosztottak javaikban.

¹⁰Sok család így együtt élve, Faluvá nőtt házak rendje²⁰⁰.
Javat, éltet együtt védték. Holtjaikat eltemették.

¹¹Eget 's Anyát mind tisztelték²⁰¹. Napot, Holdat²⁰² ünnepelték²⁰³.
Őseiket emlegették, Bölcsüket megbecsülték.

¹²Vezetőket választottak, Gyógyítókat válogattak.
Hőseiket elismerték, Bűnösöket elkergették.

---

¹⁹³ „rovásképpel lejegyezték” = Tordosi kultúra rovás-piktogramok jelei (i.e. 5-3 e.).

¹⁹⁴ Székely-magyar és Adria-menti rovásírások hasonlósága.

¹⁹⁵ Székely-magyar, avar-bolgár, kazár és türk rovásírások hasonlósága.

¹⁹⁶ Képjellegű írás egyszerűsítése, idővel betűírássá formálódása.

¹⁹⁷ XV. században még használták hivatalos összeírásokon.

¹⁹⁸ Tordosi és tatárlakai cseréptöredékek és tábladarabkák.

¹⁹⁹ Nagycsaládok közös házban élése.

²⁰⁰ Több család együtt élése nyitott településen.

²⁰¹ Tiszai, Lengyel (i.e. 5-4 e) Vinca-Tordosi és Bádeni kultúra (i.e. 5-3 e.) isten és istennőszobrai, női idolk.

²⁰² Nap és Hold szimbólum különösen gyakori Felföld, Erdély és Moldva területein.

²⁰³ Földanya, Nap és Hold tisztelete = az ősi természetvallás tovább élése.

III. fejezet: Békeidő

¹Egyszer régen Egy Teremtő, Embereket kivezető,
Nagyasszonnyal kigondolta, Földművelést megtanítja²⁰⁴.

²Nagyasszonya tudományát, Magok, plánták gondozását,
Embereknek megszuggallta, Üdvösségét megláttatta.

³'Kik, jó magot begyűjtötték, Ugart együtt fel is törték.
Szebbjét-jobbját elvetették, Majd termését begyűjtötték.

⁴Szelídít' tek jó vadakat²⁰⁵, Befogadtak jószágokat²⁰⁶.
Legeltették barmaikat, Felnevelték almaikat²⁰⁷.

⁵Erdőn, lápon gyűjtögettek²⁰⁸. Mezőn, réten legeltettek²⁰⁹.
Földjeikben megegyeztek, Kertet, vetést művelgettek²¹⁰.

⁶Biztosabb lett ember élte, Élelmét már megtermelte.
Felesleget félretette, Más dologra elcserélte²¹¹.

⁷Jólétükben mind elteltek. Békességben éldegéltek.
Ellenséget nem ismertek, Védelemre nem készültek.

⁸Szabad helyre települtek, Szálláshelyet építettek,
Szent helyeket kijelöltek, Temetőben temetkeztek.

⁹Elosztották, 'mit termeltek, Családok közt cserélgettek.
Más népekkel kereskedtek²¹², Új módikat megismertek.

¹⁰Szép tárgyakkal díszlegtek²¹³, Ékszerekkel ékeskedtek.
Szobraikkal tisztelegtek, Szekerekkel büszkélkedtek²¹⁴.

¹¹Gonosz mindezt irigyelte. Aszályt hozott, termést vitte²¹⁵.
Emberek közt viszályt keltett, Összefogást önzéssé tett²¹⁶.

¹²Jószág – vetést lelegelte – Azt meg rabló tizedelte.
Közös földet szétszabdalták, Állatokat szétrabolták.

²⁰⁴ Földművelés kezdete (i.e. 7-8. ezer körül).

²⁰⁵ Például: juh, kecske, tulok, őz, galamb, lúd, nyúl, méh.

²⁰⁶ Például: kutya, macska, görény.

²⁰⁷ Vadászott, tartott állatok almainak felnevelése.

²⁰⁸ Gyűjtögető életmód: vadász, halász, pákász és csikász.

²⁰⁹ Tartott, szelídített növényevők őrzött-terelt vagy elrekesztett legeltetése.

²¹⁰ Égetéses-irtásos termőföldszerzés, majd idővel felhagyása, továbbállás.

²¹¹ Nagycsaládok közötti cserélgetés.

²¹² Települések közötti cserekereskedelem kialakulása.

²¹³ Békés-nyugodt élet lehetővé tette a díszítést, luxusigények kielégítését.

²¹⁴ Budakalászi agyagszekér. Európa legrégebbi kocsi-ábrázolása (i.e. 4-3 e körül).

²¹⁵ A délebbi földművelő népek északabbra kényszerültek (i.e. 3. ezer körül).

²¹⁶ A magántulajdon erősödésével a közös gazdálkodás háttérbe szorult.

IV. fejezet: Viszályok kezdete

¹Egyszer régen Egy Teremtő, Embereket megsegítő,
Nagyasszonnyal úgy gondolta, Ércművelést kitanítja²¹⁷.

²Égi Ősnek sugalmára, Földi Ősnek tanácsára,
Folyó víznek sarát mosták, Követ tűzzel szóra bírták.

³Kőben, sárban csilló fények²¹⁸, Arany, ezüst, réz telérek.
Hevítették, kalapálták, Ékes dísznek megformálták.

⁴Megismertek némely ércet²¹⁹, Abból nyerték ki a fémet²²⁰.
Pörkölt fával felszították²²¹, Fénylő könnyét megformálták.

⁵Vezért díszít arany éke²²². Tisztet hirdet ezüst fénye²²³.
Főkre mutat rezes dísze²²⁴. Közt ékesít szürkés fémje²²⁵.

⁶De gonoszság ezt nem hagyta. Esendőket csábította.
Drága fémet elrabolni, Mások javát fosztogatni.

⁷Szerszám mellé fegyvert fogtak²²⁶. Védekeztek vagy raboltak²²⁷.
Gyengébb földjét elfoglalták²²⁸, Erősebbet kiszolgálták²²⁹.

⁸Más javait megkívánták, Gyengébbikét elorozták.
Érchelyeket elfoglalták, Fém tudóját elragadták.

⁹Vadász – gulyát ritkította. Pásztor – vetést megríbolta,
Vető – pásztort elüldözte. Pásztor – vadászt leverette.

¹⁰Védett helyre kényszerültek²³⁰. Árkot, nyéket építettek.
Fegyvereket kovácsoltak, Őrt és kémet állítottak.

¹¹Szent helyeket elfeledték, Ősi földet elvesztették.
Temetőket gaz felverte, Halottat tűz emésztette.

¹²Hit és erkölcs romokba dőlt. Ünnepezték, 'ki sokat ölt!
Erőszakot – tudás felett, Önkényurat – Isten helyett.

²¹⁷ Első kezdetleges réztövezetek megjelenése (i.e. 5-4. ezer körül).

²¹⁸ Termésércek (elsősorban arany, ezüst és réz ötvözei).

²¹⁹ Elsősorban a sárga és zöldeskék rézérceket.

²²⁰ A fémművesség elterjedése felerősítette a társadalmi és vagyoni különbségeket.

²²¹ Kohász- és kovácsművesség kezdetei.

²²² Arany-sárga színe – legfőbb vezetők dísze.

²²³ Ezüst-fehér színe – legfőbb eljárók dísze.

²²⁴ Réz-vörös színe – fő, helyi vezetők dísze.

²²⁵ Ólom-ön szürkés színe – egyszerű népek dísze.

²²⁶ Réz és bronzfegyverek tömeges megjelenése (i.e. 3-2. e körül)

²²⁷ Ekkor érzékelhető jelentős népesség-feláramlás közel-keletről.

²²⁸ Fegyveres földfoglalások és rabló hadjáratok elterjedése.

²²⁹ A leigázott népesség szolgálatra kényszerítése, rabszolgaság kezdeti állapota.

²³⁰ Ismeretlen vándorló népesség betörése a Kárpát-medencébe (Harangedényes kultúra i.e. 3-2 e. között).

V. fejezet: Új parancsok

¹Egyszer régen Egy Teremtő, Minden népet védelmező,
Nagyasszonnyal, mert úgy látta, Törvényeket újra írta²³¹.

²Első parancs: Nép védelme!²³² Saját népek tisztelete!
Egymás vérét meg ne sértsék, Rablást, ölést megbüntessék.

³Másodiknak: Vég védelme!²³³ Nép földjének tisztelete!
Családonként felosztassék, Gyepűt együtt védelmezzék.

⁴Harmadiknak: Szó védelme!²³⁴ Bírák, bölcsek tisztelete!
Ígéretet számon kérjék, Esküszegő száműzessék.

⁵Negyediknek: Vér védelme!²³⁵ Szülők, vének tisztelete!
Rokon vér ne keveredjék, Idegen vért elkerüljék.

⁶Ötödiknek: Rang²³⁶ védelme! Vezér, tiszt, fő tisztelete!
Méltók közül választassék, Közjavára feleskessék.

⁷Hatodiknak: Ős védelme!²³⁷ Ősök, tudók tisztelete!
Hitet, tudást átadjátok, Ősi szokást megtartsátok.

⁸Hetedikként: Hit védelme!²³⁸ Egy Teremtő tisztelete!
Áldozatok Földanyának, Gyümölcshozó Nagyasszonynak.

⁹Szent helyeket kijelöltek, Hol közösen ünnepeltek.
Rejtett helyet áldozáshoz, Készülethez, avatáshoz.

¹⁰Helyeiket megjelölték²³⁹, Gyepűjüket is kimérték²⁴⁰.
Földjeiket nagy folyóik; Elválasztják, összekötik.

¹¹Vezért, főket választottak, Csapatot, őrt állítottak²⁴¹.
Fiút, leányt kioktatták²⁴², Hadra, védre tanították²⁴³.

¹²Teremtőre hitet tettek, Vezérüknek esküt tettek.
Elöljárók szavát vették, Mit fogadtak, számon kérték²⁴⁴.

---

²³¹ A belső békétlenség és megosztottság elkerülésére.

²³² Nép védelme = nemzetség és a vele szövetséges csoportok békés együttélése.

²³³ Vég védelme = a nép lakóterületi határainak védelme.

²³⁴ Szó védelme = ígéret, eskü és tanúságtétel.

²³⁵ Vér védelme = nemzetség genetikai leromlásának, valamint felhígulásának elkerülése.

²³⁶ Tiszt védelme = tisztség és rang becsülete, választott vezető hatalmának elismerése.

²³⁷ Hit védelme = Nemzetség hitvilágának, hagyományainak és kultúrájának megőrzése.

²³⁸ Egy védelme = Egyistenhit. Egy = szent (régí kifejezés).

²³⁹ Lakódombok, földsáncok, árkok, nyékek, védett bejáratok.

²⁴⁰ Határhalmok, védőárkok, őrhelyek.

²⁴¹ Őrhalmok, figyelőhelyek kialakítása, sziklaormok kihasználása.

²⁴² „Fiút, leányt kioktatták” = fiúk és lányok felkészítése a fegyverek használatára.

²⁴³ Barlangok, források és gázlók elrejtése. Átjárók felszerelése csapdákkal.

²⁴⁴ Kudarcot valló vagy méltatlan előljárót elítélték, feláldozták.

VI. fejezet: Szétszakadás

¹Teremtő már nem segített, Hisz eddig is, eleget tett.
És, ha ember tart a rossztól, Védje magát a gonosztól.

²Nyugatról a Kárpát népét, Keletről a Liget népét,
Ellenségek szorongatták²⁴⁵, Idegenek háborgatták²⁴⁶.

³De Nagyasszony szeretete, Hű híveit elrejtette.
Védve őket hódítóktól, Földet, termést elrablólóktól.

⁴Kárpát népét, hegyeikbe²⁴⁷, Folyók rejtett völgyeibe²⁴⁸.
Kárpátoknak rejtékébe, Tiszán túlra²⁴⁹, Erdőelvre²⁵⁰.

⁵Némelyeket északabbra, Kárpátoknak hegyén túlra.
Szilézia mezejéig, Wkra folyó vidékéig²⁵¹.

⁶Nagyasszonyunk, ahogy tette, Liget népét is rejtette.
Folyópartok Erdeibe²⁵², Láppal védett berkeibe²⁵³.

⁷Másokat még keletebbre, Pusztán túlra, új földekre.
Egészen a két tengerig²⁵⁴, Kubán folyó vidékéig.

⁸Némelyeket északabbra²⁵⁵, Hódítóktól távolabbra.
Volga-Káma vidékéig, Folyó menti erdőségig²⁵⁶.

⁹Kik időben elvonultak, Védett helyen meghúzódtak.
Szerény létű biztonságban, Maguk adta szabadságban.

¹⁰Hitet, nyelvet megmentették, Szokásukat megőrizték.
Megtartották szarvas jelét²⁵⁷, Égi ősük tiszteletét.

¹¹Azok, 'kik nem menekültek, Sík mezőkön legyőzettek.
Megalkudtak²⁵⁸ vagy elvésztek, Keveredtek vagy enyésztek.

¹²Hitük, nyelvük formálódott. Szokásuk is megváltozott.
De megóvták szarvas jelét, Égi ősük tiszteletét.

---

²⁴⁵ Túlnépesedés miatt harcias, nomád törzsek áramlottak keletről és nyugatról.

²⁴⁶ Trák, illír és iráni népcsoportok behatolása a Kárpát-medencébe.

²⁴⁷ Kárpátok, Erdélyi érchegeység, Bakony, Felföld.

²⁴⁸ Vág-, Nyitra-, Garam-, Ipoly-, Körösök-völgye, Felső-Tisza vidéke, stb.

²⁴⁹ Hansági és Ecsedi lápvídek, Dráva-Száva mocsárvidék területeire.

²⁵⁰ Különösen az Erdélyi medencében és Kárpátalján.

²⁵¹ Nagy Lengyel krónika szerint a magyarok egy része innen tért vissza a Kárpát-medencébe.

²⁵² Dnyeper-Lebed, Oka-Ugra-Mozsajka, Donyec-Bereka folyótálálkozások vidéke (ugor, majd később szláv terület).

²⁵³ Duna, Dnyeszter, Bug, Dnyeper, Don folyók deltavidékén (később bolgár és kozák-cserkesz terület).

²⁵⁴ Azovi- és Kaszpi-tenger köze. Kubán és Kuma folyók vidéke (ugor-alán, majd kazár-cserkesz terület).

²⁵⁵ Narva-Ugorna, Északi Dvina-Madzsa folyóvidékre (ugor, később komi terület).

²⁵⁶ Ugra-Volga-Káma-Mesa-Mazarka-Mazara folyóvonal mentén (ugor és volgai bolgár terület).

²⁵⁷ Szarvast tisztelő népek: magyarok, ungarok, hungarok, bolgárok, balti és volgai finnek, ugorok, kozákok.

²⁵⁸ Hódítók uralma alá kerültek, azok szolgálatába szegődtek.

Harmadik könyv: Szkíta idők

I. fejezet: Megszállás

¹Nem segített már Teremtő, Szétszakadást megengedő.
Nagyasszonnyal – mert gondolta, Szürke népét kipróbálja.

²Liget népe lakhelyére, Belső ellent ráengedte.
Tengerpartnak kurgán népét²⁵⁹, Ezzel törve meg a békét.

³Füves puszták lovas népe²⁶⁰, 'Kit szorított éhség réme²⁶¹,
Ligeteket elfoglalták, Falvakat ott kirabolták.

⁴Fegyverekkel leigáztak²⁶², Híveikkel uralkodtak²⁶³.
Túlélőket dolgoztatták, Terményüket elorozták²⁶⁴.

⁵Liget népe, 'ki tehetette, Házát, javát elmentette,
Oda, ahol jól rejthető²⁶⁵, Lovasoktól megvédhető.

⁶Ők, 'kik arra menekültek, Helyiekkel megbékéltek²⁶⁶.
Rokonságban egyesültek, Szarvas hitben²⁶⁷ erősödtek.

⁷Ezek után, bölcs Teremtő, Szétszakadást megengedő,
Nagyasszonnyal újfent így tesz, Fehér népén is próbát vesz.

⁸Kárpát népe lakhelyére, Külső ellent ráengedte²⁶⁸.
Tengerpartnak kurgán népét, 'Ki megtörte Liget népét.

⁹Füves puszták kelet népe, Kit szorított aszály réme²⁶⁹,
Nyugat felé nyomakodtak. Kárpátokon áthatoltak.

¹⁰Átjárókat elfoglalták, Tiszáig azt lerohanták.
Ott lakókat leigázták, Terményüket elorozták²⁷⁰.

¹¹Vezérek katonákkal, Uralkodtak erőszakkal.
Életüket, mert féltették, Váraikat sánccal védték²⁷¹.

¹²Kárpát népe, 'ki tehetette, Házát, javát elrejtette.
Erdők mélyén, 'hol rejthető²⁷², Hódítóktól megvédhető.

²⁵⁹ Kurgán népe = eredetileg a Prut-Volga közti sztyeppek vándorló népessége.

²⁶⁰ Kultúrájuk hatása érzékelhető a Tiszától Bajkál-tóig terjedő bronzkori sztyeppek kultúra népességénél.

²⁶¹ Szárazság, legelő és vízhiány, túlnépesedés, keleti népségek támadásai.

²⁶² Kis létszámú, de erősen felfegyverzett csoportok erőszakos hódításai, hatalomátvételei.

²⁶³ Legyőzött helyi népségek vezetőit maguk mellé állítva, kegyencek, árulók segítségével.

²⁶⁴ Idegen uralom elősködése növelte a helyiek terheit.

²⁶⁵ Erdőségek, hegy- és mocsárvidékek.

²⁶⁶ Helyiek = ottani őslakók, és a régebben oda menekült Kárpát-liget népe utódai.

²⁶⁷ Szarvas hit = arrafelé gyakori a szarvas-megjelenítés (dísz, véset, hímezés), hagyomány (monda, címer).

²⁶⁸ Kárpát-medencei bevonulásuk i.e. 14. század körül.

²⁶⁹ Szárazság miatt a sztyeppek életkörülmények romlottak.

²⁷⁰ Növénytermesztés fokozódik, állattenyésztés visszaszorul. Erdélyben és Moldvában ellenkezőleg.

²⁷¹ Hódítók vezetői földváraikon belül külön sánccal védte lakóhelyét (fellegvár).

²⁷² Kárpátok és Erdélyi érc-hegység folyóvölgyei.

II. fejezet: Túlélés

¹Valamikor, Egy Teremtő, Viszálykodást is elnéző,
Nagyasszonnyal úgy gondolta, Népét tovább próbáltatja.

²Kárpát népe lakhelyére, Újabb ellent ráengedte.
Nyugatabbról urnák²⁷³ népét, Keletebből vasnak népét²⁷⁴.

³Folyóvölgyek nyugat népe, Kit szorított földjük szűke,
Kelet felé nyomakodtak, Duna mentén behatoltak²⁷⁵.

⁴Ércet helyét megtalálták, Termőföldet elfoglalták.
Duna vízig, mind megszállták, Ott lakókat leigázták²⁷⁶.

⁵Kárpát népe, 'ki tehette, Házát, javát költöztette.
Alföldjére, hegyvidékre, Erdők, lápok védelmébe.

⁶Nagyasszonyuk erőt adta, Kárpát népét megáldotta.
Türelemmel, kitartással, Jó érzéssel és tudással.

⁷Ki megmaradt, formálódott, Hódítókhöz igazodott.
Szokásukat átall vette²⁷⁷, Tudásukat megismerte.

⁸Érce helyét bizton lelte²⁷⁸. Vasnak titkát jól elleste²⁷⁹.
Izzó vasat kalapálta, Fegyvert maga kovácsolta²⁸⁰.

⁹Edényeit ékítette²⁸¹, Ékszereit díszítette²⁸².
Szekereit szépítette²⁸³, Értékeit cserélgette²⁸⁴.

¹⁰Miképpen az ügyesebbje, Tisztartó lett eszesebbje.
Szolganépből kézművesé, Lenézettből megbecsültté²⁸⁵.

¹¹Akképpen a rangosabbja, Tekintélyes gazdagabbja,
Hatalomba bekerülve, Saját vérét felemelte.

¹²Megszállók is megváltoztak. Népeiktől elszakadtak²⁸⁶,
Helyiekhez formálódtak, Kárpát népbe beolvadtak.

²⁷³ Urnák népe = Hallstatt-kultúra népessége.

²⁷⁴ Vasnak népe = pre-kelta népesség.

²⁷⁵ Nyugatról, felső Duna-menti népességek beáramlása, i.e. 8. századtól.

²⁷⁶ Kárpát-medence nyugati részét. Duna-Garam vonaltól keletre.

²⁷⁷ Magas földsáncok. Kamrasiros temetkezés, rangot jelző fegyverekkel, felszereléssel.

²⁷⁸ Hegyi ércet és lápi gyeptavas kitermelése.

²⁷⁹ Vaseszközök elterjedése, ércfeldolgozás.

²⁸⁰ Vasból készült sisakok, kardok, török és kések, lándzsa- és nyílhegyek, stb....

²⁸¹ Díszes bronzedények, növényi és emberalakokkal díszítve...

²⁸² Fibulák, nyakékek, karkötők, kapcsok...

²⁸³ Vezetők szekér-díszítése, lovas-szekeres temetések.

²⁸⁴ Kereskedelem fejlődése, első pénzek megjelenése.

²⁸⁵ Jövevények tudásának elsajátítása.

²⁸⁶ „Népeiktől elszakadtak... Kárpát-népébe olvadtak” = saját népüktől távol felvették a helyi szokásokat.

III. fejezet: Ékesek és krímiek

¹Valamikor, a Teremtő, Embereken próbát tevő,
Nagyasszonnyal úgy gondolta, Hogy népeit támogatja.

²Maros menti Kárpát népét, 'Ki őrizte ősi létét,
Többi közül kiemelte²⁸⁷, Irigylendő néppé tette²⁸⁸.

³Mert, hitüknek fő törvényét, Boldogasszony tiszteletét,
Életükben is tartották, Asszonyokat el nem nyomták²⁸⁹.

⁴És, mert, éltek békességben, Egymás mellett, testvérségben²⁹⁰.
Gyűlölet és harag nélkül, Más népeknek példaképül.

⁵Erdőelv és Tiszántúlja, Volt e népnek szép hazája.
Ellenségtől rejtve védték. Szkítákat²⁹¹ is visszaverték²⁹².

⁶Folyóvölgyet megművelték, Hegy mezejét legeltették.
Sót, fát, ércet kitermeltek, Rézzel, vassal kereskedtek.

⁷Díszes ruhát viselhettek, Aranyakkal ékeskedtek²⁹³.
Javaikban bővelkedtek, Más néppel nem keveredtek.

⁸Ekkor történt, hogy a szkíták, Krím környékét megtámadták²⁹⁴.
Kárpát népe ős testvérét, Liget népe töredékét²⁹⁵.

⁹'Kik, a tenger partján éltek²⁹⁶, Nyugat felé kényszerültek.
A szkítákkal megütközve, Dnyeszter mentén csatát veszítve²⁹⁷.

¹⁰Eme népnek maradéka, Halottait elhantolta.
Lakhelyükről kiköltöztek, Szarvas képpel visszatértek²⁹⁸.

¹¹Bevonultak az Alföldre, Kárpát-népe lakta földre.
Szokásaik idomultak, Családjaik összeforrtak.

¹²Ez történt, hát, ama néppel, 'Mely szóratott szerte-széjjel.
Első íze²⁹⁹ megtérhetett³⁰⁰, Ősi földjén egy lehetett.

²⁸⁷ Herodotosz történeti gyűjteménye (i.e. 480. körül) szerint: agatiszek, neurik, androfágok.

²⁸⁸ Agatirszek = akatzirok = ékesek (ógörög: jók, bátrak, erkölcsösek, nemesek, szerencsések).

²⁸⁹ Asszonyokat a férfikkal egyenrangúnak tartották.

²⁹⁰ Nő-közösségben éltek, egymást testvérként tisztelték.

²⁹¹ Szkíták = sztyeppei népek. Volgától nyugatra terjeszkedő, tengerparti puszták nomád népesség.

²⁹² Szkíták elűzték a Tisza-menti neurikat, de a Maros-menti agatírszektől visszaretentek (Herodotosz).

²⁹³ Agatírszek élénk, díszes ruhát hordtak, sok aranyékszerrel (Herodotosz).

²⁹⁴ Masszagéták elől a Dontól keletre élő szkíták rátámadtak a kimmerekre.

²⁹⁵ Akacírok egy része a kimmerek mellett élt (Jodranesz, Priszkosz rétor).

²⁹⁶ Krímiek = kimmerek,, tágabb értelemben a Krím környezetében élő hungar és ungar népcsoportok is.

²⁹⁷ „Dnyeszter mentén csatát veszítve” = legyőzték a kimmereket, akik részben Kárpát-medencébe vonultak;

²⁹⁸ „Szarvas képpel visszatértek” = ekkortól terjedtek el a „szkíta-stílusú” arany szarvas-ábrázolások.

²⁹⁹ Íz = rész, darab (régiesen). Pl.: ízekre szaggat, ízzé-porrá zúz.

³⁰⁰ Akatzirok = egy része visszatért a Kárpát-medencébe.

IV. fejezet: Pusztai népek

- ¹Valamikor, Egy Teremtő, Embereket megsegítő,
Nagyasszonnyal úgy ítélte, Üdvös lehet segítsége.
- ²Mert, zavarták Liget népét, Háborgatták élőhelyét³⁰¹.
Alsó doni – láphoz szorult, Donyec menti – feljebb vonult³⁰².
- ³Dnyeper menti – Dnyeszter felé. Némely feljebb – Levéd³⁰³ mellé³⁰⁴.
Dnyeper népe Prut mellékre³⁰⁵. Ottani meg Erdőelvbe.
- ⁴Ez tartott – a szarmatáktól³⁰⁶. Az húzódtott – a szkítáktól.
Emezett – alán³⁰⁷ méregette. Amazt – a dák³⁰⁸ kerülgette.
- ⁵Kárpát népét is zargatták. Jövevények felbolygatták.
Keletről a szkíta népek³⁰⁹, Más vándorló rokon törzsek.
- ⁶Nyugatról az illír népek³¹⁰, Majd utánuk kelta³¹¹ törzsek,
Dunántúlra bevonultak, Földön, folyón megosztottak.
- ⁷Idővel e vérmes kelták, Többi földet is megszállták.
Kárpátoknak medencéjét, Kárpát népe egész földjét.
- ⁸De Nagyasszony, átgondolta. Hű híveit oltalmazta.
Védte őket hódítóktól, Kincset, termést megrablóktól.
- ⁹Nomád szkíták szétszóródtak, Itt maradók lenyugodtak.
Népességben morzsolódtak, Helyi népben feloldódtak³¹².
- ¹⁰Harcos kelták is gyengültek. Erdőelvből kiűzettek.
Nagy Alföldről kiszorultak, Dunántúlon meghúzódtak³¹³.
- ¹¹Gyepűmenti Kárpát népe, Sztyeppi néppel keveredve,
Megtérhetett Erdőelvbe, Nagy Alföldre, szabad helyre.
- ¹²Ez történt, hát, ama néppel, 'Mely szóratott szerte-széjjel,
Másod ize megtérhetett³¹⁴, Ősi földjén egy lehetett.

³⁰¹ Pusztai népek = sztyepei népek = szkíták és pontuszi ungarok.

³⁰² Kimmerek maradéka, akatzírok egy része.

³⁰³ Levéd = Lebed = Kijev környéke (Dnyeper – Lebed folyó találkozásánál, Ugor-hegynél).

³⁰⁴ Nyugati ugorok, a későbbi fehér ugorok (Nestor-krónikai megnevezéssel).

³⁰⁵ Neurik és helyi ugorok, akik előzőleg a Tisza környékén éltek (Herodotosz).

³⁰⁶ Szarmaták = szkítákat nyugatra szorító pusztai nomád népek, akik a Dontól keletre éltek.

³⁰⁷ Alánok = szarmatákhoz csatlakozott Turáni-alföld nomád népessége.

³⁰⁸ Dákok = Al-Duna környéki, trákokkal rokon népesség.

³⁰⁹ Szkíták bevonulása a Kárpát medencébe (i.e. 7. század körül)

³¹⁰ Illír népek = Adriai-tenger keleti partvidékének népessége.

³¹¹ Kelták = Rajna és Felső-Duna vidéki népesség.

³¹² Régészeti adatok szerint a szkíták – i.e. 4. századra – feloldódtak a helyi népességekben.

³¹³ Kelták hatalma i.e. 50. körül már csak Rábától nyugatra érvényesült.

³¹⁴ Szkítákhoz csatlakozó keleti ugorok (ungarok), agatirszek, akatzírok.

V. fejezet: Keleti ungarok

- ¹Valamikor, Egy Teremtő, Embereket felemelő,
Nagyasszonnyal kigondolta, Szétszakadást megállítja.
- ²Harcos szkíták megtorpantak, Szarmatáktól megroppantak.
Hatalmuknak vége szakadt, Birodalmuk kettészakadt.
- ³Leszorultak délre, Krímbe. Liget népe közelébe.
Mások Dnyeper-Duna közé, Kárpát népe helye felé.
- ⁴Dák szövetség széjjelmállott³¹⁵. Vad hatalmuk összeomlott³¹⁶.
Tisza-forrás Kárpát népe³¹⁷. Megtérhetett Erdőelvbe.
- ⁵Rómaé lett Dunántúlja³¹⁸, Kelta-illír³¹⁹ Pannonia.
Felvirágzott ott az élet³²⁰, Kárpát népe fellelegzett.
- ⁶Nagyasszonyunk, úgy találta, Hű népeit visszahozza.
Hódítóktól megkímélve, Erejében felfrissítve.
- ⁷Szarmatáknak jazig³²¹ törzse, Velük némely Liget népe,
Elfoglalta új lakhelyét³²², Duna-Tisza folyóközét.
- ⁸Szállásukban erősödtek, Kárpát néppel együtt éltek³²³,
Nyugalomban, békességben, Más népekkel egyezségben.
- ⁹Duna révtől napkeletre, Sík vidéknek peremére,
Csörsznek árkat³²⁴ kiépítik. Szállásukat ekképp védik.
- ⁹Mikor tovább erősödtek, Hatalmukban teljesedtek.
Elfoglalták dákok földjét³²⁵, Egybekötve Kárpát népét.
- ¹⁰Gyepűmente Kárpát népe, Roxolánnal³²⁶, Liget népe,
Kárpátalját védelmezte, Havaselvét felügyelte.
- ¹¹Ez történt, hát, ama néppel, 'Mely szóratott szerte-széjjel,
Harmad íze megtérhetett³²⁷, Ősi földjén egy lehetett.

³¹⁵ Traianus császár megtöri a dákok hatalmát, 106-ban.

³¹⁶ Dákok részben beolvadtak a kárpáti népességbe, részben keletre kiszorultak (Szeret-folyóhoz) szorultak.

³¹⁷ Neurik maradékai, utódai.

³¹⁸ Római Birodalom Pannónia tartománya.

³¹⁹ Száva-folyó és Adria-part közötti népesség beáramlása,

³²⁰ Békés mezőgazdaság, kézműipar és kereskedelem. Viszonylagos közlekedési biztonság.

³²¹ Jazigok = szarmatákhoz csatlakozott nyugati alánok. Prut és Bug között élő sztyeppei földművelők.

³²² Jazigok egy része már a dákok első nagy vereségekor (i.e. 7. körül) beköltözött az Alföldre.

³²³ Szarmatákkal szövetséges törzsek uralma alá került a Nyitra-Ipoly közti alföldi rész (Plinius).

³²⁴ Alföld északi és keleti peremvidékén végigfutó töltés-árok védősánc. Közel 1260 km hosszú védmű.

³²⁵ Rómaiak 270-ben kiszorulnak e területről.

³²⁶ Roxolán = rox-alan = fényes alán, királyi szarmata.

³²⁷ Roxolánokkal szövetséges keleti ugorok (urogok), és akatzírok egy része.

VI. fejezet: Északi és déli ungarok

¹Valamikor, Egy Teremtő, Embereket megbékítő,
Nagyasszonnyal kigondolta, Rokon népet összefogja.

²Liget népét, erdőségéből, Volga-Káma vidékéről³²⁸,
Kiknek vala nehézsége, Bővebb helyre elvezette.

³Némelyeket Urál felé³²⁹, Vadban gazdag erdők mellé.
Szkíta földnek peremére³³⁰, Szarmataföld gyepűjére³³¹.

⁴Míg másokat Volgán délre, Két tengernek vidékére³³².
Liget népe hazájához³³³, Alán földnek határához³³⁴.

⁵Éltek ottan békességben, Szarmatákkal egyezésben.
Szkíta néppel szomszédságban, Alánokkal barátságban³³⁵.

⁶Hun népekhez³³⁶ közelségben, Kumaival³³⁷ testvérségben,
Kubánival³³⁸ szövetségben, Egymás között békességben.

⁷Nagyasszony is így gondolta, Hű népeit összehozta.
Hódítóktól megkímélte, Hazaútra készítette.

⁸Liget népét, erdőségéből, Kárpátontúl keletebből,
Egymás köré gyűjtögette, Szövetségbe rendezgette³³⁹.

⁹Szláv törzsekkel békítette, Gótoktól is védelmezte.
Róma hadát gyengítette, Alánokat tovább küldte³⁴⁰.

¹⁰Kárpát népe erősödve, Gepidákat is elűzve,
Tizántúlját visszavette, Erdőelvét megszerezte.

¹¹Járhatóvá vált útjai, Kárpátoknak átjárói,
'Mire Liget népe vágyott. Őshazához nyitva állott.

¹²Ez történt, hát, ama néppel, 'Mely szóratott szerte-széjjel,
Negyed íze megtérhetett³⁴¹, Ősi földjén egy lehetett.

³²⁸ Fekete ungarok (ugorok) és ősei.

³²⁹ Északi ungarok = jugorok, jürkák, iuggorok.

³³⁰ Erdős-sztyeppe vidékére.

³³¹ Urál-hegység előtere és az Urál-folyó.

³³² Azovi- és Kászpi-tenger közti terület.

³³³ Déli ungarok = ugurok, hunugurok, ouggorok = kum-magyarok.

³³⁴ Don alsó folyásánál akkor alánok éltek (*Chronicon pictum, Gesta Hunnorum et Hungarorum*).

³³⁵ Ungar és alán vezetők szövetségét házasságok is erősítették (*Chronicon pictum, Gesta Hunnorum et Hungarorum*).

³³⁶ Volgától keletre már hunokkal szövetséges törzsek települtek.

³³⁷ Kumai = Kuma folyó menti magyarok = ungarok = üngürüsök (*Tarihi üngürüsz*)

³³⁸ Kubáni = Kubán folyó menti cserkeszek = más néven kozákok.

³³⁹ Utalás az ungar-akatzir-bolgár/avar és hun szövetségére (*Rerum Ungaricarum Decades*).

³⁴⁰ Alánok egy része – hun nyomásra – a Dontól nyugat felé vonult.

³⁴¹ Hunokhoz csatlakozott ungarok (hungarok, hüngürüsök) hazatérése (*Tarihi üngürüsz*)

Negyedik könyv: Hungarok és ungarok

I. fejezet: Hunor és Magor legendája

¹Régi múltnak regölői, Évszázadok hírnökei,
Így szóltak a magyarságról, Gyökeréről, származásról.

²Valamikor, réges-régen, Szétszóródás idejében,
Magyar Őse³⁴² uralkodott, Hű népeket támogatott.

³Ménrót³⁴³ király asszonyával³⁴⁴, Enével³⁴⁵ és sarjaival,
Népe felett atyáskodott, Fejedelmi vért ő adott.

⁴Kubán vidék fejedelme, Liget népe egyik feje.
Földi Ősnek³⁴⁶ vérvonala, Hunor 's Magor fiúk atyja.

⁵Történt egyszer, hogy az ifjak, Vadászatra kivonultak.
Pusztában, 'hol lovagoltak, Nemes vadra rábukkantak.

⁶Szarvasünőt³⁴⁷ megpillantva, Lovaikat meghajszolva,
Ingoványba is követték³⁴⁸, Mígnem nyomát elvesztették.

⁷Kutatgattak sás-nádasban, Mikor egyszer a távolban,
Szarvas ünőt észrevették, Keskeny gázlót így meglelték³⁴⁹.

⁸Ingoványon át is keltek, Ismeretlen földre leltek³⁵⁰.
Bővelkedőt fűben, fában, Vadban, halban és madárban.

⁹Földet széles víz övezte, Szemek elől sás rejtette.
Bejáratát mocsár védte³⁵¹, Nyomot vízár eltüntette.

⁹Hunor 's Magor hazatérve, Szüleiktől áldást kérve,
Talált földre elköltöztek. Ott öt évig erősödtek³⁵².

¹⁰Majd kijöttek kémlelgetni, Bolgárföldet³⁵³ kifürkészni,
Berek-víznél³⁵⁴ nőkre leltek, Kiket feleségül vettek.

¹¹Alán vezér két leányát, Dulo³⁵⁵ nemnek két virágát,
Hunor 's Magor nőül vette. Szövetséget így kötötte.

³⁴² Menróth (*Gesta Hunnorum et Hungarorum*), Nemrót (*Pozsonyi Krónika*), Magóg (*Chronicon pictum*).

³⁴³ Ménrót = mén+ura, lovas úr.

³⁴⁴ Ene (*Chronicon pictum*), Eneth (*Gesta Hunnorum et Hungarorum*), Ankisza (*Tarihi üngürüs*).

³⁴⁵ Ene = Ünő = fiatal nőtény szarvas.

³⁴⁶ Utalás arra, hogy Ménrót = isteni származású.

³⁴⁷ Szarvasünő = Ene (magyar, bolgár és kirgiz nyelven).

³⁴⁸ Azovi-tenger mocsárvidéke. Régies nevén = Meótisz.

³⁴⁹ Kercsi szoros = Kimmer átkelő. Régi görög neve: Tehéngázló (Aiszkülosz, i.e. 5 szd).

³⁵⁰ Krím-félsziget. Más néven: mi mezőnk (krími tatár), erődítmény, védárok (türk).

³⁵¹ Perekópi átjáró. Más néven: kapuárok (krími tatár), kiásott hely (ógörög, ószláv).

³⁵² *Chronicon pictum*, *Gesta Hunnorum et Hungarorum*, *Tarihi üngürüs* szerint.

³⁵³ Keverék nép földje. Vagy: szarvasos nép földje. Bolar (baskír, tatár), belar (csuvas), buglar (kozák) = szarvasos

³⁵⁴ Berek-víz. Bereka = Donyec mellékfolyója. Vagy Berega-folyó = közel Ugra-Oka folyóhoz.

³⁵⁵ Dulo = meótiszi alán, majd hun-bolgár uralkodó nemzetség.

II. fejezet: Hungar és ungar népek

¹Régi múltnak regölői, Évszázadok hírnökei,
Így szóltak a magyarságról, Hunor 's Magor ágairól.

²Midőn szkíta földön éltek, Erős néppé növekedtek.
Élelemben híján lettek, Szálláshelyben szűkölködtek.

³Népet ezért felosztották, Nevük szerint besorolták.
Hunortól lett hungar neme. Magortól, az ungar neme.

⁴Hunor 's Magor idős atyja, Kubán-vidék erős ura,
Halálakor Magort hívta, Földje részét reá hagyta³⁵⁶.

⁵Alánoknak fejedelme, Legyen áldott após³⁵⁷ neve,
Hunor vezért felkarolta, Egy országát néki adta³⁵⁸.

⁶Hunor 's Magor szomszédságban, Uralkodtak, barátságban.
Hungar-ungar testvérségben. Alán-magyar békességben.

⁷Krimia³⁵⁹ volt – hungaroké. Kubania³⁶⁰ – ungaroké.
Dentia³⁶¹ – az alánoké. Etelköze³⁶² – szarmatáké.

⁸Hun uralta napkeletjét. Majd, megszállta alán földjét.
Alán szorult szarmatára³⁶³, Aki tovább nyugatabbra.

⁹Míg királya a hunoknak, 'S fejedelme hungaroknak,
Szövetségben összeforrtak³⁶⁴, Más népekkel összefogtak³⁶⁵.

¹⁰De, mert hunok és hungarok, Szkíta néppel nem barátok,
Hun vonulna napnyugatra, Hungar – haza Kárpát-honba.

¹¹Hogy nyugatot elfoglalják, Hadaikat toborozták.
Tíz-tízezret³⁶⁶ minden néptől³⁶⁷, Csatlakozót, jugor³⁶⁸ népből.

¹²Hunor népe 's Dulo népe³⁶⁹, Hadat küldött elővédbe.
Kárpátokat kikémleni, Szálláshelyet keresgetni.

³⁵⁶ Alaptörténet – *Tarihi üngürüs* alapján.

³⁵⁷ Hunor apósa = alán fejedelem (*Gesta Hunnorum et Hungarorum, Chronicon pictum*), krími-tatár (*Tarihi üngürüs*).

³⁵⁸ Don-Volga közti részben, Perzsia végvidékén (*Tarihi üngürüs*)

³⁵⁹ Krimia = Krím és Dnyeper-Dontorkolat közötti alföld.

³⁶⁰ Kubania = Kubáni alföld.

³⁶¹ Dentia = Don-Dnyeper köze.

³⁶² Etelköz = Dnyeszter-Duna köze. Etel/Etil/Atil = főfolyam/vezérlő/központi (hun, volgai-bolgár, kazár).

³⁶³ Hunok támadását követően, 350. körül.

³⁶⁴ Hun-ungar-akatzir szövetség.

³⁶⁵ Alánokkal, bolgárokkal, szarmatákkal.

³⁶⁶ Régi krónikák (*Gesta Hunnorum et Hungarorum, Chronicon pictum, Tarihi üngürüs*) szerint.

³⁶⁷ Régi krónikák szerint 108 tartományból.

³⁶⁸ Jugor (kámai ugor) hagyomány: régen, egy részük délre vonult, majd a hunokkal együtt – Pannoniába.

³⁶⁹ Dulo népe = alánok és bolgárok.

III. fejezet: Hungarok és vengerek

¹Régi múltnak regölői, Évszázadok hírnökei,
Így szóltak a magyarságról, Hazatérő hungarokról.

²Hun seregnek elővédje, Hungaroknak harcos része,
Kárpátokat kifürkészte, Átjárókat kikémlelte³⁷⁰.

³Kárpát népet is meglették, Kiknek nyelvét jól értették³⁷¹.
Földet láttak, bő folyókkal, Sok gyümölcessel, rengő hallal.

⁴Békességben meghúzódtak, Királyuknak behódoltak³⁷².
Hírt küldöttek otthonukba: „Szabad az út, őshazába”.

⁵Hat törzse az ungar népnek³⁷³, Helyben maradt, védelemnek.
Denciát³⁷⁴ így megszállhatták, 'S három törzsét befogadták³⁷⁵.

⁶Öt törzséből hungaroknak³⁷⁶, Hunnal vonult, napnyugatnak.
Aki maradt³⁷⁷, alánokkal, Együtt éltek, komasággal.

⁷Hun sereg, a hungarokkal, Kadar³⁷⁸ alatt vonulókkal.
Etelközét elfoglalta, Havaselvét is megszállta.

⁸Kárpátokon áthatoltak, Erdőelvbe bevonultak³⁷⁹.
Elámulva a jóléten, Arany, ezüst, só bőségen.

⁹Eljutottak a Tiszához, Hun elővéd táborához.
Közelükben Kárpát népek, Velük tartva alán törzsek.

¹⁰Hun hódítás hallatára, Hungaroknak példájára,
Kizsakadott Kárpát népek³⁸⁰, Hazatérni törekedtek.

¹¹Észak vidék Kárpát népe, Kiknek venger, ott a neve,
Hun királyi engedélyre³⁸¹, Megtérhetett Felvidékre.

¹²Ez történt, hát, ama néppel, 'Mely szóratott szerte-széjjel,
Ötöd íze megtérhetett³⁸², Ősi földjén egy lehetett.

³⁷⁰ Történet – Mahmud tercümán: Tarihi üngürüs című krónikája alapján.

³⁷¹ A bevonuló hungarok a Kárpát-medencében hasonló nyelvű népet találtak (Tarih Üngürüs).

³⁷² Feltehetően az alföldi szarmata-jazig uralkodónak.

³⁷³ Ungarok hat törzse = hat ugor = kutigur.

³⁷⁴ Dencia = Don-Donec közti terület. Don, Den, Tan = Don alsó szakasza, és Donyec-folyó.

³⁷⁵ Kilenc törzs = kuturugur = kuturgur= kutrigur.

³⁷⁶ Hungarok öt törzse = öt ugor = utigur.

³⁷⁷ Krim-félszigeten és Kum-magyarban..

³⁷⁸ Kadar = Kattar, Karidachos = hungar-akatzír uralkodó (+ 450), Charaton (+ 422) hun fejedelem fia.

³⁷⁹ Az 5. század elején.

³⁸⁰ Kárpátok keleti oldalára szorult ősi népesség.

³⁸¹ Venger = eredetileg Pannoniából származó Vkra-Visztula környéki nép (Nagy Lengyel Krónika).

³⁸² Hungarok (utigurok) és a hozzájuk csatlakozó ungar és akatzir csoportok.

IV. fejezet: Hungarok és székelyek

- ¹Régi múltnak regölői, Évszázadok hírnökei,
Így szóltak a magyarságról, Hunokhoz hű hungarokról.
- ²Őshazát, hogy elfoglalták³⁸³, Tisza-mentét, hogy belakták,
Hunok fője lehanyatlott³⁸⁴, Égi útra eltávozott.
- ³Vezérek összegyűltek, Egyetértve úgy döntöttek,
Hun Attilát³⁸⁵ megválasztják, Királyukká koronázzák³⁸⁶.
- ⁴Hű ostora Egy Istennek, Vezetője hungar népnek,
Liget népét összehozta³⁸⁷, Kárpát népét hazahozta³⁸⁸.
- ⁵De Attila eltávozott, Sas jelével³⁸⁹ sírba szállott.
Helyébe jött viszálykodás, Hatalomért marakodás.
- ⁶Jelek³⁹⁰, Csaba³⁹¹ és Aladár³⁹², Három fiú – három király.
Kettő, népét uszította, Idegenjét lázította.
- ⁷Jelek elhullt testvérharcban³⁹³, Két testvére szított bajban.
Csatlós népek fellázadtak, Szövetségek szétszakadtak.
- ⁸Csaba vonult Etelközre, Kárpát népe gyepűjére.
Tizenötször ezret mentett. Többi helyben telepedett.
- ⁹Háromezer itt hagyatva, Erdőelvben meghúzódva³⁹⁴.
Hungar nevet ott elhagyta, Székelységet felvállalta³⁹⁵.
- ¹⁰Aladár ment Denciába. Öt hungar törzs otthonába³⁹⁶.
Liget népe lakhelyére, Hadát tartva készenlétre.
- ¹¹Kárpát fénye leáldozott, Szép reménye szertefoszlott.
Venger, hungar, hun és alán; Kesereghet népe baján.
- ¹²Ez történt, hát, ama néppel, 'Mely szóratott szerte-széjjel,
Ahelyett, hogy összefogtak, Marakodva morzsolódtak.

³⁸³ Kárpát-medencét 433-ra teljesen birtokba vették.

³⁸⁴ Bleda, hun uralkodó halála 445-ben. Βλέδας = Vledaz = uralkodó. Magyar legenda szerint: Bleda = Buda.

³⁸⁵ Attila, hun király. Uralkodása: 445-453.

³⁸⁶ Legendák szerint. Valószínűbb, hogy átadták neki az uralkodói jelképeket.

³⁸⁷ Hungarok, ungarok, akazírok és csatlakozó alánok uralkodója.

³⁸⁸ Hungarok (utigurok) bevonulása.

³⁸⁹ Hagyomány szerint Attila címerállata egy turulféle madár volt (*Chronicon pictum*).

³⁹⁰ Jelek = Elakh. Uralkodása: 453-454.

³⁹¹ Csaba = Kaba, Ernak. Uralkodása: 469-503.

³⁹² Aladár = Durik, Dengizich, (Kadar utóda). Uralkodása: 454-469).

³⁹³ Jelek meghalt az ellene fellázított gepidákkal vívott harcban (Nedao melletti csata).

³⁹⁴ *Chronicon pictum, Gesta Hunnorum et Hungarorum, Tarihi üngürüsz, Madzsar Tarihi*).

³⁹⁵ *Chronicon pictum, Gesta Hunnorum et Hungarorum, Tarihi üngürüsz, Madzsar Tarihi*).

³⁹⁶ Herodotosz Halicarnassus történeti gyűjteménye (i.e. 480. körül).

V. fejezet: Ungrod és Mager

¹Régi múltnak regölői, Évszázadok hírnökei,
Így szóltak a magyarságról, Hungarokról, ungarokról.

²Aladár³⁹⁷, öt törzs honából, Hadaival Denciából,
Trákiában csatát vesztett, Életével megfizetett³⁹⁸.

³Így, Attila legfőbb vére, Csaba, – 'ki ment Etelközre,
Ő lett hungar, ungar feje³⁹⁹, Hun és ékes vezérlője.

⁴Csaba után királysága, Hun Tanára⁴⁰⁰ szállt hatalma.
Hutigur-ra⁴⁰¹, kilenc törzsre, Utigur-ra⁴⁰² az öt törzsre.

⁵Egyiké lett folyó köze, Don és Dnyeszter zöld mezője⁴⁰³.
Másiké lett Kubán földje, És sáncvédett Krím szigete.⁴⁰⁴

⁶Két testvér élt szövetségben, Mint népeik, egyezésben.
Hunor 's Magor példájával⁴⁰⁵, Csodaszarvas áldásával⁴⁰⁶.

⁷Tana után a fiára, Ungrod-ra⁴⁰⁷ szállt királysága.
'Ki Magerral⁴⁰⁸, testvérevel, Uralkodott békességgel.

⁸De gonoszság feltűnt újra. Ungrod esztét megzavarta.
Római fény csábította. Hitét, népét elárulta.

⁹Keresztséget, ő felvette, Sőt, népére erőltette.
Ősök képét összetörte, 'Ki ellenállt, leölette.

¹⁰Sajátjait elkergette, Zsoldos néppel lecserélte.
Idegen szót jobban hitte, Talpnyalókat megbecsülte.

¹¹Ezért, népe megölette. És helyére Magert tette⁴⁰⁹.
Kereszt népet elkergette, Hódítókat szétverette.

¹²Ez történt, hát, ama néppel, 'Mely szóratott szerte-széjjel.
Ősi hitét megőrizte, Tisztaságát védelmezte.

³⁹⁷ Akatzirok fejedelme. Ő követői képviselték (463-ban) Bizáncban az utigur, saragur és urog népeket is.

³⁹⁸ Bizánc uralma alatt álló Trákiában, 468-469. körül (Marcellinus Comes, 469. körül).

³⁹⁹ Aladár halála után Csaba lett az utigurok és akatzirok fejedelme.

⁴⁰⁰ Tana = Tatra (Tatrex) = Duna-Dnyeper közti hunok fejedelme. Uralkodása: 503-520.

⁴⁰¹ Hutigur = Kutigur (Kutrigur, Kozarig, Kazarig). Csaba egyik fia. Kutigurok fejedelme. Uralkodása: 503-520.

⁴⁰² Utigur = Csaba (Ernakh) másik fia. Utigurok fejedelme. Uralkodása: 503-520.

⁴⁰³ Ungarok a bolgárokkal elfoglalták, 466. körül. (Johann Erich Tunmann, 1777.)

⁴⁰⁴ Ungarok megszállták a Krím-félszigetet, 464-465-ben (Johann Erich Tunmann, 1777.)

⁴⁰⁵ Hunor-Magor és Hutigur-Utigur legenda nagyfokú hasonlósága.

⁴⁰⁶ Hutigur és Utigur csodaszarvasos legendája (Procopius, 556. körül).

⁴⁰⁷ Ungrod = Ngrod (Grod, Gordasz) = hunok, utigurok és kutrigurok fejedelme Uralkodása: 520-528.

⁴⁰⁸ Mager = Muageris = hunok, utigurok és kutrigurok fejedelme. Uralkodása: 528-530.

⁴⁰⁹ Ioannes Malalas és Hitvalló Teophanes évkönyvei szerint.

VI. fejezet: Avarok és fehér ungarok

¹Régi múltnak regölői, Évszázadok hírnökei,
Így szóltak a magyarságról, Kárpát-népe rég-múltjáról.

²Mikor hunok kivonultak, Hungart 's vengert hátrahagytak.
'Kik húzódtak hegyvölgyekbe⁴¹⁰, Folyók, lápok védelmébe⁴¹¹.

³Kárpát népe nagy veszélyben. Longobárdok⁴¹² Felvidéken.
Gepidák⁴¹³ a Tiszántúlon⁴¹⁴, Keletgótok Dunántúlon⁴¹⁵.

⁴Ekkor történt, hogy Teremtő, Hű híveit megsegítő,
Avar népet⁴¹⁶ indította, Napnyugatra vonultatta.

⁵Széles Volgát átall úszták⁴¹⁷, Hunor földjét elfoglalták.
Mager földjét is megszállva, Testvérharcot megállítva⁴¹⁸.

⁶Avaroknak nagy kagánja, Baján⁴¹⁹ volt, 'ki kánok kánja.
Szétszórt népet összefogta, Birodalmát megalkotta.

⁷Vezére lett avaroknak, Hungaroknak 's ungaroknak,
Vengereknek, bolgároknak⁴²⁰, Alánoknak és hunoknak.

⁸Fejedelme lett földjüknek, Kárpátok és Don köztinek,
Tengerparttól erdővégnek, Szarvas, Ló és Sas népének.

⁹Gepigákat harcban győzte, Keletgótot mind kiűzte.
Avaroknak nagy kagánja, Kárpát népnek így lett kánja⁴²¹.

¹⁰Alföld vidék lett szállása, Dunántúlig uradalma.
Őrvidéket – Kárpát népe, Felvidéket – venger védte.

¹¹Erdőelvét székel lakta, Délvidéket bolgár kapta.
Tiszántúl és Kárpátalja, Fehér ungar⁴²² ezt foglalta.

¹²Ez történt, hát, ama néppel, 'Mely szóratott szerte-széjjel,
Hatod íze megtérhetett⁴²³. Ősi földjén egy lehetett.

⁴¹⁰ Felföldi, és erdélyi hegyvidékek.

⁴¹¹ Duna és Tisza védett árterei, Ecsedi- és Hansági lápvídek.

⁴¹² Északi germánok.

⁴¹³ Keleti germánok.

⁴¹⁴ 454-567. között, az avarok bejöveteléig.

⁴¹⁵ Osztrigótok, 488-ig.

⁴¹⁶ Var, hjon és szavir szövetség.

⁴¹⁷ Törkök nyomására az avarok nyugat felé indultak (552-ben).

⁴¹⁸ Ungarok és bolgárok elismerik az avarok uralmát (Johann Erich Tunmann, 1777.)

⁴¹⁹ Baján = avar kagán. Uralkodása: 562-602. Hungarok és ungarok fejedelme.

⁴²⁰ Bolgár-törökök = utigurok és kutrigurok törökös nyelvű népessége.

⁴²¹ 568-tól Kárpát-medence uralkodója.

⁴²² Fehér ungarok = szaragurok. Kárpátok és Dnyeper közti (nyugati) ugorok (*Nesztor krónika*).

⁴²³ Fehér ungarok és bolgárok egy része (*Nesztor Krónika*)

Ötödik könyv: Magyarok

I. fejezet: Bolgárok és hungarok

¹Régi múltnak hírnökei, Évszázadok regölői,
Így szóltak a magyarságról, Avar-bolgár hungarokról.

²Akkoriban Kárpát népe, Hungar 's venger egyesülve,
Bolgár ellen csatába ment, Avar ellen fegyverre kelt.

³Bolgárokat mind kiűzték⁴²⁴. Avarokat is legyűrték.
Fő hatalmat megosztották, Területet felosztották.

⁴Hungaré lett – Tiszántúlja. Hun-avaré – Dunántúlja.
Vengereké – Felvidéke, Alánoké – Alföld köze.

⁵Ungaroké – Kárpátalja. Bolgároké – Duna alja.
Székelyeké – Erdőelve. Testvér tóté – Morva völgye.

⁶Akkoriban Liget népe, Hungar 's ungar egyesülve,
Kárpát-Don közt összefogtak⁴²⁵, Avar ellen fellázadtak⁴²⁶.

⁷Alánokkal megegyeztek, Bolgárokkal egyesültek,
'Hogy tíz törzsük összefogjon, Avaroktól elszakadjon.

⁸Hubrat⁴²⁷ lett e tíz törzs feje, Dulo nemnek alán vére⁴²⁸.
Avarokat elkergette⁴²⁹, Hadaikat mind elűzte.

⁹De gonoszság feltűnt újra, Tíz törzs éltét megzavarta.
Kazár fegyver közrefogta⁴³⁰, Zsidó fénnel csábította.

¹⁰Halálával, Hubrat népe; Szétszóródott tíz nép törzse⁴³¹.
Némely bolgár Don partjára⁴³², Mások – Duna deltájára⁴³³.

¹¹Kik maradtak – Kumán földre⁴³⁴. Hungar, ugar – Etelközre⁴³⁵.
Sokan – tovább Pannon földre, Kárpát néppel egyesülve.

¹²Ez történt, hát, ama néppel, 'Mely szóratott szerte-széjjel,
Heted íze megtérhetett⁴³⁶, Ősi földjén egy lehetett.

---

⁴²⁴ *Fredegár Krónika* tudósítása 631. közüli időről.

⁴²⁵ Együttesen léptek fel az avar hatalom ellen, ami az Avar Birodalom szétesését eredményezte.

⁴²⁶ „Hitvalló” Theophanes: *Chronographia* című műve szerint.

⁴²⁷ Hubrat = Kuvrat, a Dulo nemzetség leszármazottja, onogur (tíz-törzs) uralkodója.

⁴²⁸ Utalás a bolgár uralkodóház alán gyökereire.

⁴²⁹ Ungarok és bolgárok elszakadnak az avaroktól, 635. körül (Johann Erich Tunmann, 1777.).

⁴³⁰ Kénytelenek elfogadni a kazárok uralmát, 679-ben (Johann Erich Tunmann, 1777.).

⁴³¹ „Hitvalló” Theophanes: *Chronographia* című műve szerint.

⁴³² Kotrag vezetésével (680. körül), aki a későbbi Volgai Bolgárország alapítója.

⁴³³ Aszparuh vezetésével a dunai bolgárok.

⁴³⁴ Batbaján, Nagy Bolgárország uralkodójának fennhatósága alá (680. körül),

⁴³⁵ Kutrigurok egy része.

⁴³⁶ Dnyeszter és Duna közti hungarok és ungarok.

II. fejezet: Türkök és kavarok

- ¹Régi múltnak regölői, Évszázadok hírnökei,
Így szóltak a magyarságról, Avar-hungar ungarokról.
- ²Kárpátoknak medencéje, Kárpát népe ősi helye.
Hungar, ungar élőhelye, Avar, alán szálláshelye.
- ³Majd száz évig nyugalomban, Éldegéltek barátságban.
Szomszédokkal egyezségben, Hiteikkel békességben.
- ⁴De nyugatról veszély támadt, Pannon földre frank had áradt⁴³⁷.
Testvérséget mételyezve, Barát tótot feltűzelve.
- ⁵Kagán 's Jugur ellentétben. Avar, ungar ellenében.
Frank szlávokkal összefogva⁴³⁸, Hunt és avart kirabolta⁴³⁹.
- ⁶Kereszt⁴⁴⁰ uralt Dunántúlon. Nap-Hold⁴⁴¹ hite Tiszántúlon.
Fényt hirdetők⁴⁴² Délvidéken. Villámfélők⁴⁴³ Felvidéken.
- ⁷Dnyeszter-Volga folyóköze, Liget népe kényszer helye.
Hungar, 's ungar élőhelye, Türk és mager⁴⁴⁴ szálláshelye.
- ⁸De keletről veszély támadt. Kazárokra kangar⁴⁴⁵ támadt.
Bolgárokat feltűzelve, Türköt, magert elűzve⁴⁴⁶.
- ⁹Kisebb szorult Kummagerbe. Többség vonult Etelközbe.
Levéd földjét megtámadták. Türköt, magert szorították.
- ¹⁰Velük tartott Liget népe, Hungar, ungar némely törzse.
Csatlakozó kavarokkal⁴⁴⁷, Kazárföldi lázadókkal.
- ¹¹Kik maradtak, felörlődtek⁴⁴⁸, Vagy bolgárhoz menekültek⁴⁴⁹.
Mások – erdőt választottak, Rusz népekhez idomultak⁴⁵⁰.
- ¹²Ez történt, hát, ama néppel, 'Mely szóratott szerte-széjjel,
Kárpátokhoz közeledett, Óshazához megtérhetett.

⁴³⁷ Frankok és szászok rablóhadjárata 791-ben és 796-ban (*Annales laureshamenses, Fragmentum chesnii*)

⁴³⁸ Támadás, a szláv Vanomír vezetésével, 796-ban (*Annales Mettenses priores*)

⁴³⁹ 799-ben és 803. körül (*Annales Mettenses priores, Vita Karoli Magni*).

⁴⁴⁰ Pannoniai hungarok egy része felveszi a nyugati kereszténységet, 865-ben (*Annales Altahenses*).

⁴⁴¹ Természethívők, ösvallásúak, manicheisták.

⁴⁴² Bogumilok, pauliciusok, gnosztikusok.

⁴⁴³ Ösvallásúak, kelta, germán, szláv szórványok.

⁴⁴⁴ Mager = madzsar, mazar, mozsar, moger, megyer, mescser, stb. néven ismert ungar népcsoportok.

⁴⁴⁵ Kangar = besenyő törzsszövetség iráni eredetű népessége.

⁴⁴⁶ Meótisz környékéről a kangarok kiszorítják a hungárokat, 882-ben (Johann Erich Tunmann, 1777.).

⁴⁴⁷ Kavar = lázadó. Kazár uralom alól a türkökhöz csatlakozó csoport.

⁴⁴⁸ Mint a mescserek, merják.

⁴⁴⁹ Volgai Bolgárország felé (baskírokhoz)

⁴⁵⁰ Mint a murómák, moksák, marik, csuvasok.

III. fejezet: Levéd legendája

- ¹Régi múltnak hírnökei, Évszázadok regölői,
Így szóltak a magyarságról, Don-közeli ungarokról.
- ²Hungar-ungar legfőbb feje, Levéd földnek⁴⁵¹ fejedelme.
Türk törzseknek jó barátja, Kazár földnek jó szomszédja.
- ³Népe ügyét, hogy segítse, Szövetségét erősítse,
Kazár kagán lányát vette, Egyik feleségnek tette⁴⁵².
- ⁴Hogy hatalmát erősítse, Gypűit is védelmezze,
Turul⁴⁵³ nemmel⁴⁵⁴ kiegyezett, Ügyek fival⁴⁵⁵ megegyezett.
- ⁵Eled kardját elfogadta. Lányát, Emsét⁴⁵⁶ hozzá adta.
Ungar és türk szövetségért, Doni gypű védelméért.
- ⁶Levéd – népét hüen védte. Szállásait jól őrizte.
Adott szavát megtartotta, Népét – másért nem áldozta.
- ⁷Mikor kazár arra bírta, Hogy csapattal szálljon hadba,
Népét földjét el nem hagyta, Vezérséget másra hagyta⁴⁵⁷.
- ⁸Emse lánya dicső sarja, Álmos vezér – Eled fia,
Lett, azoknak fővezére⁴⁵⁸, 'Kik vonultak nyugat földre⁴⁵⁹.
- ⁹Levéd vezér bölcs döntése, Uralmának tündöklése,
Regók által elmondott, Krónikákban megíratott.
- ¹⁰De gonoszság ezt nem hagyta. Kazár barát megtagadta⁴⁶⁰,
Besenyők népe is zaklatta⁴⁶¹. Kereszt népe⁴⁶² cserbenhagyta.
- ¹¹Kangar támadt Don-vidékre. Levéd, vonult Etelközre⁴⁶³.
Gypűnépe Ugor-hegyhez⁴⁶⁴. Álmos hada Erdőelvhez.
- ¹²Ez történt, hát, ama néppel, 'Mely szóratott szerte-széjjel,
Kárpát bérceit így elérte, Saját vérét védelmezte.

⁴⁵¹ Levéd földje = Levédia = Dnyeper-Donyec közti terület. Kazár Birodalom nyugati vége 850. körül.

⁴⁵² Történet: *De administrando imperio* 38. szerint.

⁴⁵³ Turul = sas vagy sólyomféle madár. Attila és Álmos jele (*Chronicon pictum, Gesta Hunnorum et Hungarorum*).

⁴⁵⁴ Turul nemzetség = hagyomány szerint Álmos vérvonala (*Gesta Hunnorum et Hungarorum*).

⁴⁵⁵ Eled = Ügyek (Ögyek) fia (*Chronicon pictum, Gesta Hunnorum et Hungarorum*).

⁴⁵⁶ Emse = Leved (Önedbelia = Levédbeli) lánya (*Gesta Hungarorum*).

⁴⁵⁷ Történet: *De administrando imperio* 38. alapján.

⁴⁵⁸ Hagymány: *Gesta Hungarorum* szerint.

⁴⁵⁹ Besenyő csapatok átkelnek a Volgán, 894. elején.

⁴⁶⁰ Elszakadnak a kazároktól (850. körül), mert nem segítette őket megvédeni a besenyők ellen.

⁴⁶¹ Besenyők Dnyeper vidékéig (Levéd földjéig) hatolnak, 875. körül. (*Nesztor krónika*).

⁴⁶² A türkök segítségét kérő bizánciak (895. körül). (*Nesztor krónika*).

⁴⁶³ Besenyők nyomására, 882. körül (Johann Erich Tunmann, 1777.).

⁴⁶⁴ Ugor hegyek = Észak-keleti Kárpátok ószláv elnevezése (*Nesztor krónika*).

IV. fejezet: Álmos legendája

- ¹Régi múltnak hírnökei, Évszázadok regölői,
Így szóltak a magyarságról, Türkkel élő ungarokról.
- ²Turul nemzet dicső ifja, Eled vezér – Ügyek fia,
Leved lányát nőül vette, Türk asszonyok fölé tette.
- ³Eled 's Emse, áldást kértek, szerelemmel nászra kéltek.
Ahogy Égi Atya adta, Úgy – Földanya befogadta.
- ⁴Ég – nászukat megáldotta, Két nemzetet egybeforrtta.
Jövő titkát előtárta, Emse álmát így mutatta⁴⁶⁵.
- ⁵Turul nemnek Sólýma⁴⁶⁶ szálla, Emse asszony ágyékára.
Majd, ahonnan forrás fakadt, Mások földjén széjjeláradt.
- ⁶Így tudatta mindkét néppel⁴⁶⁷, Turul 's Szarvas nemzetséggel⁴⁶⁸,
Hogy e kettő eggyé forrott, Nékik az Ég vezért adott.
- ⁷Saját vezért – győzelemre, Új hazában dicsőségre.
Mivel hírért álom hozta, Gyermeke – Álmos⁴⁶⁹ nevet kapta.
- ⁸Mikor Álmos felnőtté lett, Hősisége ismertté lett.
Leved 's Eled felemelte, Így lett türkök vezérlője⁴⁷⁰.
- ⁹Történt egyszer, mikor fia, Árpád vezér, és csapata
Bolgárföldön hadakoztak⁴⁷¹, Otthonukra rátámadtak⁴⁷².
- ¹⁰Besnyők ellen nem állhattak, Szállásukról kiszorultak⁴⁷³.
Álmos néphez menekültek, Napnyugatra kényszerültek.
- ¹¹Kazároktól elszakadtak, Rusz-föld felé elvonultak,
Onnan tovább Ugor hegyhez⁴⁷⁴, Onnan tovább, Erdőelvhez⁴⁷⁵.
- ¹²Ez történt, hát, ama néppel, 'Mely szóratott szerte-széjjel,
Égi jóslat beteljesült, Eled ága megdicsőült⁴⁷⁶.

⁴⁶⁵ Legenda: *Chronicon pictum* szerint.

⁴⁶⁶ „Turul nemnek sólýma” = a legenda szerint turul: sólyom madár.

⁴⁶⁷ Türkökkel és ungarokkal.

⁴⁶⁸ Turul nemzetség = Ügyek türk nemzetsége. Szarvas nemzetség = Levédi, Emse (szarvasünő) ungar nemzetsége.

⁴⁶⁹ Almus = szerzett, megszerző (türk). Álmos = mint az álom (magyar hagyomány).

⁴⁷⁰ *De administrando imperio* 38. szerint.

⁴⁷¹ 893-894. körül.

⁴⁷² Történet: *De administrando imperio* 38. szerint.

⁴⁷³ 890-894. között, a Dnyeper-Oka közötti területről.

⁴⁷⁴ Kárpátok (*Nesztor krónika*)

⁴⁷⁵ *Gesta Hungarorum* és *Tarihi üngürüs* szerint.

⁴⁷⁶ Turul dinasztia (Árpád-ház) felemelkedésének legendája.

V. fejezet: Hét vezér legendája

- ¹Régi múltnak hírnökei, Évszázadok regölői,
Így szóltak a magyarságról, Vezérek hívásáról.
- ²Mikor ellen nem állhattak, Szállásukon megszorultak⁴⁷⁷.
Törzseikkel megegyeztek, Vezérek esküt tettek⁴⁷⁸.
- ³Álmos és Tas, Előd és Ond, Tétény, Huba, és végül Kond⁴⁷⁹.
Hét törzsünknek hét vezére, Esküt is tett, vérrel kötve⁴⁸⁰.
- ⁴Álmos vezér fő hatalmát, Esküjükben elfogadták.
Turul nemet felemelték, Örökjogát elismerték⁴⁸¹.
- ⁵Feltételként kikötötték, Hogy hatalmuk meghagyassék,
Címük, rangjuk megőrződjék, Utódjuk azt tovább vigyék⁴⁸².
- ⁶Azt, hogy egymást védelmezik, 'Kit támadnak – megsegítik⁴⁸³.
Abból, amit megszereznek, Érdem szerint részesednek.
- ⁷De, ki ezen esküt szegi, Utódja is – ha megteszi,
Ontassék ki annak vére! Átok reá mindörökre⁴⁸⁴!
- ⁸Esküt tettek szkíta módra. Vérük cseppent kupa borba.
Amiből mind együtt ittak, Vértestvérré ekképp váltak.
- ⁹Álmos vezér így lett első, Fejedelmek közt, vezérlő.
Türk-ungar nép vezetője, Népeiségek megbecsültje.
- ¹⁰Árpád vitéz, Álmos fia, Lett előhad kapitánya.
Élen járó hadvezére, Csatlakozók vezetője⁴⁸⁵.
- ¹¹Álmos vonult Rusz földjére⁴⁸⁶, Kurszán⁴⁸⁷ hada Morvaföldre⁴⁸⁸,
Levente⁴⁸⁹ had Bolgárföldre. Aki – Árpád első vére.
- ¹²Ez történt, hát, ama néppel, 'Mely szóratott szerte-széjjel,
Liget népét összefogta, Egy irányba fordította⁴⁹⁰.

⁴⁷⁷ Dnyeper-Oka közötti területről.

⁴⁷⁸ Történet: *Gesta Hungarorum* szerint.

⁴⁷⁹ *Gesta Hungarorum* felsorolása. Későbbi krónikákban felsorolása eltérő – mert ott kapitányokat nevesítenek.

⁴⁸⁰ Vérszerződés: *Gesta Hungarorum* szerint. Hasonló szerződést ír le Hérodotosz a szkíták szokásairól.

⁴⁸¹ A fő uralkodót = Álmos leszármazottai közül kell választani.

⁴⁸² A törzsfők tisztségét = az ő leszármazottaik öröklik.

⁴⁸³ Ha valamelyik törzset támadás éri = a többi köteles a segítségére sietni.

⁴⁸⁴ Az esküszegő ellen mindenkinek joga van fellépni.

⁴⁸⁵ A csatlakozó népeiségek felett a fővezér utódai uralkodtak, hadaikat is ők vezették.

⁴⁸⁶ *Gesta Hungarorum* szerint.

⁴⁸⁷ Kurszán = hadvezér vagy kende. Levéd (esetleg Álmos) fia.

⁴⁸⁸ 893-894. között.

⁴⁸⁹ Levente = Árpád fia. Bolgárok ellen indított hadak vezére, 894-ben.

⁴⁹⁰ Kárpát-medence irányába.

VI. fejezet: Fekete ungarok és palócok

¹Régi múltnak regölői, Évszázadok hírnökei,
Így szóltak a magyarságról, A fekete ungarokról⁴⁹¹.

²Álmos vezér népeivel, Szövetséges törzseivel,
Megindult hát napnyugatra, Kelet végről Kárpát honba.

³Pusztán mentek, folyón keltek, Halásztak és vadat lőttek.
Gyümölcsöt és magot ettek. Rusz városhoz, míg elértek⁴⁹².

⁴Dnyeper partját is megszállták⁴⁹³, Kijev várát körbefogták.
Kun⁴⁹⁴ hadakat ott legyőztek, Rusz vezérrel kiegyeztek.

⁵Kun vezérek megalkudtak, Álmos-néphez csatlakoztak.
Egymásnak így esküt tettek, Vonulókkal eggyé lettek.

⁶Böngér, Vajta, Edömén, Ed, Ketel, Ocsád, legvégül Et.
Hét kun vezér saját néppel, Csatlakozó jövevénnel⁴⁹⁵.

⁷Ruszkok pedig, hű békéért, Földjük 's népük védelméért,
Adót, ételt bőven adtak, Jóságokat felkínáltak.

⁸Álmos népe tovább indult, Türk és mager – kunnal vonult.
Rusz vezette Ladomirba, Onnan tovább, túl, Halicsba.

⁹Mihelyt ottan megpihentek, Ugor-hegyhez⁴⁹⁶ tovább mentek.
Halics népe⁴⁹⁷ fákat irtott, Havas-erdőn⁴⁹⁸ utat nyitott.

¹⁰Nagy hágókon⁴⁹⁹ áttal törve, Folyók völgyét így elérve,
Vad blakokat⁵⁰⁰ elzavarták, Bolgárokat szorították.

¹¹Székely testvér segítette⁵⁰¹, Rutén barát köszöntötte⁵⁰²,
Avar és hun elismerte⁵⁰³, Morva és frank, hadát kérte⁵⁰⁴.

¹²Ez történt, hát, ama néppel, 'Mely szóratott szerte-széjjel,
Kárpátokat elérhette, Ősük földjét érinthette.

⁴⁹¹ Fekete ungarok = Dnyeper-Volga közti (keleti) ungarok és türkök, magerok (*Nesztor-krónika*).

⁴⁹² Szuszdál városa (*Gesta Hungarorum*), Szuszdal = agyagból tapasztott, földvár (ószláv).

⁴⁹³ Történet: *Gesta Hungarorum* szerint. Fekete ungarok elvonulása Kijev mellett (*Nesztor krónika*).

⁴⁹⁴ Kun = nyugati kunok (polovecek), palócok.

⁴⁹⁵ Hét kun törzs csatlakozása: *Gesta Hungarorum* szerint.

⁴⁹⁶ Ugor-hegy = Észak-keleti Kárpátok (*Nesztor krónika*).

⁴⁹⁷ Halics = Galicia = Vörös Rusz.

⁴⁹⁸ Havas erdő = Erdős Kárpátok = Észak-keleti Kárpátok Tapoly völgye és Borsa-hágó közötti része.

⁴⁹⁹ Vereckei-, Uzsoki- és Tatár-hágó.

⁵⁰⁰ Blakok = hegyvidéki ellenséges pásztornép. Más forrás szerint: altáji nomád karlukok (hegyi türkök).

⁵⁰¹ Árpád hadaihoz csatlakoztak a székelyek (*Gesta Hungarorum*).

⁵⁰² Ugroruszínok. *Rerum Ungaricarum Decades* szerint roxolánok (szarmaták), hamaxobiusok (alán-szkíták).

⁵⁰³ Korabeli krónikák szerint a Kárpát-medencei köznép elfogadta a bevonulókat. Nincs adat belviszályról.

⁵⁰⁴ Frankok a morvák ellen, 892-893-ban. Morvák a frankok ellen, 894-ben.

Hatodik könyv: Utolsó hazatérés

I. fejezet: Fehérló legendája

- ¹Régi múltnak hírnökei, Évszázadok regölői,
Így szóltak a magyarságról, Kavar, hungar vonulásról.
- ²Mielőtt még útra keltek, Előörsöt széjjelküldtek.
Nyelvet tudó fürkészőkkel, Gyorsvágózó hírvivőkkel,
- ³Hogy, morvákat megsegítsék⁵⁰⁵, Frank erőket meggyengítsék,
Kurszán hadát, kazárokka, Morva földre, parancsokkal.
- ⁴Szvatopluk⁵⁰⁶, a morvák ura⁵⁰⁷, 'S Kurszán vitéz – hadnak ura,
Frankok ellen megegyeztek⁵⁰⁸, Hűségesküt erre tettek⁵⁰⁹.
- ⁵Fogadalmat szkíta módra, Ló kantárra – kötött szóra.
Ló nyergére – becsültre, Fehér lóra – tisztességre.
- ⁶Segítségért árat mértek. Földet, vizet, füvet kértek,
Abból, amit megszereznek, Saját vérrel megfizetnek⁵¹⁰.
- ⁷Kurszán, szavát megtartotta. Pannon frankot megtámadta.
Morva hadat megmentette. Békekötést segítette.
- ⁸De gonoszság, ezt nem hagyta. Szvatoplukot megzavarta⁵¹¹.
Esküt, békét nem tartotta⁵¹², Saját népét bajba hozta.
- ⁹Így történt, hogy Kurszán hada, Szvatoplukra rátámadta,
Hítségöt, hogy megbüntesse, Jogos részét megszerezze.
- ¹⁰Szvatopluknak gyors halála, Fiainak testvérharca⁵¹³,
Szétszabdalta Morvaföldjét⁵¹⁴, Tizedelte Pannon népét.
- ¹¹Eskű szava erőt veszett⁵¹⁵, Morvaország prédává lett.
Garam-völgyig Kurszán szállta⁵¹⁶, Rába-mentig frank foglalta.
- ¹²Ez történt, hát, ama néppel, 'Mely szóratott szerte-széjjel,
Kifürkészte ősi honát⁵¹⁷, Kigondolta foglalását.

⁵⁰⁵ Szvatopluk szövetségeseiként, 881-ben ungar és kavar csapatok harcoltak Bécs alatt.

⁵⁰⁶ Szvatopluk = morva fejedelem (?-894).

⁵⁰⁷ Egyes krónikák és legendák szerint Mén-Marót. Jelentése: morva férfi (türk).

⁵⁰⁸ 899-891. között. Regino prümi apát „*Chronicon*” című műve szerint 899. körül.

⁵⁰⁹ Történet: a *Chronicon pictum* szerinti Fehér ló monda valószínű változata.

⁵¹⁰ A frankoktól elfoglalt föld és javak őket illetik.

⁵¹¹ A frankoktól megszerzett földek jelentős részét a Morva területekhez csatolta.

⁵¹² 892-ben (*Annales Fuldenses*).

⁵¹³ *De administrando imperio* szerint 3 fia volt. Későbbi krónikák csak II. Szvatoplukot és II. Mojmirrt említik.

⁵¹⁴ 894-899. között.

⁵¹⁵ Szvatopluk halálával a Kurszánnal kötött megállapodás is érvényét veszette.

⁵¹⁶ Aventinus szerint (*Annales Boiorum*, 1554.)

⁵¹⁷ Ungarok és szövetségeseik felderítő csapatai 888-ban már Szent-Gallenig hatoltak (*Annales Sangallenses Maiores*).

II. fejezet: Marót és Zalán

¹Régi múltnak regölői, Évszázadok hírnökei,
Így szóltak a magyarságról, Árpád hadnak vonulásról.

²Mikor Ungvárt elfoglalta, Tisza-Bodrog közt megszállta.
Szerteküldte fürkészeit, Kioktatta követeit.

³Gyalu⁵¹⁸ vezér blakok ura, Meg sem várva, indult harcba.
Tétény hada őt leverte, Erdőn túlját elvesztette⁵¹⁹.

⁴Mén-Marót⁵²⁰ arra kérte, Adjon földet, 's béke érte.
Hogy a népe megpihenjen, Szamos mentig telepedjen.

⁵Marót vezér⁵²¹ megfontolta, Gyalu vesztét, mert hallotta,
Földjét 's népét megkímélte, Vesztes csatát elkerülte.

⁶Követ útján hírül adta, Országát is békén adja.
Hogyha leányát, ifjú Zolta⁵²², Nőül veszi, Árpád fia.

⁷Árpád vezér jónak látta, Ajánlatát elfogadta.
Esküszóval megfogadták, Földet 's határt megosztották⁵²³.

⁸Árpádé lett Tisza mente, Szamos, Maros síkvidéke⁵²⁴.
Marót uralt Bihar végén⁵²⁵, Berettyó és Körös közén.

⁹Hun Attila örökségen, Így osztottak – békességben,
Álmosnak türk-mager népe, Mén-Marótnak kazár népe.

¹⁰Zalán⁵²⁶ vezért is megkérte⁵²⁷, Adjon földet 's béke érte.
Hogy sok népe megpihenjen, Zagyva mentig telepedjen⁵²⁸.

¹¹Bolgár⁵²⁹ Zalán nem egyezett, Árpád ellen csatára kelt,
De Alpárnál, őt legyőzték, Zalánt messze elkergették.

¹²Ez történt, hát, ama néppel, 'Mely szóratott szerte-széjjel,
Tisza völgyét elfoglalta⁵³⁰, Ősi honát visszakapta⁵³¹.

⁵¹⁸ Gyalu = a mezősegi hegyi pásztorok (blakok) vezére.

⁵¹⁹ Történet: *Gesta Hungarorum* és *Chronicon pictum* szerint.

⁵²⁰ Mén-Marót = a tiszántúli népek (*Gesta Hungarorum*). Jelentéstanilag: morva férfi (türk).

⁵²¹ *Gesta Hungarorum* szerint „cozar” vezér. Cozar = kazár (kazár népesség) vagy kozakh-t (szabad harcos, határőr).

⁵²² Zolta = Zoltán = Solt, (896 – 949). Árpád legkisebb fia, későbbi fejedelem.

⁵²³ Történet: *Gesta Hungarorum* szerint.

⁵²⁴ 896. körül.

⁵²⁵ Kb. 900-ig, Utána veje, Zolta uralta ezt a területet.

⁵²⁶ Zalán = a mai Jászság területének avar-bolgár vezére. Szvatér = *Rerum Ungaricarum Decades* szerint.

⁵²⁷ Történet: *Gesta Hungarorum* szerint.

⁵²⁸ Itt állt rendelkezésre a legtöbb tiszta folyóvíz az állatok itatására.

⁵²⁹ Bolgár = dunai bolgár. Közeli jelentős központjuk = Bolgárfehérvár = Nándorfehérvár.

⁵³⁰ Valószínűleg 895-896. között.

⁵³¹ Ez a területet tartották a magyarság ősi hazájának. Attila-hun-hungar király székhelye is erre lehetett.

III. fejezet: Hét kapitány

- ¹Régi múltnak hírnökei, Évszázadok regölői,
Így szóltak a magyarságról, Honfoglaló vonulásról.
- ²Tiszántúlját elfoglalták, Erdőelvet is megszállták.
Besnyő⁵³² veszélyt elkerülték, Soraikat rendbe szedték.
- ³Álmos vezért feláldozták⁵³³, Főhatalmát megosztották.
Minden vezér saját népén, Uralkodott – jogán, békén.
- ⁴Hogy népüket védelmezzék, Ellenséget megelőzzék.
Hét kapitányt⁵³⁴ választottak⁵³⁵, Földön, mezsgyén megosztottak⁵³⁶.
- ⁵Árpád vitéz – Álmos fia. Lett – elővéd kapitánya,
Elvonulva Duna mentén, Gyepűt vonva Alföld szélén⁵³⁷.
- ⁶Kurszán 's Árpád együtt küzdve, Nyugat véget együtt védte.
Kond a vezér – Kurszán apja, Lett – Nyírségnek⁵³⁸ kapitánya.
- ⁷Bulcsú vezér – Kálnak fia. Pannon szárnynak kapitánya.
Megszállva a Zala mentén, Gyepűt vonva Őrvidéken⁵³⁹.
- ⁸Szabolcs vitéz – Előd fia. Lett – törzsgyepűk kapitánya.
Vértes alját⁵⁴⁰ elfoglalva, Népek között békét hozva.
- ⁹Lél vitézük – Tasnak fia. Kavar népek kapitánya.
Elfoglalva Vág⁵⁴¹ vidékét, Morva gyepű folyóvölgyét.
- ¹⁰Örsur vezér – Ócsád fia. Kun-palócok kapitánya.
Szállásával Sajó mentén, Gyepűt védve Felvidéken⁵⁴².
- ¹¹Bogát vitéz – Tétény fia. Erdőelve kapitánya.
Szállásai Maros mentén, Gyepűt védte Havas szélén⁵⁴³.
- ¹²Ez történt, hát, ama néppel, 'Mely szóratott szerte-széjjel,
Folyók völgyét elfoglalta, Ősi honát megszállhatta⁵⁴⁴.

⁵³² Besnyő = besenyő (régiesen).

⁵³³ Feláldozása: jelképes szakítás a kazár függőséggel (Álmos = a kazár uralkodó képviselője, kinevezettje volt).

⁵³⁴ Hét kapitány = hét sereg katonai vezetője. A hét törzs vezéreinek alárendeltjei (*Gesta Hungarorum*).

⁵³⁵ Hét kapitány neveit a krónikák felsorolják (*Chronicon pictum, Gesta Hunnorum et Hungarorum, Madzsar Tarihi*).

⁵³⁶ Kapitányok hadműveleti és védelmi területei: *Chronicon pictum, Gesta Hunnorum et Hungarorum* alapján.

⁵³⁷ Duna keleti partvonalán (Rákos-mezeje és Bajai átkelő között).

⁵³⁸ Nyírség = Felső Tisza-vidék a homokhátsággal.

⁵³⁹ Őrvidék = Alpokalja és Mura-vidék.

⁵⁴⁰ Vértes alja = Velencei-hegység, Móri-árok, Sárrét gyepűvidéke.

⁵⁴¹ Vág vidéke = Garam és Morva közötti folyóvölgyek, a Csallóközzel.

⁵⁴² Felvidék = Börzsöny-Zemplén közötti déli lankák és folyóvölgyek.

⁵⁴³ Havas széle = Maros völgyétől délre eső terület.

⁵⁴⁴ Krónikák szerint magyarok visszajövedele (*Chronicon pictum, Gesta Hunnorum et Hungarorum, Tarihi üngürüsz*)

IV. fejezet: Törzsek terjeszkedés

- ¹Régi múltnak regölői, Évszázadok hírnökei,
Így szóltak a magyarságról, Hazájuknak dolgairól.
- ²Kárpátoknak medencéje, Lett – hét főtörzs szálláshelye⁵⁴⁵.
Kürt Gyarmattal, Megyer és Nyék, Tarján, Jenő, Keszi és Kér⁵⁴⁶.
- ³Csatlakozó más törzseket⁵⁴⁷, Már itt élő népességet⁵⁴⁸,
Főtörzsekhez beosztották, Szállás szerint besorolták.
- ⁴Együtt éltek magyar népek: Ősi, venger és székelyek.
Fehér ungar – hungarokkal⁵⁴⁹, Fekete – türk, magerokkal⁵⁵⁰.
- ⁵Délvidékét⁵⁵¹ becsatolták, Nyitra földjét⁵⁵² elfoglalták.
Kelet-frankot elzavarták, Pannoniát így megszállták⁵⁵³.
- ⁶Nagy Moravát megdöntötték⁵⁵⁴, Őrvidéket megszervezték.
Gyepűrendet építettek, Örök, székek települtek.
- ⁷Magyar néven gyűltek népek, Hungar, ruszin és magerek.
Kavar és kun-palócokkal, Türk és baskor⁵⁵⁵, nándor⁵⁵⁶, tóttal.
- ⁸Kurszán vezér – Kartal⁵⁵⁷ vére. Ungar népek fejedelme.
Felső Pannont elfoglalta, Duna limest⁵⁵⁸ ő uralta.
- ⁹Árpád vezér – Turul vére. Türk népeknek fejedelme.
Alsó Pannont elfoglalta, Déli gyepűt ő uralta.
- ¹⁰Tétény vezér – Farkas vére. Kavar, székely fejedelme.
Őrvidéket elfoglalta, Nyugat gyepűt ő uralta.
- ¹¹Pata vezér – Ménló vére. Kun-palócok fejedelme.
Felvidéket elfoglalta, Észak gyepűt ő uralta.
- ¹²Ez történt, hát, ama néppel, 'Mely szóratott szerte-széjjel,
Boldogasszony, 'kit felemelt, Őshazában új hazát lelt.

⁵⁴⁵ Ungar, türk és bolgár szövetséges törzsek.

⁵⁴⁶ Törzsek elnevezése a *De administrando imperio* 40. szerint.

⁵⁴⁷ Szövetséges kavar (kazár), kun (polovec, palóc), káliz, bercel népek.

⁵⁴⁸ Székelyek, hun-avarok (hungarok), szlávok (morvák), dunai bolgárok (nándorok), ugorruszok (kárpáti ruszok).

⁵⁴⁹ Nyugati ungarok (Dnyeper környéki ungarok) a hungarokkal (hunokkal érkezett ungarokkal).

⁵⁵⁰ Keleti ungarok (Don-volgai ungarok, mescserek, mozserek) és meótisz ungarokkal (magdzsarok)

⁵⁵¹ Dél vidéke = Dráva-Száva köze.

⁵⁵² Nyitra földje = Nyitrai fejedelemség. Nyitra-Vág mente, Csallóköz és Szigetköz.

⁵⁵³ 900. körül, a Brenta-menti csatából visszatérve.

⁵⁵⁴ 902. körül. Nagy Moravia = Nagy Morvária, akkoriban már csak a Morva-Lajta vidéke.

⁵⁵⁵ Baskor = baskir (régies) = volgai-bolgár.

⁵⁵⁶ Nándor = Duna-menti bolgár.

⁵⁵⁷ Kartal = sas, karvaly (török).

⁵⁵⁸ Duna limes = rómaiak által létesített határ-erődítmények.

V. fejezet: Árpád nagyfejedelemsége

¹Évszázadok hírnökei, Régi idők regölői,
Így szóltak a magyarságról, Népeiknek szállásáról.

²Álmos vezér halálától, Törzsvezérek óhajától,
Kurszán, Árpád – két fővezér, Együtt küzdött Új-Magyarért⁵⁵⁹.

³Kurszán vezér, úgymint kende⁵⁶⁰, Magyar erők fővezére.
Árpád vezér, úgymint gyula⁵⁶¹, Türk csapatok legfőbb ura.

⁴De gonoszság nem nyugodott, Új-Magyarban viszály hozott.
Kurszán kendét törbe csalták, Bajor végnél meggyilkolták⁵⁶².

⁵Árpád gyula kihasználta, Kurszán földjét elfoglalta.
Kende tisztjét elorozta, Teljhatalmat megragadta.

⁶Tétény vezért kinevezte, Harka⁵⁶³ tisztre felemelte.
Vérszerződést így sértette⁵⁶⁴, Esküszavát is megszegte.

⁷Ég – Árpádot megbüntette. Három részre szakadt népe.
Három fia harcban pusztult⁵⁶⁵. Három évre ő is elhunyt⁵⁶⁶.

⁸Magyaroknak hat vezére, Tejhatalmat megszüntette⁵⁶⁷.
Gyula tisztjét visszavette, Kurszán földjét hozzá tette⁵⁶⁸.

⁹Árpád fia – ifjú Zolta. Kende tisztjét ő megkapta⁵⁶⁹.
Tétény vezér – gyula tisztjét, Ehhez hozzá Kurszán földjét⁵⁷⁰.

¹⁰Tétény fia – vitéz Bogát. Neki adták harka jogát⁵⁷¹.
Gyepű védet reá hagyták, Kavart, székelyt reá bízták.

¹¹Majd Pozsonyhoz elvonultak, Mert nyugatról rátámadtak.
Bajor hadat ott szétverték⁵⁷², Hajóikat felégették.

¹²Ez történt, hát, ama néppel, 'Mely szóratott szerte-széjjel,
Régi törvényt megőrizték, Határokat együtt védték.

⁵⁵⁹ Új-Magyar = Kárpát-medence = Hungaria = Ungaria = Ugorsina = Vegria = Madjarska

⁵⁶⁰ Kende = eredetileg főfejedelem és vallási vezető. Árpád idejében már csak főfejedelem.

⁵⁶¹ Gyula = főfejedelem első helyettese, a főcsapatok vezetője, keleti rész védője.

⁵⁶² 904 nyarán, Fischa-pataknál.

⁵⁶³ Harka = főfejedelem második helyettese, a csatlakozó csapatok vezetője, nyugati rész védője.

⁵⁶⁴ Tisztségeket csak ugyanazon törzsből származó öröklődhet.

⁵⁶⁵ Feltehetően a 905-ös és 906-os, az itáliai, szász vagy dalmáciai hadjárat során.

⁵⁶⁶ Feltehetően 907. elején.

⁵⁶⁷ Árpád egyidejűleg nem lehetett volna kende és gyula.

⁵⁶⁸ Árpád által jogtalanul szerzett földterületet visszavették.

⁵⁶⁹ *Gesta Hungarorum* szerint. Ez csak akkor lehetséges, ha, akkor Kurszán és Zolta vérrokonok voltak.

⁵⁷⁰ Tisztséggel együtt járt egy fontos tartomány működtetése és védelme is.

⁵⁷¹ Ez esetben érvényesült az egy törzsből származás szabálya.

⁵⁷² 907. július 4-7. között, Pozsonyi csata.

VI. fejezet: Magyarság szállásai

- ¹Évszázadok regölői, Régi idők hírnökei,
Így szóltak a magyarságról, Népeiknek szállásáról.
- ²Ó-Magyarnak⁵⁷³ rejtett részén, Kubán-Kura folyóközén,
Élt, elszakadt urog-ungar. Meótiszi szavárd⁵⁷⁴ *madzsar*⁵⁷⁵.
- ³Nagy-Magyarnak⁵⁷⁶ liget részén, Oka-Volga⁵⁷⁷ folyóközén,
Élt, fekete ungar⁵⁷⁸ része. Baskíroknál, *mozsar*⁵⁷⁹ törzse.
- ⁴Nagy-Magyartól keletebbre, Jaik⁵⁸⁰ folyó közelébe,
Vonult ungar töredéke. Nomádoknak *madjar*⁵⁸¹ része.
- ⁵Don-Magyarnak⁵⁸² lankás részén, Don és Oka forrásközén⁵⁸³,
Fehér ungar⁵⁸⁴ hagyatéka. Élt, *mescser*⁵⁸⁵ nép maradéka.
- ⁶Etelköze völgyvidékén, Új-Magyarnak külső végén,
Maradt örként hungar, ungar. Gyepűvédő *csángó*⁵⁸⁶ *magyar*.
- ⁷Új-Magyarban gyepű mentén, Örvidéken, Erdőelvén,
Csaba népe, hungar, kavár. Belőlük vált *székely*⁵⁸⁷ *magyar*.
- ⁸Új-Magyarban, lakóhelyén, Kárpát népe ősi földjén,
Hungar, venger, ugor, ungar. Együtt élt itt, legtöbb *magyar*.
- ⁹Ó-Magyarnál *madzsar* népe. Nagy-Magyarban *mozsar* népe.
Don-Magyarban *mescser* népe. Új-Magyarban *magyar* népe.
- ¹⁰Mind, egy népből származtatott, Kárpát népből kiszakadott.
Nap, Hold, Szarvas – a jelképe, Hunor 's Magor testvérsége.
- ¹¹Magyarságnak egy a nyelve, Három nyelvből kerekedve⁵⁸⁸.
Ősi ungar beszédmóddal, Telve türk és kazár szóval.
- ¹²Így történt, hogy magyar népe, 'Mely szóratott széjjel-szerte,
Ősi népként fennmaradott, Ősi nyelve megmaradott.

⁵⁷³ Ó-Magyar = Hungaria Antiqua = Kummagyar. Kuma-folyó menti Madzsaria. Romvárosa: Majar (Macar).

⁵⁷⁴ Szavárd = szávartü ászfalü = Kaukázushoz szorult magyarok (*De administrando imperio* 38. szerint).

⁵⁷⁵ Madzsar = régi, Kuma-folyó környéki urog-kazár és kumán népcsoport.

⁵⁷⁶ Nagy-Magyar = Magna Hungaria = Volgai Bolgárországtól nyugatra fekvő régi ugor terület.

⁵⁷⁷ Volga-Káma-Mesa-Mazarka folyótálalkozások vidéke

⁵⁷⁸ Fekete ungar = fekete ugor = Oka-folyótól keletre élő ugor népesség (mescser, murom).

⁵⁷⁹ Mozsar = Mazsar = Mozser = ugor-bolgár népcsoport.

⁵⁸⁰ Jaik-folyó = Urál folyó.

⁵⁸¹ Madjar = akkoriban a Mugodzár hegységnél, jelenleg Torgaj-kapunál élő kazah népcsoport.

⁵⁸² Don-Magyar = Dnyeper-Don közti ugor terület.

⁵⁸³ Mozsajka-Ugra-Moksa-Oka és Bereka-Donyec folyótálalkozások vidéke.

⁵⁸⁴ Fehér ungar = fehér ugor = Oka folyótól nyugatra élő ugor népesség.

⁵⁸⁵ Mescser = Meser, = Ugra-folyó környéki ugor népcsoport.

⁵⁸⁶ Keleti gyepű védelmét ellátó ungarok. Csángó = zajkeltő, riasztó.

⁵⁸⁷ Magyar tudatú és nyelvű határvédő népesség, öt-ugorok leszármazottai.

⁵⁸⁸ *De administrando imperio* 39. fejezet.

Hetedik könyv: Fejedelmek ideje

I. fejezet: Zolta fejedelem hadjáratai

¹Régi múltnak hírnökei, Évszázadok regölői,
Így szóltak a magyarságról, Új-Magyarnak dolgairól.

²Árpád fia – ifjú Zolta. Kende tisztjét, ő uralta,
Marót lányát nőül vette, Bihar véget megszerezte.

³Tiszántúlja Zoltáé lett, 'Mit Árpád-nép szállássá tett.
Türknek, blaknak és kazárnak. Ezt mondták – Türkiának⁵⁸⁹.

⁴Zolta kende idejében, Törzsek, népek⁵⁹⁰ lakhelyében,
Földművelők munkát leltek, Állattartók legeltettek.

⁵Katonanép ezt nem állta. Helyét, becsét nem találta⁵⁹¹.
Gazdagságra vágyakozott, Csaták dicse hiányozott.

⁶Törzsek bíztak erejükben, Hadi fortély sikerében.
Csapataik hadra keltek⁵⁹², Gyepűn túlra ki-kitörtek⁵⁹³.

⁷Nomád-lovas törzsi portyák⁵⁹⁴; Szász⁵⁹⁵, sváb, bajor földjét dúlták.
Majd zsákmánnyal visszatértek. Gazdagságot így szereztek.

⁸Frank földeket lerohanták⁵⁹⁶, Burgundiát is feldúlták⁵⁹⁷,
Itáliát pusztították⁵⁹⁸, Kelet-Rómát megsarcolták⁵⁹⁹.

⁹Tétény fia – Bogát harka. Kavarokat vitte zsoldba⁶⁰⁰.
Talján⁶⁰¹ királyt megmenteni, Berengárnak⁶⁰² segíteni.

¹⁰Ez idő tájt Tétény gyula, Megtért örök nyugalomra.
Bogát kapta Gyula tisztjét, Hogy megvédje Erdőelvét.

¹¹Kál vezér lett az új harka, Bulcsú vezér dicső apja.
Segéd népek ügyelője, Kavar hadak fővezére

¹²Így történt, hogy magyar népe, 'Mely szóratott széjjel-szerte,
Haderejét megmutatta, Ellenségét felzaklatta.

---

⁵⁸⁹ Törkia = Tiszántúl Temes-Szamos közti része. VIII. Konstantin: *De administrando imperio* 40. fejezet.

⁵⁹⁰ Népek = akkori szóhasználat szerint az ott élők.

⁵⁹¹ Belső béke miatt a katonai elit jövedelme és tekintélye csökkent.

⁵⁹² Általában valamelyik szomszédos uralkodóval megegyezve, zsoldosként.

⁵⁹³ Gyakran, külső támadások megtorlása érdekében.

⁵⁹⁴ Portyák = 908-947. között kb. 30 „kalandozás”. Közel félszáz csata, de csak 10-nél kevesebb vereség.

⁵⁹⁵ *Annales Sangallenses Maiores* szerint, 908-ban a teljes bajor sereget megsemmisítik az agarének (magyarok).

⁵⁹⁶ 910-ben, sőt az ellenük küldött sereget is legyőzték (június 22-én).

⁵⁹⁷ 911-ben. Csaták a Rajna-folyó vonalán túlra is támadtak.

⁵⁹⁸ 919-922. között. Itáliai hadjáratok.

⁵⁹⁹ 917. körül, mérsékelt sikerrel.

⁶⁰⁰ Harka = csatlakozó népek hadainak vezére.

⁶⁰¹ Talján = Itália, itáliai (rég elnevezés).

⁶⁰² Berengár = Friuli Berengár. Friuri örgrófja, itáliai király, majd római császár 915-ig.

II. fejezet: Fejedelmi hatalom gyengülése

- ¹Régi múltnak regölői, Évszázadok hírnökei,
Így szóltak a magyarságról, Új-Magyarnak dolgairól.
- ²Törzsek bíztak seregükben, Régi hadi szerencsében.
Sikerektől elvakultak, Szerzett kincstől megvadultak.
- ³Bő zsákmányért hadba szálltak, Segítséget kincsért adtak.
'Ki adózott, békén hagyták, Ha ellen állt, kirabolták.
- ⁴Majd évente kivonultak, De népek is okosodtak.
Ellenfelek erősödtek, Kalandozók meg gyengültek.
- ⁵Zolta kende főhatalmát, Vezérei megingatták.
Törzsek reá nem hallgattak⁶⁰³, Saját harcban gazdagodtak.
- ⁶Zolta után Fajsz⁶⁰⁴ – a kende. Reá szállott apja tiszte.
Lett – Törkia fejedelme⁶⁰⁵, Törzsek legfőbb vezetője⁶⁰⁶.
- ⁷Fia Taksony⁶⁰⁷ – hadvezére, Türkkal támad Taljánföldre.
Félszigetet végigdúlták, Zsákmányt 's adót kiharcolták⁶⁰⁸.
- ⁸Akkoriban Bulcsú harka, Küldöttként⁶⁰⁹ ment⁶¹⁰ Új Rómába⁶¹¹.
Elcserélte ősi hitét⁶¹², Keresztségért, rangért, díszért⁶¹³.
- ⁹Tormás vitézt, Tevel fiát, Árpád vérét, Bulcsú társát,
Kereszt fénye csábította, Címért ősi hitét adta⁶¹⁴.
- ¹⁰Konstantin – a hetedikje⁶¹⁵, Új Rómának legfőbb feje,
Vezéreket – így fizette. Adópénzért – békét vette⁶¹⁶.
- ¹¹Erdőelvi gyula népe, Harcos kendét nem szívlelte⁶¹⁷.
Gazdálkodtak, nem raboltak, Új-Magyarból elszakadtak⁶¹⁸.
- ¹²Így történt, hogy magyar népe, 'Mely szóratott széjjel-szerte,
Nép erejét pazarolta, Hadat kincsért tékozolta.

⁶⁰³ *De administrando imperio* 40. fejezet.

⁶⁰⁴ Fajsz = kende, fejedelem (947 – 955). Árpád unokája.

⁶⁰⁵ Tiszántúl vidéke. *De administrando imperio* 40. fejezet szerint.

⁶⁰⁶ Magyar krónikák nem írnak Fajszról. Talán az ausburgi vereség miatt, vagy nem fogadták el jogos uralkodónak?

⁶⁰⁷ Taksony = hadvezér, majd kende, fejedelem (955 – 971). Árpád unokája.

⁶⁰⁸ Liudprand cremonai püspök *Antapodosis* című munkája szerint, 947-ben.

⁶⁰⁹ Feltehetően 948. körül.

⁶¹⁰ *De administrando imperio* 40. fejezet.

⁶¹¹ Új Róma = Kelet Róma = Konstantinápoly, Bizánc fővárosa.

⁶¹² Állítólag hazatérése után visszatért a pogány hitre (*Pallas Nagylexikon*)

⁶¹³ Hagymány szerint patríciausi rangot és aranyláncot kapott ezért ajándékba.

⁶¹⁴ Hagymány szerint ő is felvette a bizánci keresztséget, megkapta a „császár barátja” legmagasabb címet.

⁶¹⁵ VII. Konsztantinosz, bizánci császár.

⁶¹⁶ 934-957 között Bizáncot magyar csapatok nem támadták.

⁶¹⁷ Nem támogatta a rabló hadjáratokat. Inkább a diplomáciai és kereskedelmi kapcsolatokat erősítette.

⁶¹⁸ Erdély, Al-Duna és Maros köze = lényegében elkülönült Pannóniától és Ungáriától.

III. fejezet: Fajsz fejedelem bukása

- ¹Régi múltnak hírnökei, Évszázadok regölői,
Így szóltak a magyarságról, Új-Magyarnak dolgairól.
- ²Zombor vezér⁶¹⁹ – Bogát fia, Erdőelve új gyulája,
Rablást, ölést megtagadta, Kende szavát nem fogadta.
- ³Békét kötött Új Rómával, Barátságot Konstantinnal⁶²⁰.
Keresztséget ott felvette, Kereszt hitét megőrizte.
- ⁴Kelet Rómát nem támadta, Hívó rabot kiváltatta,
Püspököt⁶²¹ kért Erdőelvbe, Megmaradva új hitébe.
- ⁵Bajor Henrik, ezt meglátta, Fajsz gyöngéjét kihasználta.
Rabló hadát megtámadta⁶²², Magyar gyepút megsarcolta⁶²³,
- ⁶Újabb csaták elvesztése⁶²⁴, Mondják – Égnek büntetése⁶²⁵.
Lechi csatát⁶²⁶ elvesztették. Álmos ágát majd letörték.
- ⁷Zsákmányt futva eldobálták, Bulcsút, Lélt, Súr – veszni hagyták.
Türk, kavár had majd kivérzett, Hadszerencse itt ért véget.
- ⁸Fajsz – mert dicsét beszennyezte, Kende tisztjét elvesztette⁶²⁷.
Harka tisztje vége szakadt⁶²⁸, Gyula tisztje külön maradt⁶²⁹.
- ⁹Taksony vezért⁶³⁰ – Fajsznak fiát, Fővezérnek állították.
Lett, Pannon föld fejedelme, Zomboré lett Maros mente.
- ¹⁰Konstantinnak ez kedvezett, Adót többé nem fizetett⁶³¹.
Mikor eztán megtámadták, Apor hadát szerteszórták⁶³².
- ¹¹Türk-kavar had fogyatkozott, Harci kedvük lehanyatlott.
Portyázások alábbhagytak, Hadjáratok elmaradtak.
- ¹²Így történt, hogy magyar népe, 'Mely szóratott széjjel-szerte,
Földjét, népét nem növelte, Vérért dörén vesztegette.

⁶¹⁹ Zombor vezér, gyula = Tétény unokája. Lánya = Sarolta (Géza fejedelem felesége)

⁶²⁰ 948-tól. 952 körül maga VII. Konstantin keresztelte meg. (Ioannes Skylitzes szerint).

⁶²¹ Hierotheosz szerzetest, ő lett Tüorkia első püspöke.

⁶²² Fajsz csapatai Bajor földön vereséget szenvedtek, 948-ban.

⁶²³ Bajor Henrik betör Pannoniába, és nagy zsákmánnyal vonul vissza, 950-ben.

⁶²⁴ Észak-Itáliából hazafelé súlyos vereséget szenvedtek, 851-ben.

⁶²⁵ Frankföldi portyázás során Bulcsú unokatestvére fogságba esett, lefejezték. Utolsó, viszonylag sikeres hadjárat.

⁶²⁶ 955. augusztus 10-én, Augsburg melletti Lech-mezőn. Bulcsút, Lehelt és Súr elfogták és kivégezték.

⁶²⁷ Csatavesztés, vagy szégyenteljes menekülés miatt elvesztette hatalmát. Esetleg feláldozták, mint Álmost...

⁶²⁸ Bulcsú harka elesett a csatában, a csatlakozó népeiségek hada gyakorlatilag felőrlődött.

⁶²⁹ Erdély kivált Fajsz fejedelemségéből.

⁶³⁰ Taksony fejedelem (931-971). Uralkodása: 955-971. Állítólag csak ő menekült meg a Lech-mezei csatából.

⁶³¹ 957-től fölmondja az öt éves békeszerződést és az adófizetést.

⁶³² 958. április 11-én, valamint 961-ben.

IV. fejezet: Taksony fejedelem

- ¹Régi múltnak regölői, Évszázadok hírnökei,
Így szóltak a magyarságról, Új-Magyarnak dolgairól.
- ²Taksony – türkök fejedelme, Árpád vérnek győzedelme.
Besnyőből vett feleséget⁶³³, Idegenből testőrséget⁶³⁴.
- ³Besnyő törzsfő – Tonuz aba⁶³⁵, Így lett Taksony jó apósa.
Befogadták besnyő törzsét⁶³⁶, Erősítve gyepű végét⁶³⁷.
- ⁴Híveinek földet adott, Idegennek tisztet osztott,
Teljhatalmat megszerezte, 'Ki ellenállt, veszejtette.
- ⁵Szálláshelyét közre fogta, Duna-Tisza közé vonta.
Duna jobbán türkök laktak, 'Kik csatákból megmaradtak⁶³⁸.
- ⁶Vengerek és fehér ungar⁶³⁹, Dunántúli fehér magyar⁶⁴⁰.
Bulárok⁶⁴¹ és sötét ungar⁶⁴², Délvidéki sötét magyar⁶⁴³.
- ⁷Kavar, palóc, besnyő népe, Felvidéket együtt védte.
Tizántúlját kazár, kavar, Őrvidéket székely, avar.
- ⁸Pannoniát⁶⁴⁴ megszerezte, Erdőelvét elvesztette.
Türköt, besnyőt összefogta, Székelyt, magyart megosztotta.
- ⁹Vérszerződést megbontotta, Főhatalmat úgy foglalta.
Ősi hitet nem tiltotta, De keresztet sem ápolta.
- ¹⁰Nem száradt ki Árpád gallya. Taksony rügyét Ég megáldja.
Géza 's Mihály⁶⁴⁵ – két szép fia, Lesz – királyok zsenge magja.
- ¹¹Hogy hatalmát megtarthassa, Fiainak átadhassa,
Rokon jogát⁶⁴⁶ eltörölte, Öröklésnek rendjét törte.
- ¹²Így történt, hogy magyar népe, 'Mely szóratott széjjel-szerte.
Nem védte meg ősi hitét, Nem őrizte becsületét.

⁶³³ Akkoriban szokásos békekötés megpecsételése lehetett. Besenyő feleség = Géza édesanyja.

⁶³⁴ Besenyők letelepítése Taksony tiszai szállása körül.

⁶³⁵ Tonuz aba = Taksony fejedelem által befogadott besenyők törzsfője.

⁶³⁶ Tonuz = vadkan. Aba = atya, törzsfő.

⁶³⁷ Nyugati végeken, Moson vidékén.

⁶³⁸ Álmos-Árpád türk népességének maradványai.

⁶³⁹ Kadar és Hubrat népeinek hungar és avar maradványai.

⁶⁴⁰ Nyugati, Dnyeper-Don közti ugorok.

⁶⁴¹ Bulár = Bolár, dunai bolgár. Más értelemben: gnosztikus keresztény, mani-hívő.

⁶⁴² Levédi-Kurszán ungar népessége.

⁶⁴³ Keleti, meótiszi madjar.

⁶⁴⁴ Pannonia = az akkori fogalmak szerint: Dunántúl. Később Nyitra-vidéke és Dráva-Száva köze is.

⁶⁴⁵ Géza fejedelem és Mihály herceg

⁶⁴⁶ Rokon joga = szeniorátus, Hatalmat a vezetésre alkalmas, legidősebb férfi (testvér, unokaöccse) örökli.

V. fejezet: Géza fejedelem erősödése

¹Régi múltnak hírnökei, Évszázadok regölői,
Így szóltak a magyarságról, Új-Magyarnak dolgairól.

²Taksony – türkök fejedelme, Hogy hatalmát erősítse,
Örökösnek⁶⁴⁷ Gézát tette, Háborgókat leverette⁶⁴⁸.

³Erdőelvi gyula lányát, Zombor – hívő Saroltáját⁶⁴⁹,
Géza herceg nőül vette, Békét ezzel pecsételte.

⁴Tar Zerindnek⁶⁵⁰ halálakor, Gézára szállt birtokából.
Bihar földjét uralhatta, Al-Dunát ő oltalmazta.

⁵Gézát⁶⁵¹ – apja felemelte⁶⁵², Ő lett – népe fejedelme⁶⁵³.
Géza fia – Vajk, az István⁶⁵⁴ Lett – későbbi magyar király.

⁶Vezérséget – Mihály kapta, Néki Nyitra földjét adta.
Vazul, 's László – Mihály fia, Új királyok magyar ága.

⁷Átvonultak Dunántúlra, Fehér magyar szállására.
Gyepűvé vált Duna balja, Kazárt, besnyőt távol tartja.

⁸Kalandozást megtiltotta, Lázadozást megtorolta.
Róma hitét⁶⁵⁵ erőltette, 'Ki ellenállt, leverette.

⁹Mikor – Mihályt Ég elvette, Géza – törvényt megsértette.
Koppány⁶⁵⁶ jussát⁶⁵⁷ Vajknak adta, Dél-Dunántúlt Koppány kapta.

¹⁰De, mert félté Zerind fiát⁶⁵⁸, Gyepű védte uradalmát,
Koppány földjét körbe vette⁶⁵⁹, Sötét magyart őriztette.

¹¹Törzsek népét lázította, Egymás ellen uszította.
Vezériket – majd leverte. Rokonokkal lecserélte⁶⁶⁰.

¹²Így történt, hogy magyar népe, 'Mely szóratott széjjel-szerte,
Nem védte meg ősi hitét, Nem őrizte becsületét.

⁶⁴⁷ Bevezette a primogenitúrát. Hatalmat az elsőszülött fiúgyermek örökli. Régi öröklési rend durva megsértése.

⁶⁴⁸ Üldöztette azokat, akik ragaszkodtak a régi öröklési rendhez, Zerindet akarták Géza helyett.

⁶⁴⁹ Hívő Sarolta = bizánci liturgia szerint keresztelkedett.

⁶⁵⁰ Tar Zerind vezér (+971). Tormás fia. Koppány apja. Géza fejedelem rokona.

⁶⁵¹ Géza (945-997.). Uralkodása: 971-997.

⁶⁵² Taksony (+971). Tar Zerind halála már nem veszélyeztette Géza fejedelemségét.

⁶⁵³ Géza sokat megölt felindulásból (Merseburgi Thietmar, *Chronicon*). Hatalmára veszélyes rokonait is.

⁶⁵⁴ István fejedelem. Uralkodása: 997-1000. Koronázását követően: I. István király.

⁶⁵⁵ Róma hitét erőltette = felvette, és másokkal is felveteti latin rítusú (nyugati) kereszténységet.

⁶⁵⁶ Koppány vezér (962?-997.). Az utolsó élő Álmos ági leszármazott (Géza fejedelem és két fián kívül).

⁶⁵⁷ Jussát = Nyitra vidéki hercegséget, a régi Nyitrai Fejedelemség területét. Vérszerződés durva megsértése.

⁶⁵⁸ Ősi rend szerint = Géza fejedelem hatalmának és javainak örököse.

⁶⁵⁹ Megakadályozta, hogy szövetkezzen István ellen, mások segítségét kérje.

⁶⁶⁰ Felszámolta a régi törzsi hatalmi szerveződések. Törzs és nemzetségfőket hűbéreseivel lecserélte.

VI. fejezet: István fejedelem uralma

¹Régi múltnak regölői, Évszázadok hírnökei,
Így szóltak a magyarságról, Új-Magyarnak dolgairól.

²Fejedelem hatalma nőtt, 'S mire fia, István – felnőtt,
Törzsek java szétszóratott, Három vezér – mégsem hajlott.

³Koppány – Géza örököse. Prokuj⁶⁶¹ – Géza meny-fivére.
Ajtony⁶⁶² – Géza törzs-rokona. Mind saját föld jogos ura.

⁴Hogy megvédje teljhatalmát, Bajorföldi szép Gizellát⁶⁶³,
István – ifjan nőül vette, Kíséretét kitüntette.

⁵Rangot adott lovagoknak. Helyt, monostort papjainak.
Birtokokat jövevénynek. Falvat – saját híveinek,

⁶Így lett István, Géza vére, Híveinek fejedelme⁶⁶⁴.
Koppány jogát elorozták, Ősi esküt megtagadták.

⁷Koppány – hívta saját népét⁶⁶⁵, Hogy megvédje ősi rendjét.
István – hívta saját népét⁶⁶⁶, Német hadat, jövevényét.

⁸István híve – palóc Aba⁶⁶⁷, Mátra gyepű kavara ura.
Másik híve – besenyő Vata⁶⁶⁸. Körös vidék gyepű ura.

⁹István – Koppányt így legyőzte. Jogát – Árpád vérén vette⁶⁶⁹.
Birtokait elfoglalta, Rokon népét leigázta⁶⁷⁰.

¹⁰Róma hite – kihasználta. Német fegyver – támogatta,
Kazár, besenyő – segítette. Ungar és tót – megszenvedte.

¹¹Pannoniát megszerezte, Ámde becsét elvesztette⁶⁷¹.
Erdőelve megtagadta⁶⁷², Délvidéke nem méltatta⁶⁷³.

¹²Így történt, hogy magyar népe, 'Mely szóratott széjjel-szerte,
Ősi jogát, mert nem védte, Zsarnokságot ízlelhette⁶⁷⁴.

⁶⁶¹ Prokuj = erdélyi gyula. Zombor gyula fia, Sarolta testvére.

⁶⁶² Ajtony (+1028.) = Türkia Maros-menti területének helyi fejedelme.

⁶⁶³ Bajor Gizella (984-1054.).

⁶⁶⁴ Nem választással, vagy ősi jogon került hatalomra. Csak hívei emelték királlyá.

⁶⁶⁵ Fekete ungarokat, saját gyepűnépét.

⁶⁶⁶ Türk, kavar és hungar-avar maradványokat.

⁶⁶⁷ Aba (+1044) = Sámuel. István király sógora. Kavar vagy kazár vezér, később magyar király.

⁶⁶⁸ Vata = besenyő vezér. Tonuz aba törzsfő leszármazottja. István harmad-unokatestvére.

⁶⁶⁹ Koppányt legyőzték, elfogták és kivégezték. Árpád vérvonalából csak a Géza-ág maradt.

⁶⁷⁰ Megkezdődött a törzsek szétaprózása, népeinek széttelepítése, szabadságuk korlátozása.

⁶⁷¹ Ősi törvényt és szokásokat megszegte, régi hitet újracserélte, népeit jövevényeknek kiszolgáltatta.

⁶⁷² Nem ismerte el István hatalmát. Megmaradtak a bizánci keresztény irányzatnál.

⁶⁷³ A dunai bolgárok és Bizánc felé közeledtek.

⁶⁷⁴ A nyugati mintájú királyi és egyházi uralom jelentősen korlátozta a helyi és családfők jogait.

Nyolcadik könyv: Királyság kezdete

I. fejezet: Szent korona titka

- ¹Régi múltnak hírnökei, Évszázadok regölői,
Így szóltak a magyarokról, Királyt adó koronáról.
- ²Női párta⁶⁷⁵ – Föld világa. Nyolc ékköve – szélrózsája⁶⁷⁶.
Homlokánál Földi Öse, Jézus képén megjelenve.
- ³Két oldalán segítői, Földi élet mozgatói.
Gábor, Mihály – két angyala, Élet-halál földi ura.
- ⁴György, Demeter – két harcosa, Természetnek vigyázója.
Kozma, Damján – két orvosa, Földi bajok gyógyítója.
- ⁵Hátján Boldog Földanyával⁶⁷⁷, Türk 's Új Róma – két urával,
Fogadalmat, 'mit kötöttek, E pártával pecsételtek.
- ⁶Párta éke nyolc fejdísz, Honfoglaló nyolc törzs jele⁶⁷⁸.
Rajta függő öt csüngője, Csatlakozó népek jele⁶⁷⁹.
- ⁷Férfi pántok⁶⁸⁰ – Ég világa. Négy ágával – boltozatja⁶⁸¹.
Napos-holdas Teremtővel⁶⁸², Göncöljelző⁶⁸³ keresztjével⁶⁸⁴.
- ⁸Pánt ágain apostolok, Néptérítők és tanítók.
Péter, János Jakab, Tamás. Pál, Bertalan, Fülöp, András.
- ⁹Mondják, pántja volt Gézáé, Pártája meg Saroltáé⁶⁸⁵.
Koronaként István kapta, Királlyá őt ez avatta.
- ¹⁰Király jogát tőle kapja. Hitet, népet összefogja.
Földet, kincset birtokolja. Hadat, papot parancsolja.
- ¹¹Király egyszer viselhette. Fehérvárban⁶⁸⁶ őriztette.
Népek is csak egyszer látták, Mikor királyt koronázták⁶⁸⁷.
- ¹²Így történt, hogy magyar népe, 'Mely szóratott széjjel-szerte,
Koronáját szentnek⁶⁸⁸ tartja, Királyt, csak tőle fogadja.

⁶⁷⁵ Női párta = kelet-római keresztény jelleg. Görög felirat és ortodox ábrázolásmód.

⁶⁷⁶ Nyolc földi szélirány, mint az óperzsa vallásban.

⁶⁷⁷ Jelenlegi VII. (Dukász) Mihály kép helyett eredetileg Szűz Mária képe volt (Révay Péter koronaőr 1613.).

⁶⁷⁸ *De administrando imperio*, 40. fejezet. Türk, ugor, volgai-bolgár, kavar (kazár) törzsek.

⁶⁷⁹ Székely, palóc (polovec), ruszin, nádor, hun-avar népek.

⁶⁸⁰ Férfi pántok = nyugat-római keresztény jelleg. Latin felirat, balkáni betűk, és gót ábrázolásmód.

⁶⁸¹ Négy égtáj.

⁶⁸² Napos-holdas Teremtő = gnosztikus keresztény jelleg, természetihívő és fényvallás díszítéssel.

⁶⁸³ Göncöljelző = sarkcsillag felé mutató. Göncöl = sarok, főpont (régi magyar), pl.: mágnes göncöle.

⁶⁸⁴ Eredetileg másfajta, függőlegesen álló kereszt volt. Feltehetően kettős kereszt, mint a többi koronázási jelvényen.

⁶⁸⁵ Pánt = nyugat-római ereklyetartó, esetleg ünnepi dísz része. Párta = kelet-római rítusú női koronázási diadém.

⁶⁸⁶ Fehérvár = Alba, Fejérvár. István idejében Esztergom.

⁶⁸⁷ Hasonló rituálé ismert. Lásd: *De administrando imperio*, 13. fejezet.

⁶⁸⁸ Szent = régi értelemben: egyetlen, elkülönült.

II. fejezet: Boldog István király

¹Régi múltnak regölői, Évszázadok hírnökei,
Így szóltak a magyarokról, Első István⁶⁸⁹ királyukról.

²Prokuj gyulát lefogatta⁶⁹⁰, Erdőelvét elorozta.
Sötét magyart üzte, verte⁶⁹¹, Német karddal⁶⁹² szórta szerte.

³Aba kapta⁶⁹³ lánytestvérét, így szerezte Palócföldjét.
Keán vezért, megtámadta, Megölette, kirabolta⁶⁹⁴.

⁴Végül, Ajtonyt, nemzetségfőt, Maros urát, türk vezérlőt,
Megtámadták és legyőzte. Lefejezték 's földjét vette⁶⁹⁵.

⁵István király – hatalmáért, Német-Róma barátságért,
Róma hitet felemelte, Új-Rómáét elvetette⁶⁹⁶.

⁶Tíz falvanként templom dukált, Templomokhoz gazdaság járt.
Misét, adót kötelezte, 'Ki mulasztott, megbüntette.

⁷Király, egyház, papok rendje; Főúr, vitéz, – így követte.
Eztán bíró – idegenje. Többi szolga! Így rendelte⁶⁹⁷.

⁸Várak jogát újra írta, Ispánoknak parancsolta.
Köztük első – Esztergomja. Király laka – Fehérvára.

⁹Törzsek népét széjjelszórta, Várbirtokán szétosztotta.
Egységüket így megtörte, Lázadozást megelőzte.

¹⁰Mondják, Vazult⁶⁹⁸, vérrokonát, Új-Róma hű Árpád ágát,
Hogy nép trónra ne ültesse, Süket-vakká megtetette⁶⁹⁹.

¹¹Álmos türkje⁷⁰⁰ ekképp kopott, Árpád vére emígy fogyott⁷⁰¹.
Így lett magyar türk-kazárból, Ungária – Türkiából⁷⁰².

¹²Így történt, hogy magyar népe, 'Mely szóratott széjjel-szerte,
Gaz hitszegést megismerte, Ősi becsét elvesztette.

⁶⁸⁹ I. István király. Uralkodása: 1000-1038.

⁶⁹⁰ 1003-ban (*Annales Altahenses maiores*). Pedig Prokuj = a nagybátyja, édesanyjának testvére, és keresztény.

⁶⁹¹ 1008. körül, Délkelet-Dunántúlon, és a Felső-Tisza vidékén, a gyepűvidékek fekete magyarjait.

⁶⁹² Erre utalnak a Felső-Tisza vidéki normann-kardos temetkezések.

⁶⁹³ 1009. körül (*Chronicon pictum*).

⁶⁹⁴ 1010. körül uralma alá került Felföld jelentős része.

⁶⁹⁵ 1028-ban (*Legenda sancti Gerhardi episcopi*).

⁶⁹⁶ Nyugati keresztény irányzathoz csatlakozott a keleti ortodox irányzat helyett.

⁶⁹⁷ Lásd: I. István király törvényei

⁶⁹⁸ Vazul herceg (970-1037.). Mihály fia, István unokaöccse.

⁶⁹⁹ Akkoriban nem lehetett király, aki: süket, vak, elmebeteg vagy nemzésre képtelen.

⁷⁰⁰ Álmos türkje = Álmos vezette türk törzsek népessége.

⁷⁰¹ A hatalomért egymást öldösték a lehetséges örökösök.

⁷⁰² Akkori okiratok István királyságát már nem Türkiának, hanem Ouriának vagy Ouggariának nevezik.

III. fejezet: Velencei Péter király és Sámuel Aba király

- ¹Régi múltnak hírnökei, Évszázadok regölői,
Így szóltak a magyarokról, István király utódjáról.
- ²Ég nem hagyta István vétkét, Megszakítá király vérét⁷⁰³.
István király koronája, Így szállt nővér-testvérágra.
- ³Népe szavát nem hallgatta, Velencei Pétert⁷⁰⁴ hívta.
Király jogát reá hagyta, Országát így majd' eladta.
- ⁴Péter – hitet terjesztette, De esküjét durván szegte.
Agg királynét kisemmizte, István hívet menesztette.
- ⁵Hű jövevényt úrnak tette, Kegyenceit segítette⁷⁰⁵.
Saját népét pórnak vette, Szolganépnek tekintette⁷⁰⁶.
- ⁶Pétert – népe elkergette, Sámuel⁷⁰⁷ – meg felemelte⁷⁰⁸.
István király hű sógorát, Ahogy mondták – kavár Abát.
- ⁷Sámuel⁷⁰⁹, mert népet védte⁷⁰⁹, Főúr, kegyenc – nem szívlelte⁷¹⁰.
Király ellen lázítottak⁷¹¹, Ellenséggel összeálltak⁷¹².
- ⁸Lázadókat kardra hányta⁷¹³, Ellenséget szorongatta.
De Ménfőnél elárulták⁷¹⁴, Nép királyát levágatták.
- ⁹Holott régen még támadta, Pétert – német visszahozta,
Mert, eladta Ungáriát, Hűbéresnek Pannóniát⁷¹⁵.
- ¹⁰Magyarság ezt el nem tűrte, Ősi jogát követelte.
Pétert – ismét elkergette, Király sorból kitörölte⁷¹⁶.
- ¹¹Pétert – Ég sem kedvelhette. Hajtását nem gyökerezte.
Örökségét vesztette, Tette árát – megfizette.
- ¹²Így történt, hogy magyar népe, 'Mely szóratott széjjel-szerte,
Szabadságát megvédhette, De ős hitét elvesztette.

⁷⁰³ István fiai (Ottó, Imre) meghaltak.

⁷⁰⁴ Velencei (Orseolo) Péter király = István király leányági unokaöccse. Uralkodása: 1038-1041 és 1044-1046.

⁷⁰⁵ Mondása: "vendégtelepesekkel árasztom el, és teljes egészében a teutonok hatalmába adom." (*Chronicon pictum*).

⁷⁰⁶ Folytatás: "Ez a név, Hungaria, az angaria szó származéka, és ezért ők szolgálni kötelesek." (*Chronicon pictum*).

⁷⁰⁷ Aba Sámuel király. Uralkodása: 1041-1044. Aba = apa (türk, kazár)

⁷⁰⁸ 1041. szeptemberben.

⁷⁰⁹ Visszaadta a szabad jobbágyok költözési jogát.

⁷¹⁰ „Megvetette... az ország nemeseit és mindig parasztokkal meg nemtelenekkel tartott" (*Chronicon pictum*).

⁷¹¹ Meg kívánta adóztatni vezetői réteget is (törzsfők, vezérek, hűbérurak, papság).

⁷¹² IX. Benedek pápával kiátkoztatták.

⁷¹³ 1042-ben Csanádon megölette a nemesi ellenzék 50 tagját.

⁷¹⁴ Ménfői csata 1044. július 5-én. Sámuel hadát cserbenhagyták a Pétert-akaró vezérek és csapataik.

⁷¹⁵ 1045. pünkösdjén.

⁷¹⁶ Vata-féle pogány lázadás 1046-ban.

IV. fejezet: Fehér András király

¹Régi múltnak regölői, Évszázadok hírnökei,
Így szóltak a magyarokról, Első András⁷¹⁷ királyukról.

²Fehér⁷¹⁸ András – Vazul fia, És kijevei rusz csapata⁷¹⁹,
Pétert, s hadát leverette⁷²⁰, Német hadat kiűzette⁷²¹.

³Vata vezér⁷²² pogány hada, Templomokat megtámadta.
Róma hitét eltörölte, Péter hívét mind elűzte⁷²³.

⁴E lázadást András tűrte, Amíg trónra segítette.
De királyként szavát szegte, Segítőit leverette.

⁵Vatát – tisztel lefizette⁷²⁴, De híveit szétkergette.
Egyház rendjét helyre tette⁷²⁵, Régi hitet üldöztette.

⁶Hívta Bélát, hú testvérét, Lengyel földről⁷²⁶ – Álmos véré.
Hadvezetést reá hagyta, Tiszántúlját neki adta.

⁷András – Bélát így megnyerte. Örökösnek megnevezte.
Vérszerződés ősi jogán, Igaz király adott szaván.

⁸András trónját Béla védte, 'Ki németet kétszer győzte.
Terveiket lerombolta⁷²⁷, Békét ezzel kicsikarta.

⁹András – szavát nem tartotta. Trónját gyermek fia kapta.
Hozzá német császár lányát, Ellensége barátságát⁷²⁸.

¹⁰Béla herceg elmenekült, Lengyel földről szembeszegült.
András hadát mind legyőzte, Németjeit elűldözte.

¹¹András királyt veszejtették⁷²⁹, Nejét, fiát kiűldözték.
Bélát⁷³⁰ trónra választották, Fehérváron koronázták.

¹²Így történt, hogy magyar népe, 'Mely szóratott széjjel-szerte,
Szabadságát megőrizte, De békéjét elvesztette.

⁷¹⁷ I. András király. Uralkodása: 1046-1060.

⁷¹⁸ Fehér = keresztény. Eredetileg római keresztény, de házassága miatt felvette a bizánci keretséget is.

⁷¹⁹ Apósa: Bölcs Jaroszláv kijevei nagyfejedelem, aki támogatta.

⁷²⁰ 1046. októberben Pétert elfogták és megvakították. Halálának későbbi ideje bizonytalan. Pécsen temették el.

⁷²¹ Ezzel meghiúsult Péter terve, hogy az ország német hűbéresség legyen.

⁷²² Vata besenyő törzsfő. Körös-vidék besenyő ura, a lázadás vezetője.

⁷²³ Még a Péter ellen fellépő Gellért püspököt is meggyilkolták.

⁷²⁴ Vata vezért bizalmasává fogadta, birtokokat adományozott neki.

⁷²⁵ Frankföldről hittérítőket hozatott.

⁷²⁶ Apósa: II. Mieszko lengyel fejedelem, aki támogatta.

⁷²⁷ Azt, hogy az ország és királya hűbéressé válják.

⁷²⁸ Megszegte esküjét és az ősi törvényt. Ez, újabb testvérviszályt eredményezett.

⁷²⁹ Rabként meghalt (szállításkor, vagy rossz bánásmód miatt).

⁷³⁰ I. Béla király. Uralkodása: 1060-1063.

V. fejezet: Benin Béla király és Civakodó Salamon király

¹Régi múltnak hírnökei, Évszázadok regölői,
Így szóltak a királyokról, Béláról és Salamonról.

²Béla király Fehérvárra, Magyarföldi nagytanácsra,
Falvak két-két vénjét hívta, Hogy hatalmát bizonyítsa⁷³¹.

³Nép vénjei összegyűltek⁷³², Régi rendet követeltek.
Ősi hitnek szabadságát, Papok, urak pusztulását.

⁴Béla – döntést halogatta, Majd hű hadát uszította.
Lázongókat eltiporták⁷³³, Többít verték, korbácsolták.

⁵Kereszt hitét parancsolta, Dézsmaeredést visszahozta.
Egyházzolgát kegyeltette, Népét karddal felügyelte⁷³⁴.

⁶Magyarjai – mit tehettek? Összefogtak, építkeztek!
Gazdálkodtak, okosodtak, Gyepűiknél bezárkóztak.

⁷Béla vétkét Ég nem tűrte, Hitszegésért megbüntette⁷³⁵,
Trónja feldőlt, összetörte⁷³⁶! Fertő, sebláz sírba vitte⁷³⁷.

⁸Így, Salamont⁷³⁸ – Álmos ágát, Ifjú királyt – András fiát,
Német földről visszahozták, Ismét újra koronázták.

⁹Géza⁷³⁹, László⁷⁴⁰ – Béla vére, Salamonnal megbékélve,
Besnyő 's görög ellen mentek. Dicsőséget ott szereztek.

¹⁰De Salamon esküt szegett, Mert ellenük szövetkezett⁷⁴¹.
Ezért veszté hadát, trónját, Híveinek bizodalját⁷⁴².

¹¹Mert, kínálta Ungáriát, Német kézre Pannóniát⁷⁴³,
Király jogát így vesztette⁷⁴⁴, Trónján Géza –'ki követte.

¹²Így történt, hogy magyar népe, 'Mely szóratott széjjel-szerte,
Ősi hitét elvesztette, De országát megőrizte.

⁷³¹ Legyenek tanúi és vigyék hírül királyi hatalmát (*Gesta Hunnorum et Hungarorum*).

⁷³² Régi fejedelmi népgyűlés felelevenítése.

⁷³³ Utolsó pogány lázadás az országban. 1061-ben. Legenda szerint a vezetője: Vata fia, János.

⁷³⁴ Erőszakkal visszaállította a keresztény vallást.

⁷³⁵ Dömösi balesetének súlyossága merényletet feltételez.

⁷³⁶ Egy veranda omlott a trónra (*Rerum Ungaricarum Decades*).

⁷³⁷ 1063-ban. Esemény: *Chronicon pictum* alapján.

⁷³⁸ Salamon király. Uralkodása: 1063-1074.

⁷³⁹ A későbbi Géza király, aki I. Béla király fia.

⁷⁴⁰ A későbbi I. László király, aki I. Béla király fia, Géza öccse.

⁷⁴¹ Német tanácsra titokban hadat gyűjtött, hogy Gézát és Lászlót elveszejtsék (*Chronica Hungarorum*). de kitudódott

⁷⁴² 1074. március 14. Mogyoródi csata (*Chronicon pictum*).

⁷⁴³ IV. Henrik császárnak felajánlotta az országot hűbérként, ha visszasegíti a hatalomba.

⁷⁴⁴ Szétszórják a német hadat. Salamon elmenekül, és elismeri királyának Gézát.

VI. fejezet: Nagy Géza király

¹Régi múltnak regölői, Évszázadok hírnökei,
Így szóltak a magyarokról, Első Géza⁷⁴⁵ királyukról.

²Géza király – magyar ura, 'S vele László hithű hada,
Német hadat visszaverték⁷⁴⁶, Salamont – így elkergették.

³Ország dolgát helyrehozták, Népnék békét visszahozták.
Ungáriát ők uralták, Magyarjai ezt akarták.

⁴Régi Róma⁷⁴⁷ támogatta, Mert országát el nem adta.
Új Róma is megbecsülte⁷⁴⁸, Pedig hadát többször győzte.

⁵Építtetett templomokat⁷⁴⁹, Regulázta vásárokat⁷⁵⁰.
Kereszt hitét segítette, Türelemmel terjesztette.

⁶Dénárjai felirata, Igaz jogát bizonyítja.
Mert, királyé – Pannonia⁷⁵¹, Hű népéjé – Ungária⁷⁵².

⁷Magyar békét, hogy őrizze, Ellenségét, hogy meggyőzze,
'Ki Salamont támogatta, Javaikban nem zargatta.

⁸Népeket, hogy kibékítse, Salamont, hogy engesztelje,
Egyezkedést véle kezdett⁷⁵³, Ahol meg is betegedett.

⁹Régi törvényt megőrizve⁷⁵⁴, Koronáról rendelkezve,
Lászlót bízta királysággal, Két fiának gyámságával⁷⁵⁵.

¹⁰Kálmán⁷⁵⁶ 's Álmos⁷⁵⁷, deli fia, Mindkettőjük király sarja,
Mindkettő lesz király ága, Tudós, harcos két példája.

¹¹Mondják, gyorsan végeztetett, Mint 'ki szerrel mérgeztetett.
Vácra vitték, eltemették, Templomában elhelyezték⁷⁵⁸.

¹²Így történt, hogy magyar népe, 'Mely szóratott széjjel-szerte,
Ősi hitét elrejtette, De országát megőrizte.

⁷⁴⁵ I. Géza király. Uralkodása: 1074-1077.

⁷⁴⁶ 1074. ősszel, IV. Henrik német király csapatait visszaverik.

⁷⁴⁷ VII. Gergely pápa tetteikért Salamont elítélte, VII. Henriket pedig megátkozta.

⁷⁴⁸ Géza uralkodói jogát VII. Dukász Mihály bizánci császár is elismerte, koronát is küldött neki ajándékba.

⁷⁴⁹ Vácott székesegyházat, Mogyoródon emléktemplomot, Garamszentbenedeken apátságot.

⁷⁵⁰ Vásárok napját vasárnapról szombatra rendelte, kijelölte a vásáros napokat és helyeket.

⁷⁵¹ Pannonia = pecséteken, pénzérméken a királyi birtokra utal.

⁷⁵² Ungária = királyi hatalom alá tartozó magyar területekre utal. REX UNGARORUM = magyarok királya.

⁷⁵³ Béke érdekében a trónt visszaadta volna Salamonnak, de hívei és a nép ezt nem engedték.

⁷⁵⁴ Ősi törvény = Rokon joga, szeniorátus.

⁷⁵⁵ Ezt a döntést hívei is támogatták.

⁷⁵⁶ Kálmán = a későbbi Könyves Kálmán király.

⁷⁵⁷ Álmos = Álmos herceg, egy ideig horvát király.

⁷⁵⁸ Történet: *Chronica Hungarorum* szerint.

Kilencedik könyv: Királyság kiteljesedése

I. fejezet: Üdvös László király

¹Régi múltnak hírnökei, Évszázadok regölői,
Így szóltak a magyarokról, Első László⁷⁵⁹ királyukról.

²Fegyelem, hogy növekedjék, Erkölc, hittel erősödjék,
Törvényeit meghozatta, Örökkel azt betartatta⁷⁶⁰.

³Bűnöst, szökőt üldöztette, Segítőit megbüntette.
Törvényülőt felügyelte, Vétkes bírót fenyítette⁷⁶¹.

⁴Vesztett javat begyűjtötték, Vásárokon közzétették.
Akié volt, kiválthatta, Államé lett maradéka.

⁵Moson várát elfoglalta⁷⁶², Német hadat ebrudalta.
Salamont, 'ki tört ellene⁷⁶³, Visegrádon őriztette⁷⁶⁴.

⁶Egy év után elengedte, De Salamon, nem köszönte.
Kutesk⁷⁶⁵ besnyőt felbízatta, Felső-Tiszát megdúlatta.

⁷László, haddal őt legyőzte, Salamont, így végleg űzte.
Ég sem tűrte árulását, Kiszárítván örökágát.

⁸Királynéjük, mert behívta, Szlavón földjét elfoglalta⁷⁶⁶,
Álmost téve királyuknak⁷⁶⁷, Déli gyepű fő urának.

⁹Kapolcs vezér kun seregét, 'Ki támadta Erdőelvét,
Legyőzte és kizavarta. 'Ki meghódolt, befogatta⁷⁶⁸.

¹⁰Új Rómától óvakodott, Ó Rómától húzóckodott⁷⁶⁹.
Bogumilt⁷⁷⁰ nem háborgatta, Izmaelit⁷⁷¹ élni hagyta.

¹¹Erkölcstelenít ítéltette, Pogány rítust megbüntette,
De egyházát korlátozta⁷⁷², Életrendjét szabályozta.

¹²Így történt, hogy magyar népe, 'Mely szóratott széjjel-szerte,
Jó erkölcsöt megőrizte, Életében békét lelte.

⁷⁵⁹ I. László király. Uralkodása: 1077-1095.

⁷⁶⁰ Törvényeinek célja: Feudális rend és tulajdoni viszonyok megszilárdítása, pogányság felszámolása.

⁷⁶¹ Szigorú, de igazságos eljárások bevetése.

⁷⁶² 1079-ben. 1080-ban Salamon lemondott trónjáról, visszaszolgáltatta az elorzott koronázási jelvényeket.

⁷⁶³ 1082-ben Salamon újabb összeesküvést szervez László király ellen.

⁷⁶⁴ 1082-1083. között. I. István király szentté avatásakor szabadon engedték.

⁷⁶⁵ Moldvai besenyők és kunok vezére (1085. körül). Salamon a segítségéért Erdélyt is felajánlotta (*Chronicon pictum*).

⁷⁶⁶ Nővérének, Zvonimir horvát király özvegyének hívására 1091-ben bevonul Horvátországba.

⁷⁶⁷ Álmos herceg (1070-1127). I. László király fia. Horvátország királya 1091-96. között.

⁷⁶⁸ Kapolcs = település Balaton északi részén. Kapocs vezér behódolt népének adott szálláshely.

⁷⁶⁹ Az 1054-es keleti és nyugati egyházszakadás után igyekezett a két irányzat kötött egysúlyozni.

⁷⁷⁰ Bogumil = gnosztikus keresztény, manicheista, paulicius.

⁷⁷¹ Izmaeli = mohamedán

⁷⁷² Nem járult hozzá, hogy a pápa beavatkozzon a királyságegyházi ügyeibe. Megvédte a kettős kereszt jogát.

II. fejezet: Könyves Kálmán király

¹Régi múltnak hírnökei, Évszázadok regölői,
Így szóltak a magyarokról, Tudós Kálmán⁷⁷³ királyukról.

²László – látva nagy tudását, Reá hagyta koronáját.
Álmos helyett Kálmán kapta⁷⁷⁴. Ő ülhetett dicső trónra⁷⁷⁵.

³Álmosé lett herceg jussa, Magyar földnek egyharmada⁷⁷⁶,
Hadak, végek vezénylese, Várak, gyepük megvédése.

⁴Keresztes had vonulását, Szentföld felé távozását,
Jó szándékkal segítette, De rablóit leverette⁷⁷⁷.

⁵Törvénykönyvet megalkotta⁷⁷⁸, Egyház ügyét rendbe hozta⁷⁷⁹,
Adót, vámot megszabatta. Tisztet, vagyont előírta⁷⁸⁰.

⁶Horvát földet is megszállta, Királyságát elfogadta⁷⁸¹.
Pápasággal kiegyezett⁷⁸², Velencével megegyezett.

⁷Hogy hatalmát – fia nyerje, Ősi törvényt – Kálmán szegte,
Öccse jogát elorozta, Gyermekefiát koronázta⁷⁸³.

⁸Álmos herceg trónt akarta, Ezért Kálmánt elárulta.
Hercegjussát eljátszotta, Szláv, német is cserbenhagyta,

⁹Kálmán – kétszer ezt eltúrte, Harmadszorra – már büntette.
Álmost 's fiát⁷⁸⁴ vakíttatta, Dömös laknál sorsra hagyta.

¹⁰Testvér vére reá szállott, Gyermeke vére éghez szólott.
Ég – e tettét nem feledte, Kálmánt már nem segítette.

¹¹Barát, híve – sok elhagyta. Új asszonya⁷⁸⁵ megcsúfolta.
Súlyos kórság ledöntötte, Fájó lelkét kiszenvetted.

¹²Így történt, hogy magyar népe, 'Mely szóratott széjjel-szerte,
Ország dolgát elrendezte, De békéjét mégsem lelte⁷⁸⁶.

---

⁷⁷³ Könyves Kálmán király. Uralkodása: 1095-1116.

⁷⁷⁴ Kálmán = művelt, nagy tudású főpap (*Gesta Hunnorum et Hungarorum*).

⁷⁷⁵ Ellentmondó források. Kálmánt vagy I. László jelölte utódjának, vagy Álmos mondott le (mondatták le).

⁷⁷⁶ A hercegnek járó ősi juss (dukátus = hercegi uradalom = a királyi birtok 1/3-a).

⁷⁷⁷ 1046-ban. Nyitra mellett a helyi népek, Magyaróvárnál a király serege. Átvonulókat erős kísérettel felügyelte.

⁷⁷⁸ Enyhítette a törvényeket, eltörölte a kínzást. Átváltozó boszorkányok (sztrigák) létezését tagadta.

⁷⁷⁹ Elfogadta a papi nőtlenséget, lemondott az investitúra jogról.

⁷⁸⁰ Tisztségek betöltéséhez előírta az alkalmasságot, tudást és a latin nyelv használatát.

⁷⁸¹ 1102-ben királlyá koronázták Tenderfehérváron.

⁷⁸² Lemondott a kinevezési jogról. De előírta a tudást, esküt csak neki tehettek. Házasság szentesítését előírta.

⁷⁸³ 1105-ben, a csecsemő Istvánt (későbbi II. István).

⁷⁸⁴ Vak Béla, a későbbi II. Béla király.

⁷⁸⁵ Első feleség: Felicia (+1110.) Második feleség: kijevei nagyfejedelem lánya, házasságtörés miatt hazaküldve.

⁷⁸⁶ Az ősi törvény megszegése miatt az elégedetlenség nem csillapodott.

III. fejezet: Hadakozó István király

- ¹Régi múltnak hírnökei, Évszázadok regölői,
Így szóltak a magyarokról, Másod István királyukról.
- ²István király⁷⁸⁷ – Kálmán fia, Oldalágon – Árpád⁷⁸⁸ gallya.
Apja nyomát ő követte, Így vétkei ő viselte⁷⁸⁹.
- ³Békülését nem fogatták, Cseh leverte magyar hadát⁷⁹⁰.
Velencei győzte Zárát⁷⁹¹. Elvesztette Dalmáciát⁷⁹².
- ⁴Német világ nem kedvelte. Kelet Róma nem szívlelte⁷⁹³.
Ruszkok népe nem kívánta⁷⁹⁴. Nyugat Róma kihasználta⁷⁹⁵.
- ⁵Nem kísérte Ég áldása. Nem segített házassága.
Kiszáradt az örökága⁷⁹⁶. Megtörte őt kórság átka.
- ⁶Álmos herceg – Géza fia, István király vak nagybátyja,
Új Rómával szövetkezett, Koronáért megegyezett.
- ⁷István király hadba állott, Szerencséje alább szállott.
Szerémséget⁷⁹⁷ többször dúlták⁷⁹⁸, Magyar vérét így folyatták.
- ⁸Lelkét – Álmos kilehelte, De Istvánt nem segítette.
Trónörökös – sora szakadt, Ellenkirály – bőven akadt
- ⁹Ekkor történt, ahogy mondják, Álmos fiát⁷⁹⁹ megtalálták.
Turul ágnak véghajtasát, Árpád vérét, vakon – Bélát⁸⁰⁰.
- ¹⁰István király, ezt belátva, Bélát – jóval elhalmozva,
Befogadja, házasítja. Így híveit megnyugtatja.
- ¹¹Mikor István lelkét adta, Bélát – népe elfogadta.
Inkább magyar vak királyát, Mint épkézláb külfajtáját.
- ¹²Így történt, hogy magyar népe, 'Mely szóratott széjjel-szerte,
Vezéreik testvérharca, Alkalmasát pusztította.

---

⁷⁸⁷ II. István király. Uralkodása: 1116-1131.

⁷⁸⁸ Álmos dinasztia, Árpád fejedelem oldalági leszármazottja

⁷⁸⁹ Ősi jogát követelő Álmos herceg és fia (Béla) megvakítása.

⁷⁹⁰ 1116. május 13-án, Oslava-folyó menti kudarc.

⁷⁹¹ Dalmácia vezető városa.

⁷⁹² 1116-ban Spalatoból (Split-ből) a város polgárai maguk üzik ki a magyarokat.

⁷⁹³ Bizánc, a Dalmáciáért vívott háborúban Velencét támogatta.

⁷⁹⁴ 1123-ban az elűzött Jaroszlav fejedelmet támogatja, de annak visszahelyezését még orosz alattvalói sem akarják.

⁷⁹⁵ Pápát támogatta a német-római császárral szemben. De amikor a két fél kibékült, pápa már nem segítette Istvánt.

⁷⁹⁶ Gyermektelen volt.

⁷⁹⁷ Szerémség = Dráva-Száva közti terület.

⁷⁹⁸ Bizánci csapatok.

⁷⁹⁹ Álmos herceg fiát, II. István unokatestvérét.

⁸⁰⁰ A későbbi II. Béla király.

IV. fejezet: Vak Béla király

¹Régi múltnak regölői, Évszázadok hírnökei,
Így szóltak a magyarokról, Másod Béla⁸⁰¹ királyukról.

²Béla – trónját elfoglalta, Majd, híveit megszámlálta.
De 'ki ellent pártolgatta⁸⁰², Mondják – azt ott levágatta⁸⁰³.

³Bélát – Kálmán kétes fia, Lengyel 's bajor kegyelt ifja,
Borisz⁸⁰⁴ haddal – megtámadta. De Béla – őt kizavarta.⁸⁰⁵

⁴Béla – pápát támogatta. Ezért, egyház kegyét bírta.
Dalmát részét visszavette⁸⁰⁶. Bosnyák földjét megszerezte.

⁵Magyar ügyet jól gondozta. Cseh, Kijev-rusz támogatta.
Német-rómát is megnyerte, Lengyel békét ekképp vette⁸⁰⁷.

⁶Hivatalát igazgatta⁸⁰⁸, Főtanácsát meghallgatta.
Egyház ügyét egyengette⁸⁰⁹, Királyságát felemelte.

⁷Ilona⁸¹⁰ lett Béla párja, Magyarok szerb királynéja.
Kormányzáshoz méltó ara, Tudós hitves, gondos anya⁸¹¹.

⁸Ilona és Béla frigye, Magyar népnek fontos ügye.
Fiúk – László, Stefán, Géza⁸¹², Így maradt fent Álmos-háza.

⁹Álmos fáját megmentették⁸¹³, Árpád nemét megőrizték.
Mihály⁸¹⁴ ágát jól gondozták, Béla rügyét kihajtották.

¹⁰Béla – apját magasztalta, Álmos testét hazahozta.
Idegenből hazájába, Új Rómából Fehérvárra.

¹¹Mikor lelkét kilehelte, Nevét népe megőrizte,
Fehérváron eltemették, Fiát, Gézát – felemelték.

¹²Így történt, hogy magyar népe, 'Mely szóratott széjjel-szerte,
Saját vérét, ha becsülte, Békességét is meglelte.

⁸⁰¹ II. Béla király. Uralkodása: 1131-1141.

⁸⁰² Kálmánt és II. Istvánt támogató főurakat, Boriszt és más ellenkirályt segítőköt.

⁸⁰³ Aradi országgyűlés, 1131.

⁸⁰⁴ Eufémia fia. Könyves Kálmán nem ismerte el törvényes fiának.

⁸⁰⁵ 1132. július 22-én a Sajó folyó menti csatában Béla seregei szétverik Borisz és III. Boleszló hadait.

⁸⁰⁶ 1136-ban visszafoglalta közép-Dalmáciát, 1137-ben meghódította Boszniát.

⁸⁰⁷ Szövetségeseivel gyakorlatilag bekerítette a lengyel földet. Így a lengyel király is békét kötött vele.

⁸⁰⁸ Létrehozta a királyi kancelláriát.

⁸⁰⁹ Mivel nem támogatta az ellenpápát, a hatalmon lévő pápa beavatkozása nélkül irányíthatta a magyar egyházat.

⁸¹⁰ Ilona magyar királyné, szerb nagyzsupán lánya.

⁸¹¹ II. Géza segítője az uralkodásban, 5 királyi gyermeket nevelt fel.

⁸¹² A későbbi II. László, IV. István és II. Géza.

⁸¹³ Álmos dinasztia, Árpád fejedelem elszármazottja.

⁸¹⁴ Géza fejedelem testvére.

V. fejezet: Derék Géza király

¹Régi múltnak regölői, Évszázadok hírnökei,
Így szóltak a magyarokról, Másod Géza⁸¹⁵ királyukról.

²Mikor trónját elfoglalta, Borisz – ellent ismét hozta.
Halics, bajor, cseh csapatát, Új Rómának erős hadát.

³Géza hadát újította, Lovagokat befogadta.
Páncélozott új hadával, Leszámolt a lázadóval.

⁴Géza – Pozsonyt visszavette, Bajor hadat visszaverte⁸¹⁶.
Halics hadát is legyőzte⁸¹⁷, Új Rómáét összemérte.⁸¹⁸

⁵Fejedelmet – Kijev urát, Géza király hű apósát,
Harcaiban segítette, Trónra vissza, emeltette⁸¹⁹.

⁶Moldva gyepűt legott óvta, Székelyt oda parancsolta⁸²⁰.
Erdőelvi szállásukra, Szászt és vallont⁸²¹ befogadta.

⁷Keresztes had⁸²² rejtekében, Franciáknak védelmében,
Boriszt újra tetten érték, Új Rómába elvitették.

⁸Ahol Boriszt befogadták, Magyar ellen kihasználták.
Délről haddal eresztették, Sajátjával leölették⁸²³.

⁹Géza – népét védelmezte, Határait megőrizte,
Nem engedett Ó Rómának⁸²⁴, Megálljt szabott Új Rómának⁸²⁵.

¹⁰Gyermekefiát trónra adta⁸²⁶. Lászlót⁸²⁷, Stefánt⁸²⁸ megalázta.
Ősi jogot így megszegte, Háborgókat üldöztette.

¹¹Mikor lelkét kilehelte, Trónját fia örökölte.
Megingatva trónviszályal, Környékezve rút ármánnyal.

¹²Így történt, hogy magyar népe, 'Mely szóratott széjjel-szerte,
Népe éltét jobbá tette, De jövőjét megterhelte.

---

⁸¹⁵ II. Géza király. Uralkodása: 1141-1162.

⁸¹⁶ Lajta menti csata, 1146.

⁸¹⁷ 1150-ben és 1152-ben. 1165-ig visszaszerzi Halicsot.

⁸¹⁸ 1150-ben, 1154-ben és 1155-ben.

⁸¹⁹ 1151-ben.

⁸²⁰ Székelyek egy részét Erdélytől keletebbre telepítette, helyükre szászokat költöztetett.

⁸²¹ Szentföldi keresztes hadjáratból visszatérő német lovagok.

⁸²² Második keresztes hadjárat, 1147. (*Chronicon pictum*)

⁸²³ 1155-ben, bizánciakkal megtámadva a határvidéket „kun vagy szkíta nyíltól megöletett” (Otto Frisingensis)

⁸²⁴ 1161-ben királyi engedélyezési jogát fenntartva elismeri III. Sándor pápát.

⁸²⁵ 1161-ben békét köt Manuel császárral.

⁸²⁶ 1552-ben, 5 éves gyermekként kinevezte utódjául.

⁸²⁷ II. Géza testvére, a későbbi II. László ellenkirály.

⁸²⁸ II. Géza testvére, a későbbi IV. István ellenkirály.

VI. fejezet: Ifjú István király és testvére, Görög Béla király

¹Régi múltnak hírnökei, Évszázadok regölői,
Így szóltak a magyarokról, Harmad István uralmáról.

²Rokon – Istvánt⁸²⁹ koronázta, Német híve támogatta.
Népe – Béla⁸³⁰ ágát várta, Ősi jogon leváltotta.

³Ország trónját László⁸³¹ kapta. Hercegséget Stefán bírta.
István szorult Nyugat-végre, Új Rómának így engedve.

⁴Lászlót – méreg sírba vitte. Trónon – Stefán⁸³², 'ki követte.
De őt népe meggyűlölte, Ezért, István elkergette⁸³³.

⁵Stefán futott Új Rómába, Hadat hozva hazájára,
De seregét visszaverték, És hívei megölették⁸³⁴.

⁶István – trónját visszanyerte, Új Rómával békét kötve.
Béla öccsét oda küldték⁸³⁵, Örökösnek ott felkenték⁸³⁶.

⁷Délvidéket elfoglalta, Bosnyák földet visszahozta⁸³⁷,
Új Rómával kiegyezett, Földért békét – ekképp szerzett⁸³⁸.

⁸Mikor lelkét kilehelte, Mondják – méreg 'mi elvitte,
Ekkor Bélát⁸³⁹ hazahívták, Hogy királlyá koronázzák.

⁹Bélát – öccse elárulta⁸⁴⁰, Ebben anyjuk támogatta.
Ezért őket lefogatta, Száműzette, megtagadta.

¹⁰Dalmáciát megszerezte⁸⁴¹, Ország földjét megnövelte.
De hívek közt osztogatta, Javait így tékozolta.

¹¹Kegyeltjei erősödtek. Birtokaik növekedtek.
Egyre csökkent király földje⁸⁴², Vele együtt – tekintélye.

¹²Így történt, hogy magyar népe, 'Mely szóratott széjjel-szerte,
Álmos fáját maga vágta, Sáját sírját maga ásta.

⁸²⁹ III. István király, II. Géza idősebb fia. Uralkodása: 1162-1172.

⁸³⁰ II. Géza fiatalabb fia, bizánci császár veje, bizánci trón időleges örököse.

⁸³¹ II. László ellenkirály. Uralkodása: 1162-1163. Kb. fél évet uralkodott, hirtelen elhunyt (*Chronicon pictum*).

⁸³² Stefán = IV. István ellenkirály. Uralkodása: 1163-1165.

⁸³³ Székesfehérvári csata, 1163. június 19-én.

⁸³⁴ Zimonyban halt meg (*Gesta Hunnorum et Hungarorum*). Állítólag hívei ölték meg, hogy szabadon elvonulhassanak.

⁸³⁵ Későbbi III. Béla magyar király.

⁸³⁶ 1165-ben Bizánc trónörökösének nyilvánították. Mikor I. Manuel császárnak fia született, ezt a címét visszavonták.

⁸³⁷ 1165-1167. között.

⁸³⁸ I. Manuel és III. István békét kötött, Zára városa a Bizánc párti Velencéhez került.

⁸³⁹ III. Béla király. Uralkodása: 1172-1196.

⁸⁴⁰ Géza magyar herceg.

⁸⁴¹ 1181-ben visszafoglalja Bizánctól.

⁸⁴² Birtokok adományozása hadvezéreinek, kiváltságok és földek az egyháznak.

Tizedik könyv: Álmos-ág kihalása

I. fejezet: Jámbor Imre király és Gyermek László

¹Régi múltnak hírnökei, Évszázadok regölői,
Így szóltak a magyarokról, Jámbor Imre⁸⁴³ királyukról.

²Harmad Béla királyságát, Kettős kereszt⁸⁴⁴ uradalmát⁸⁴⁵,
Imre fia örökölte, Koronázva betöltötte.

³András herceg, kisebb fia, Lett – birtokok, várak ura⁸⁴⁶.
Kapott vagyont dicső célra, Keresztes had állításra⁸⁴⁷.

⁴András – vagyont elherdálta⁸⁴⁸. Hadát, Imre ellen vonta.
Horvát földet elfoglalta. Dalmáciát is uralta⁸⁴⁹.

⁵Imre király – segítségért, Kegyeltjei fegyveréért,
Osztogatta várbirtokát, Így állítva fel nagy hadát.

⁶András – szegve fogadalmát, Megtámadta Imre királyt.
Testvér rontott jó bátyjára, Herceg támadt⁸⁵⁰ királyára.

⁷Csatát – András elvesztette, De életét megmentette.
Osztrák földön készülődött, Imre ellen hadat gyűjtött.

⁸Imre 's András vérvizálya, Nagyurakra is átszálla.
Egymás ellen sorakoztak, Adományért hadakoztak.

⁹Imre király hadsikere, Szerbiai király címe.
Bogumilt is üldöztette, Bolgárokat⁸⁵¹ már nem győzte.

¹⁰Lázadókat leverette. Andrást fogva őriztette.
Aki – eskü szavát adta, Hogy koronát nem akarja⁸⁵².

¹¹Imre – fiát koronázta⁸⁵³, Halálával trónját kapta.
De mert törvényt, így megszegték⁸⁵⁴, Gyermek Lászlót⁸⁵⁵ elkergették⁸⁵⁶.

¹²Így történt, hogy magyar népe, 'Mely szóratott széjjel-szerte,
Testvér ölte saját népét, Hatalomért, gazdagságért.

⁸⁴³ Imre király. Uralkodása: 1196-1204.

⁸⁴⁴ III. Béla idejében jelent meg a kettős kereszt címerpajzs Az „apostoli királyi hatalmat” jelképezte.

⁸⁴⁵ Magyarországi keresztény egyház feletti királyi uralom (kinevezés, alapítás, bíraskodás).

⁸⁴⁶ De nem kapta meg a herceget illető 1/3 terület feletti uralmat.

⁸⁴⁷ Apja, III. Béla király erre végrendeletében kötelezte.

⁸⁴⁸ A védelemre és kereszties háborúra kapott vagyomból saját hadsereget állított.

⁸⁴⁹ Magyar nagyurak nyomására Imre király elfogadta, hogy ezt a területet András

⁸⁵⁰ Első eset, amikor a lázadó idegen segítség nélkül képes a magyar király ellen fellépni.

⁸⁵¹ Bolgárok = szlávokkal keveredett bolgár-törökök, de így nevezték a balkáni „isteneseket”, fényhívőket is.

⁸⁵² Csak így menthette meg az életét.

⁸⁵³ Ennek feltétele volt, hogy a király esküt tett a pápaság iránti engedelmességre, és az egyház támogatására.

⁸⁵⁴ 3 éves gyermek nem lehetett király. A koronázó kalocsai érseknek sem volt koronázási joga.

⁸⁵⁵ III. László gyermekkirály (1200?-1205). „Uralkodása” = 1204. augusztus 26. és 1205. május 7. között.

⁸⁵⁶ A Bécsbe menekített gyermekkirály – az osztrák-magyar összeütközés előtt – hirtelen meghalt.

II. fejezet: Lovag András király

¹Régi múltnak regölői, Évszázadok hírnökei,
Így szóltak a magyarokról, Másod András⁸⁵⁷ királyukról.

²Oláh jött be Erdőelvbe⁸⁵⁸, Szász jogait ott növelte⁸⁵⁹.
Német lovag lett kegyeltje⁸⁶⁰, Majd áruló ellensége.

³Tisztségeket osztogatta, Idegenjét támogatta⁸⁶¹.
Címet, vagyont nékik adta, Magyarokat megalázta.

⁴Bevándorló talpnyalói, Első neje rokonai.
Király vagyont apasztották, Tekintélyét lerombolták.

⁵Magyar urak ezt nem tűrték, Első nejét⁸⁶² megölették.
Rokonságát elzavarták, Királyukat kioktatták⁸⁶³.

⁶Birtokait visszavette, Jóságait visszakérte.
Fiát, Bélát⁸⁶⁴ koronázta, Mert magyarja ezt kívánta⁸⁶⁵.

⁷Keresztes had ment Szentföldre, András őket elkísérte⁸⁶⁶.
Majd, rendezte délvidéket, Havaselvi kun vidéket⁸⁶⁷.

⁸Halics trónját rég szerezte, Fiainak átengedte.
Elvesztették, visszanyerték⁸⁶⁸, De legvégül – ruszok vitték.

⁹Mert, hitelét elvesztette, Nemes népe kötelezte.
Aranybullát⁸⁶⁹ kiadatták, Király jogát korlátozták.

¹⁰Magyar földet – magyar kapja! Jogtalanság ne uralja!
Kötelmeit tudja, tegye! Királyságot együtt védje!

¹¹Aki törvényt mind betartja, Azt – király se háborítsa!
De, ha király – törvény szegi, Nép – igazát megvédheti⁸⁷⁰!

¹²Így történt, hogy magyar népe, 'Mely szóratott széjjel-szerte,
Békés éltét meglelhetette, Jogos javát élvezhette.

⁸⁵⁷ II. András király. Uralkodása: 1205-1235. Imre király testvére.

⁸⁵⁸ 1201-től megkezdődött az oláh pásztornépek beszivárgása, főleg Szeben és Fogaras határvidékeire.

⁸⁵⁹ Ezt 1224-ben privilégiumlevélben is megerősítette (*Andreanum*).

⁸⁶⁰ Barcaságban befogadta a német lovagrendet, de amikor önállósodni akartak 1225-ben kiűzte őket.

⁸⁶¹ 1208-ban egész vármegyéket adományozott felesége idegen származású rokonainak (*Novae Institutiones*).

⁸⁶² Meráni Gertrúdot, 1213-ban.

⁸⁶³ Az országos felháborodás miatt a király nem merte keményen megtorolni felesége gyilkosait.

⁸⁶⁴ A későbbi IV. Béla király.

⁸⁶⁵ Régi szokás szerint az idősebb és harckészebb fiát.

⁸⁶⁶ 1217-1218. között. Valójában jelképes, diplomáciai részvétel.

⁸⁶⁷ Megalakítja a kunországi (havasalföldi) püspökséget.

⁸⁶⁸ 1214-1234. között.

⁸⁶⁹ Aranybulla, 1222. Módosítva 1231-ben és 1233-ban (egyház

⁸⁷⁰ Király elleni jogos fellépés elismerése.

III. fejezet: Építő Béla király

¹Régi múltnak hírnökei, Évszázadok regölői,
Így szóltak a magyarokról, Negyed Béla⁸⁷¹ királyukról.

²Apja hívét üldöztette, Adományit visszavette.
Bárók jogát csorbította⁸⁷², Védekezést mulasztotta⁸⁷³.

³Menekülő kunt behívta, Mondják, népe nem akarta.
És, amikor összecsaptak⁸⁷⁴, Kunok harccal kivonultak.

⁴Tatároknak támadása, Napkeletről vonulása,
Szkíta földet elfoglalta, Ruszt, kunt, ugort – széjjelszórta.

⁵Tatár hadak berontottak⁸⁷⁵, Várost, falvat fosztogattak.
Király hadát széjjelverték⁸⁷⁶, Magyar felét⁸⁷⁷ majd leölték.

⁶Magyart – több úr cserbenhagyta. Pápa 's nyugat elárulta.
Német – hadát megtagadta. Osztrák – Bélát megsarolta⁸⁷⁸.

⁷Majd kétévnyi tatárjárás, Megszakadt – mint sáskajárás.
Tatár hadak mind kimentek. Béla 's háza hazajöttek.

⁸Béla – leckét megtanulta, Népét, javát egybefogta.
Városokat megerősít, Nehéz lovas hadat állít.

⁹Birtokokat adott várért, Kiváltságot vasas hadért⁸⁷⁹,
Szabad földet telepesnek⁸⁸⁰, Előnyöket vendégeknek⁸⁸¹.

¹⁰Vándor népet befogadta⁸⁸², Alföld részén⁸⁸³ szállásolta.
Fiát, Istvánt, koronázta, Pénzverdéket indította.

¹¹Magyar baját, hogy fokozzák, Osztrák hadak megtámadták.
Béla őket visszaverte⁸⁸⁴, Zsarolt földet visszavette.

¹²Így történt, hogy magyar népe, 'Mely szóratott széjjel-szerte,
Megfizette viszály árát, Sirathatta annak díját.

⁸⁷¹ IV. Béla király. Uralkodása: 1235-1270.

⁸⁷² Teljhatalomra törekedett, megkísérelte az „örökadományok” visszaszerzését.

⁸⁷³ Nem készült fel a várható tatár támadásra,

⁸⁷⁴ Kötöny kun vezért a magyar és német fegyveresek felkoncolták.

⁸⁷⁵ Tatárjárás 1241-1242.

⁸⁷⁶ Muhi csata. 1241. április 11.

⁸⁷⁷ A lakosság legalább 40%-a odaveszett, vagy elmenekült.

⁸⁷⁸ II. Frigyes osztrák herceg a menekülő Bélát elfogta, és 3 megyéért cserében engedte útjára.

⁸⁷⁹ Nehéz páncélos lovasság, lovagi had.

⁸⁸⁰ Bevándorló németeknek, oláhoknak.

⁸⁸¹ Vendégek = Hospesek = beköltöző vagyonosak, zsidó bérlők és hitelezők.

⁸⁸² Kunok, jászok.

⁸⁸³ Duna–Tisza köze, Tisza–Körös köze, Körös–Maros köze, Mezőföld, Temesköz.

⁸⁸⁴ II. Frigyes a csatában életét vesztette.

IV. fejezet: Ifjabb István király

¹Régi múltnak regölői, Évszázadok hírnökei,
Így szóltak a magyarokról, Ötöd István királyukról.

²Hercegsége idejében, Nyugalomnak éveiben,
Erdély földjén uralkodott, Hívet, hadat úgy toborzott.

³Mert, hatalmat megkívánta, Királyapját megtámadta.
Dunán túlra szorította⁸⁸⁵. Többi földjét elorozta⁸⁸⁶.

⁴Ifjabb király – így nevezték. Béla hívek ezt nem tűrték.
Hadaikkal lerohanták, Családjával lefogatták⁸⁸⁷.

⁵De hívei kimentették, Béla hadát is legyőzték⁸⁸⁸.
Kettészakadt Magyarország. Egy országban két királyság!

⁶István és kun felesége, Hatalmát, hogy erősítse,
László⁸⁸⁹ fiúk hites társát, Anjou házból választották⁸⁹⁰.

⁷Béla király halálával, Híveinek hadaival,
Istváné⁸⁹¹ lett királysága, Magyarságnak koronája.

⁸Béla hívek üldöztettek⁸⁹², Testvér, rokon – elenyésztek.
Álmos ága többé roppant, Ágán levél alig maradt⁸⁹³.

⁹István, mikor Dalmát földre, Vonult – Anjou szövetségre,
László fiát elragadták, Trónörökös, így elfogták⁸⁹⁴.

¹⁰István – haddal felvonula, Hogy, utódját visszahozza.
De egy kórság megtámadta, Mint gyors méreg, elragadta⁸⁹⁵.

¹¹Ekkor Lászlót elengedték, Sőt – királynak fel is kenték⁸⁹⁶.
Gyermek királyt országuknak⁸⁹⁷, Álmos rügyét – magyaroknak.

¹²Így történt, hogy magyar népe, 'Mely szóratott széjjel-szerte,
Erőszakot, mert eltúrte, Urak harcát megszenvedte⁸⁹⁸.

---

⁸⁸⁵ Tiszántúlt elfoglalta. Duna-Tisza-közét vele szövetséges a kunok és jászok uralták.

⁸⁸⁶ 1264. körül. 1266-ban Bolgár-földre is betört és felvette a bolgár királyi címet.

⁸⁸⁷ 1264-ben.

⁸⁸⁸ Isaszegi csata, 1265. márciusban.

⁸⁸⁹ László herceg, a későbbi Kun László király.

⁸⁹⁰ Anjou Izabella.

⁸⁹¹ V. István király. Uralkodása: 1270-1272.

⁸⁹² A „lázadó fiú-király” azt üldözte, aki az apját, a „törvényes királyt” támogatta.

⁸⁹³ IV. Géza rokonsága közötti háborúskodásban az Álmos-dinasztia (Árpád-ház) fokozatosan enyészett.

⁸⁹⁴ Gutkeled Joachim bán elrabolta kíséretéből a trónörökös László herceget, 1272. elején.

⁸⁹⁵ 1272. augusztus 6-án. A Margit-szigeti (*Insula leporum*) domonkos kolostor templomába temették.

⁸⁹⁶ Némelyek IV. Béla unokáját, az idősebb felkészült Béla macsói herceget akarta. Őket elüldözték.

⁸⁹⁷ IV. László király ekkor kisgyerek volt. Vagyis, alkalmatlan az uralkodásra.

⁸⁹⁸ Az Álmos-dinasztia maradéka közötti harc megosztotta az országot.

V. fejezet: Kun László király

¹Régi múltnak regölői, Évszázadok hírnökei,
Így szóltak a magyarokról, Negyed László⁸⁹⁹ királyukról.

²Gyermek királyt anyja⁹⁰⁰ bírta, Kun-kegyencsel ő uralta.
Legfőbb urak acsarkodtak, Földért-kegyért ármánykodtak⁹⁰¹.

³Haddal támadt osztrák, morva⁹⁰². Viszálykodó – másét dúlta,
László földjét nem kímélték, Király jogát nem becsülték.

⁴Felnőtt királyt kunok bírták⁹⁰³, Harcaiban támogatták.
Urak, papok ezt nem hagyták, Kunok ellen szorították.

⁵Áskálódtak ellenkeztek, Hit nevében törvénykeztek.
Pápa-szóval kiátkozták, Haddal-csellel megtámadták.

⁶László – kunját így elhagyta, Jogaikat kurtította.
Róma hitét kötelezte⁹⁰⁴, Szolgaságot elrendelte⁹⁰⁵.

⁷Kunok, ezért határoztak, Magyar földről, hogy vonulnak.
De hadaik leverettek⁹⁰⁶, Szolgasorba kényszerültek.

⁸László királyt megalázták. Nagyurai kihasználták.
Elfogatták, szavát vették, Megtörték és elengedték.

⁹Szemforgató egyház arca, Pártoskodó urak harca,
Magyar népet nyomorgatta, Szegénységbe taszította.

¹⁰Karint Héder⁹⁰⁷, Kőszeg névvel, Szlavón úrral, Gutkeleddel⁹⁰⁸,
Kavar Aba⁹⁰⁹, kazár Borsa⁹¹⁰, László királyt – szorította.

¹¹Lászlót – végzet, így elérte. Álmos ágát ismét törte⁹¹¹.
Kun kardjával magyar szóra, Élte fényét kioltotta⁹¹².

¹²Így történt, hogy magyar népe, 'Mely szóratott széjjel-szerte,
Urak földjét, hogy növelje, Királyt 's népét meggyötörte.

---

⁸⁹⁹ IV. (Kun) László király. Uralkodása: 1272-1290.

⁹⁰⁰ Kun Erzsébet királyné, kun fejedelem lánya.

⁹⁰¹ Harc a királyi kegyért, a központi hatalom tisztségeiért.

⁹⁰² 1273. körül, Duna-menti várak, települések elfoglalása, Győrig.

⁹⁰³ Kunok segítettek. Velük barátságban, az ő szokásaik szerint élt.

⁹⁰⁴ Pápaság követelte, hogy a kunok térjenek keresztény hitre, ismerjék el a pápa hatalmát.

⁹⁰⁵ Vándorlás tiltása, keresztény hit felvétele, jogok korlátozása.

⁹⁰⁶ Csanád környéki Hód-tavi csata 1282.

⁹⁰⁷ Karintiai Héder nembéli Kőszegi család.

⁹⁰⁸ Gudkeled nembéli (sváb őső) Joachim.

⁹⁰⁹ Aba nembéli (kavar őső) Finta.

⁹¹⁰ Borsa nembéli (kazár őső) Jakab és Lóránt

⁹¹¹ Nem volt törvényes utóda.

⁹¹² Borsa Kopasz Jakab felbujtására, Körösszeg váránál, kun előkelők legyilkolták (Árbóc, Törtel és Kemence),

VI. fejezet: Velencés András király

¹Régi múltnak hírnökei, Évszázadok regölői,
Így szóltak a magyarokról, Harmad András királyukról.

²Lovag András⁹¹³ unokáját, Utószülött István⁹¹⁴ fiát,
Egyház, nemes pártfogolta, Néhány főúr támogatta.

³Andrást⁹¹⁵ – népe elfogadta, Szent királytól származtatta⁹¹⁶.
Magyar földre hazahozták, Királyukká koronázták.

⁴Hitlevélben megfogadta, Hogy egyházat hűn szolgálja,
Magyar földjét gyarapítja, Rablást, fosztást megtorolja.

⁵Osztrák hadat visszaverte, Foglalt földet visszavette.
Békét ekképp kiharcolta, Országhatárt megtartotta.

⁶Törvényeket újra írta, Adót, vámot újfent szabta.
Jószáglopást⁹¹⁷ megbüntette. Birtokait visszavette.

⁷Nemes jogát tágította⁹¹⁸, Idegenét szorította.
Egyház jogát helyrehozta, Főúr jussát megnyirbálta⁹¹⁹.

⁸Héderfélék⁹²⁰ ezt nem állták, Még Andrást is lefogatták.
De bántani, már nem merték. Szavát vették, s elengedték⁹²¹.

⁹Néhány főúr hadát adta, Hatalmát így megtartotta.
Egyház, nemes támogatta, Hédert⁹²² 's Csákot⁹²³ szorongatta.

¹⁰Szlavón földet anyja kapta, Hédert, ekképp megingatta.
Borsa vajdát⁹²⁴ is legyőzte, Erdőelvét megőrizte.

¹¹Ország dolgát helyre tette, De gyümölcsét nem élvezte.
Halálával Álmos fája⁹²⁵, Tőben szakadt, férfi ága.

¹²Így történt, hogy magyar népe, 'Mely szóratott széjjel-szerte,
Testvérharcát Ég büntette, Király ágát elvesztette⁹²⁶.

---

⁹¹³ II. András király

⁹¹⁴ Utószülött István herceg. Apja: II. András. Anyja: Estei Beatrix.

⁹¹⁵ III. András király. Uralkodása: 1290-1301.

⁹¹⁶ Apja halála utáni születését (utószülöttségét) törvényesítették = elismerve Álmos-ági (utolsó) leszármazását.

⁹¹⁷ Jószág = ingó és ingatlan vagyon, földbirtok. Lásbjószág = haszonállat.

⁹¹⁸ Nemesi módra viselkedő erdélyi szászokat = nemesi rangra emelte (1291. Óbudai végzés).

⁹¹⁹ Régi birtokadományok felülbírálat.

⁹²⁰ Királlyal szemben álló idegen származású főurak (kiskirályok).

⁹²¹ Nem merték bántani, mert a törvényes király bántalmazását még az ellenségei is elítélték.

⁹²² Héder nembéli (német gyökerű) Kőszegi Iván és Henrik.

⁹²³ Csák nembéli (türk gyökerű) Trencsényi Máté.

⁹²⁴ Borsa nembéli (kun vagy kazár gyökerű) Borsay György erdélyi vajda.

⁹²⁵ Álmos fája = Álmos vérvonala, uralkodói család.

⁹²⁶ A családi viszályok végső eredménye = az Álmos-dinasztia (Árpád-ház) férfi ágának kihalása.

Tizenegyedik könyv: Magyar királyság végideje

I. fejezet: Karobertó király

¹Régi múltnak regölői, Évszázadok hírnökei,
Így szóltak a magyarokról, Királyoknak viszályáról.

²Álmos-ágnak kihalása, Belső viszály rút forrása.
Urat, nemest megosztotta, Egyházat is felforgatta.

³Ötöd István lányhajtását, Karobertót⁹²⁷, Anjou ágát⁹²⁸,
Pápa – trónra őt akarta, Dél vidéke támogatta.

⁴Harmad Béla lányhajtását, Vencel Lászlót – csehek ágát⁹²⁹,
Héder, Aba, Csák akarta⁹³⁰, Legtöbb püspök támogatta.

⁵Vencelt ifjan koronázták, De mert szóval választották⁹³¹,
Ezért aztán kiátkozták, Ország trónról lemondatták.

⁶Negyed Béla lányhajtását, Erzsébetnek – Ottó fiát,
Vencel király támogatta. Szentkoronát néki adta.

⁷Ottót⁹³², meg is koronázták, De szent törvényt kijátszották⁹³³.
Király jogát így nem kapta, Trónját ezért el is hagyta⁹³⁴.

⁸Karobertót, újra hívták, Harmadszorra koronázták⁹³⁵.
Főurakkal megalkudtak⁹³⁶, Bár némelyek lázadoztak.

⁹Karobertó, országszerte, Főuraknak hadát verte⁹³⁷.
Ki rá támadt, felkoncolta, Vagyonukat elkobozta.

¹⁰Nagybirtokot visszavette, Kincstár javát megnövelte⁹³⁸.
Érdemeket jutalmazta. Várat, földet – ranghoz adta,

¹¹Tekintélyét megnövelte⁹³⁹, Al-Duna részt visszanyerte.
Havaselvét már nem bírta⁹⁴⁰, De gyepűit megtartotta.

¹²Így történt, hogy magyar népe, 'Mely szóratott széjjel-szerte,
Erős, gondos királyt kapott, Aki jogot, békét adott.

---

⁹²⁷ Karobertó (Károly Róbert) király. Uralkodása: 1301-1342.

⁹²⁸ Anjou-ház, Nápolyi (szicíliai) ágából.

⁹²⁹ Vencel ellenkirály. Első cseh (Premysl) királyi dinasztiából. Uralkodása: 1301-1305.

⁹³⁰ Felföldi és Dunántúli nagyurak.

⁹³¹ Pápa szerint, a királyi cím csak örökölheto. A királyválasztást nem ismerte el jogosnak.

⁹³² Ottó ellenkirály, Wittelsbach-ágból. Uralkodása: 1305-1312.

⁹³³ Koronázás ellenkezett a magyar szokásjoggal, mert nem az esztergomi, hanem a csanádi és veszprémi érsek végezte

⁹³⁴ 1307-ben elfogták Erdélyben. Válságdíj ellenében szabadult és lemondott trónjáról.

⁹³⁵ Ekkor már a Szent Koronával és a koronázási jelvényekkel.

⁹³⁶ Kedvezményekkel és tisztségekkel megosztotta a főurak családját, rokonságon belüli viszályt szított.

⁹³⁷ Egyesített seregüket legyőzte. Rozgonyi (1312.), Debreceni (1317.) csaták.

⁹³⁸ Bányászati jogok eladásával és részesedések beszédésével jelentősen megnőtt a kincstár bevétele.

⁹³⁹ Összebékítette a lengyel és a cseh uralkodót. Új kereskedelmi utakat hoztak létre. Értékálló pénzt veretett.

⁹⁴⁰ Posadai csata (1330.)

II. fejezet: Nagy Lajos király

¹Régi múltnak hírnökei, Évszázadok regölői,
Így szóltak a magyarokról, Első Lajos⁹⁴¹ királyukról.

²Karobertó tanult ifja, Lengyel anya – királyfia.
Jártas lovag⁹⁴², jó bajvívó, Tanult 's hites⁹⁴³, nyelvet tudó⁹⁴⁴.

³Király apja halálával, Egyház, urak áldásával,
Lett, népei hű királya, Földjeinek jó gazdája.

⁴Havaselve fejedelme, Tatárokat felbérelve,
Moldva földjét támadtatta, De hadával széjjelúzta⁹⁴⁵.

⁵Nápolyt többször megtámadta⁹⁴⁶, Rokon jogát, hogy megtartsa⁹⁴⁷.
Dalmát földet védelmezte, Balkánt hittel térítette⁹⁴⁸.

⁶Litván földet is megjárta, Lengyel királyt támogatta.
Majd e rokon halálával, Őt illették koronával⁹⁴⁹.

⁷Minden nemes jogot kapott, Határai közt, 'ki lakott.
Jogot, hasznot egyként mérte⁹⁵⁰, Ősi jussot törvény védte⁹⁵¹.

⁸Nemes 's főúr – megbékéltek⁹⁵². Mestereket – cégek védtek.
Város élte könnyebbedett. Kincstár haszna növekedett.

⁹Visegrádot szépítette, Új-Budavárt építette.
Egyetemet alapított, Művészetet támogatott.

¹⁰Lajos király – fia híján, Örökösnek – leány ágán.
Két leányát felemelte, Fiú jogba behelyezte.

¹¹Máriáé⁹⁵³ lett, országa, Magyaroknak koronája.
Hedvig⁹⁵⁴ kapta lengyel trónját, Királynőként koronáját.

¹²Így történt, hogy magyar népe, 'Mely szóratott széjjel-szerte,
Belviszállyok nem terhelték, Támadások elkerülték.

---

⁹⁴¹ I. Lajos király. Uralkodása: 1342-1382.

⁹⁴² Jártas volt a „hét lovagi készségben”, harcászatban és hadvezetésben.

⁹⁴³ Jártas volt a „hét szabad művészetben, hittudományban és a politikában.

⁹⁴⁴ Magyaron kívül jól beszélt a latin, olasz, francia és német nyelvet.

⁹⁴⁵ 1345. február 2-án kezdődő háromnapos csatában csapatai tönkrementek a tatár seregeket.

⁹⁴⁶ Andrást (I. Lajos öccsét), Nápoly királyává koronázása előtt meggyilkolták.

⁹⁴⁷ Elérte, hogy Kis Károlyt koronázzák Nápoly királyává. Aki II. Károly néven magyar király is lett.

⁹⁴⁸ 1365-1369. között a bogumil keresztények ellen harcolt a pápa kérésére.

⁹⁴⁹ I. Lajos királyt – Magyar Ludvig néven – lengyel királlyá koronázták (1370-ben).

⁹⁵⁰ 1351-es törvényei 1848-ig jelentőséggel bírtak. Jobbágyság adóját egységesítette, költözködésüket engedte.

⁹⁵¹ Birtokos család kihalása esetén földjeik és javaik visszaszálltak a Szent Koronára.

⁹⁵² Fő- és köznemesek jogegyenlősége. Magyarországi, horvát és szlavón nemesek egyenjogúsága.

⁹⁵³ Mária királynő. Uralkodása: 1382-1395.

⁹⁵⁴ Hedvig lengyel királynő.

III. fejezet: Mária királyné, Kis Károly király és Luxemburgi Zsigmond király

¹Régi múltnak regölői, Évszázadok hírnökei,
Így szóltak a magyarokról, Királynőről, királyukról.

²Lajos király temetése, Lány Máriát felemelte⁹⁵⁵.
De hagyományt, mert megtörték, Nő uralmát nem viselték⁹⁵⁶.

³Királyt hívtak más országból. Lackfi-fajták – német ágból.
Horvátiak – talján tájról. Garaiak – franki ágról.

⁴Zsigmondot⁹⁵⁷, az egyik hívta, Máriát – így férjhez adta⁹⁵⁸.
Másik – Károlyt⁹⁵⁹ koronázta, De harmadik – legyilkolta⁹⁶⁰.

⁵Zsigmondot – így újra hívták, És királlyá koronázták⁹⁶¹.
De előtte szavát fogták, Király jogát korlátozták⁹⁶².

⁶Hogy hatalmát megtarthassa, Birtokait osztogatta⁹⁶³.
Király erők így gyengültek, Nagyuraké erősödtek.

⁷Főurai nem tisztelték, Elfogták és elengedték.
Megtámadták, megzsarolták, Csak polgárok támogatták⁹⁶⁴.

⁸Török ellen hadra kelve, Csaták többjét meg is nyerve⁹⁶⁵,
De mert végleg nem űzhette, Végvárat építtette⁹⁶⁶.

⁹Városokat pártfogolta, Köznemesét felkarolta,
Érdemesnek címet adott, 'Ki rászolgált, tisztet kapott.

¹⁰Országokat békítette, Harcolókat engesztelte.
Egyház ügyét rendbe hozta, Szakadását felszámolta⁹⁶⁷.

¹¹Zsigmond – nemcsak magyar király, 'kit nem kímélt baj és viszály.
Horvát, német, cseh királya, Német-róma új császára⁹⁶⁸.

¹²Így történt, hogy magyar népe, 'Mely szóratott széjjel-szerte,
Javaiban sokasodott, Tekintélyben gyarapodott.

---

⁹⁵⁵ Mária volt az első nő, aki a Szent Koronát viselte.

⁹⁵⁶ Népeesség többsége férfi uralkodót akart. Különösen ellenezték Erzsébet anyakirályné befolyását.

⁹⁵⁷ Luxemburgi Zsigmond király. Uralkodása: 1387-1437.

⁹⁵⁸ Mikor Máriának más férjet szántak, Zsigmond cseh-morva csapatokkal kényszerítette ki a házasságot.

⁹⁵⁹ II. (Kis) Károly király. Uralkodása: 1385. (40 napig).

⁹⁶⁰ Garai Miklós híve, Forgách István étekfogó megsebesítette (*Chronica Hungarorum*). Mária ezért megjutalmazta.

⁹⁶¹ 1384-ben. Ezt már a régebben ellenséges nagyurak is támogatták.

⁹⁶² A trónért egyezséget (ligát) kötött a bárókkal.

⁹⁶³ A királyi várak több mint felét eladományozta.

⁹⁶⁴ 1435-ben a polgárság már negyedik rendként részt vett a rendi gyűlésen.

⁹⁶⁵ Ötsikeres hadjáratot vezetett, de Nikápolynál (1396-ban) vereséget szenvedett.

⁹⁶⁶ Elsősorban délvidéken, amelynek központja: Nándorfehérvár.

⁹⁶⁷ Keresztes háborút hirdetett. 1417-1434. között felszámolta a huszita felkelést.

⁹⁶⁸ Horvát király 1387-1409 között, Római király 1411-től, Cseh király 1419-től, Német-római császár 1433-tól

IV. fejezet: Habsburg Albert király, Várnai Ulászló és Utószülött László király

¹Régi múltnak hírnökei, Évszázadok regölői,
Így szóltak a magyarokról, Jövevényi királyukról.

²Zsigmond király – egyezségben, Habsburgoknak – szerződésben,
Elígérte koronáját, Herceg híján⁹⁶⁹, királyságát⁹⁷⁰.

³Habsburg Albert⁹⁷¹ – Zsigmond veje, Így lett király, ország feje.
Hogy főurak ne zaklassák, Rájuk hagyta országlását⁹⁷².

⁴Főurak ezt kihasználták, Ország védelést megtagadták.
Királyukra áttestálták, Népüket így cserbenhagyták.

⁵Török – véget elfoglalta. Albert haddal megtámadta.
De fertő, baj – keresztezte, Királyt 's hadát nem kímélte⁹⁷³.

⁶Habsburg hívek – Albert fiát, Kisded Lászlót⁹⁷⁴ – koronázták.
'S koronával lopva, rejtve, Elzáratták nyugat végre⁹⁷⁵.

⁷Köznemesek – Zsigmond ágát, 'Kik, Ulászlót⁹⁷⁶ választották,
Védelemre feleskették⁹⁷⁷, Szepességet visszakérték.

⁸Ulászló így hadba lépett, Szorította Habsburg hívet⁹⁷⁸.
Török ellen, Hunyadival⁹⁷⁹, Híressé vált csatáival.

⁹De Várnánál csatát vesztett, Mondják – harcban ott elesett.
Hívei, így megalkudtak, Lászlót⁹⁸⁰ hozták királyuknak.

¹⁰Őt – hívei kihasználták, Országot – ők kormányozták.
Török ellen nem készültek, Harcokban nem segítettek.

¹¹Hunyadiak lázongása⁹⁸¹, Tetteiknek megtorlása⁹⁸²,
Megingatta hatalmában, Siettette halálában.

¹²Így történt, hogy magyar népe, 'Mely szóratott széjjel-szerte,
Pártosodott, acsarkodott, Hatalomért civakodott.

---

⁹⁶⁹ Törvényes fia születésekor meghalt. Törvénytelen (nem örökös) fia: Hunyadi János (Heltai Gáspár 1575.)

⁹⁷⁰ Szerződést kötött, amely szerint fiú örökös híján Albert osztrák herceg követi a magyar trónon.

⁹⁷¹ I. Albert király. Uralkodása: 1437-1439.

⁹⁷² Főleg német-római birodalmi ügyekkel foglalkozott.

⁹⁷³ 1439-ben seregét Dél-Bácskánál vérhas járvány megtizedelte.

⁹⁷⁴ A későbbi V. László király. Koronázása: 1440.

⁹⁷⁵ Mivel a magyar rendek Ulászlót lengyel királyt hívták akarták magyar királlyá koronázni.

⁹⁷⁶ I. Ulászló király. Uralkodása: 1434-1444.

⁹⁷⁷ Hogy a magyar földet megvédi a töröktől.

⁹⁷⁸ Azokat, akik a gyermek Lászlót akarták trónra ültetni.

⁹⁷⁹ Hunyadi János hadvezér, erdélyi vajda.

⁹⁸⁰ V. László király. I. Albert fia. Uralkodása: 1443-1457.

⁹⁸¹ Kísérletétől elszakították. Hunyadi László megölte Cillei Ulrik kormányzót, magát nevezte ki ország kapitánnyá.

⁹⁸² Kényszerből esküt tett, de megtorolta felségsértést. Hunyadi Lászlót lefejeztette, Hunyadi Mátyást elzáratta.

V. fejezet: Korvin Mátyás király

- ¹Régi múltnak regölői, Évszázadok hírnökei,
Így szóltak a magyarokról, Igazságos Mátyásukról⁹⁸³.
- ²Habsburg László halálával⁹⁸⁴, Főuraknak viszályával,
Zsigmond király unokáját⁹⁸⁵, Királyuknak választották,
- ³Hunyadinak dicső sarját, Törökverő János⁹⁸⁶ fiát,
Fogságából kimentették, Mátyást⁹⁸⁷ trónra felemelték.
- ⁴Hatalmát, hogy szilárdítsa, Harcot, önkényt választotta⁹⁸⁸.
'Ki ellenállt, üldöztette, 'Akit megnyert, kényeztette.
- ⁵Felvidékről csehet üzte, Törököt meg délen verte.
Szentszék – mert nem segítette, Törökverést befejezte.
- ⁶Szentkoronát kiváltották⁹⁸⁹, Magyar módon koronázták⁹⁹⁰.
Fekete had⁹⁹¹ erejével, Leszámolt a felkelőkkel.
- ⁷Bár adókat megnövelte, Jogtiprást már nem engedte⁹⁹².
Nagyurakat megfékezte, Egyház jussát kijelölte.
- ⁸Művészetet – pártfogolta⁹⁹³, Ipart, tudást – támogatta.
Kereskedést – ösztönözte. Rokonnépet – kerestette⁹⁹⁴.
- ⁹Hogy jó vére fennmaradjon, Örökösről gondoskodjon,
Ágyas adta János⁹⁹⁵ fiát, Kinek szánta koronáját.
- ¹⁰Lengyel hadat szorította, Sziléz földet⁹⁹⁶ elfoglalta.
Cseh királlyal kiegyezett, Morva részen földet szerzett.
- ¹¹Hatalmát, hogy megszerezzék, Regék mondják – megmérgezték.
Hihették – mert felesége, Új királynak lett – hitvese.
- ¹²Így történt, hogy magyar népe, 'Mely szóratott széjjel-szerte,
Nagy királyát elvesztette, Dicsőségét nem őrizte.

⁹⁸³ I. Mátyás király. Uralkodása: 1458-1490. Más néven: Hunyadi Mátyás, Corvin Mátyás.

⁹⁸⁴ V. László esküvőjére készülve váratlanul meghal.

⁹⁸⁵ Heltai Gáspár *Chronica az magyaroknak dolgairól* (1575) című műve szerint.

⁹⁸⁶ Hunyadi János kormányzó, hadvezér.

⁹⁸⁷ 1458. január 24-én.

⁹⁸⁸ Még a gyámként kijelölt nagybátyját (Szilágyi Mihályt) is bebörtönözte.

⁹⁸⁹ III. Frigyes császártól visszakapta a Koronát 80 ezer aranyforintért, és a magyar trónért (ha nem lenne örököse).

⁹⁹⁰ 1464. március 29-én Székesfehérvárott szabályosan megkoronázták.

⁹⁹¹ Első magyar, állandó, királyi zsoldos hadsereg.

⁹⁹² *Decretum Maius*, magán- és büntetőjogi törvénykönyv. Első magyar nyomtatott törvénykönyv (1488-ban).

⁹⁹³ Külföldi művészeket, történészeket, tudósokat foglalkoztatott. Könyvtárat, csillagvizsgálót hozott létre.

⁹⁹⁴ Don forrásánál élő magyar nyelvű ungarokat a néptelenedő Pannoniába csábítsa (*Rerum Hungaricarum decadest*).

⁹⁹⁵ Korvin János anyja: Edelpheck Borbála steini polgárleány.

⁹⁹⁶ Szilézia.

VI. fejezet: Korona szentségének elvesztése

- ¹Régi múltnak hírnökei, Évszázadok regölői,
Így szóltak a magyarokról, Királysága romlásáról.
- ²Mert, 'kik királyt választhattak, Magyar hazát szolgálhattak⁹⁹⁷,
Esküjüket nem tartották, Törvényeket kijátszották.
- ³Magyar királyt – saját vérből! Nem származhat idegentől⁹⁹⁸!
Magyar királyt – férfiágról! Nem ágazhat leányágról!
- ⁴Ezt, főurak nem tartották. Szavazatot vették-adták⁹⁹⁹.
Mert legtöbbjük származása, Idegen tő kegyelt ága¹⁰⁰⁰.
- ⁵Szentkorona – hű királyság! 'Ki viseli – azé ország!
És ha király esküt szegett, Főúr 's nemes állhat ellent¹⁰⁰¹!
- ⁶De főurak ez megszegették, Kegyért, kincsért – elfeledték¹⁰⁰².
Mert, legtöbbje – javát 's címét, Bérként kapta – árulásért¹⁰⁰³.
- ⁷Szentkorona – ország jele! Visegrádon – őrzött helye!
Ország földjét nem hagyhatja! Őrője azt el nem hagyja.
- ⁸De főurak kijátszották, Még őrzők sem vigyázták¹⁰⁰⁴.
Lopták-vitték – birtokokért, Idegennek – hatalomért¹⁰⁰⁵.
- ⁹Szentkorona – magyar népé! Magyar király országáé!
Ajándékként nem osztható! Szerződéssel nem adható¹⁰⁰⁶!
- ¹⁰De főurak átall hágták, Idegennek átruházták¹⁰⁰⁷.
Adományért jogot adtak, Hatalomért bitoroltak¹⁰⁰⁸.
- ¹¹Szentkorona – szent erejét, Magyar népnek üdvét, becsét,
Méltatlanra pazarolták¹⁰⁰⁹, Szentségét is eljátszották¹⁰¹⁰.
- ¹²Így történt, hogy magyar népe, 'Mely szóratott széjjel-szerte,
Múltját, hitét nem őrizte, Őserejét elvesztette.

⁹⁹⁷ Fő- és köznemesek.

⁹⁹⁸ Rákosi végzés, 1505.

⁹⁹⁹ Birtokokért, magas tisztségekért egyezkedtek, esküt szegtek.

¹⁰⁰⁰ Főnemesek és királyi tisztségviselők többsége idegen származású volt.

¹⁰⁰¹ Ellenállás joga.

¹⁰⁰² Megvédték vagy elfedték a király által elkövetett bűnöket.

¹⁰⁰³ A király törvénysértését támogatók gyakran jutalmakat kaptak.

¹⁰⁰⁴ Az őrzők nem vigyáztak a koronára, néha maguk segédkeztek annak elrablásában.

¹⁰⁰⁵ Több alkalommal kilopták az ország területéről, idegenek kezébe adták.

¹⁰⁰⁶ Király sem hozhat az utódlásáról, hatalma átadásáról törvénytelen rendelkezést.

¹⁰⁰⁷ Esetenként idegen, magyarokkal ellenséges uralkodót koronáztak meg.

¹⁰⁰⁸ Ellopott koronázási jelvényekért váltságdíjat vagy birtokot kértek.

¹⁰⁰⁹ Alkalmatlan személyt emeltek királyi rangra (gyermeket, felkészületlent, szellemileg sérültet).

¹⁰¹⁰ Illetéktelen püspökök, nem Székesfehérváron koronáztak jogtalanul.

Tizenkettedik könyv: Idegenek uralma

I. fejezet: Dobzse László király és Gyenge Lajos király

- ¹Régi múltnak hírnökei, Évszázadok regölői,
Így szóltak a magyarokról, Országrontó urairól.
- ²Mátyás fiát¹⁰¹¹ lemondatták¹⁰¹², Házát, hadát feloszlatták¹⁰¹³.
Dobzse Lászlót¹⁰¹⁴ választották, Királyuknak koronázták.
- ³Király helyett kormányoztak. Városokat adóztattak¹⁰¹⁵,
Nemes nyűgjét eltörölték¹⁰¹⁶, Paraszt terhét megnövelték¹⁰¹⁷.
- ⁴Jobbágy, paraszt, kik sínylődtek, Nemes ellen hadra keltek¹⁰¹⁸.
E felkelést megtorolták, Vezetőit felkoncolták.
- ⁵Paraszt jogát csorbították. Költözködést megtiltották.
Fegyvertartást megbüntették. Robotadót elrendelték¹⁰¹⁹.
- ⁶László király koronáját, Magyar és cseh uradalmát,
Adóssággal megterhelve, Fia – Lajos¹⁰²⁰ örökölte.
- ⁷Gyermek királyt kihasználták, Mikor felnőtt, kijátszották.
Ország javát elherdálták¹⁰²¹, Idegennek bérbe adták¹⁰²².
- ⁸Török veszélyt lebecsülték, Pénzt és hadat nem gyűjtötték.
Paraszt fegyvert nem foghatta¹⁰²³, Így hazáját sem óvhatta.
- ⁹Ezért, mikor török támadt, Végvárt 's révet délen foglalt,
Főurakat parancsolták, Hadaikat harcra hívták.
- ¹⁰De némelyek késlekedtek, Lajosnak nem segítettek.
Mohács mezőn így ütköztek, Hol töröktől elvéreztek¹⁰²⁴.
- ¹¹Lajos 's urak halálával, Királyi had bomlásával,
Magyar földjét elfoglalták, Népét ölték, kifosztották.
- ¹²Így történt, hogy magyar népe, 'Mely szóratott széjjel-szerte,
Saját népét véreztette, Királyságát tönkretette.

¹⁰¹¹ Corvin János szlavón herceg (1490–1495), szlavón bán (1495–1497, 1498–1504).

¹⁰¹² Apja hívei is cserbenhagyták. Kárpótlásul megkapta a bosnyák királyi, és a horvát-dalmát báni címet.

¹⁰¹³ Mátyás király birtokait szétszították, a királyi zsoldos fekete sereget (ország haderejét) feloszlatták.

¹⁰¹⁴ II. Ulászló király. Uralkodása: 1490-1516.

¹⁰¹⁵ Mezővárosokra is kivetették a jobbágyi kilencedet.

¹⁰¹⁶ Mátyás király törvénykönyvét hatályon kívül helyezték, nemesek visszakapták elvett előjogaikat.

¹⁰¹⁷ Vadászati jogukat visszavonták, szabad költözködés megnehezítése.

¹⁰¹⁸ Dózsa György vezette parasztfelkelés. 1514.

¹⁰¹⁹ Verbőczy-féle Hármaskönyv (*Tripartitum*, 1514.).

¹⁰²⁰ II. Lajos király. Uralkodása: 1516-1526.

¹⁰²¹ Egymás között szétszították, idegen híveknek osztogatták.

¹⁰²² Fuggerek. Kikeresztelkedett zsidó család. Római pápaság bankárai, pénzbeszedői.

¹⁰²³ Dózsa-féle parasztlázadás leverése után csak főúr, nemes és vitéz foghatott fegyvert.

¹⁰²⁴ 1526. augusztus 29-én.

II. fejezet: Egy országnak két királya

¹Régi múltnak hírnökei, Évszázadok regölői,
Így szóltak a magyarokról, Két idegen királyukról.

²Mohács vesztett csatájával, Lajos király halálával,
Magyar népek királyságát, Jövevények szétszaggatták¹⁰²⁵.

³Szapolyait¹⁰²⁶ – Erdély vajdát, 'Ki „nem érte el Mohácsát”,
Köznemesek választották, Királyuknak koronázták.

⁴Báthory¹⁰²⁷, a magyar nádor, 'Ki „hadával maradt távol”,
Ferdinándot¹⁰²⁸ támogatta, Habsburg vérét koronázta.

⁵Egy magyar föld – két urával, Egy korona – két királlyal,
Urat, nemest – megosztotta, Népet, földet – szétszaggatta.

⁶Szapolyai – szlavón vére¹⁰²⁹, Lengyel, rutén, és rác híve.
Kelet részét elfoglalta¹⁰³⁰, Havas-véget ő uralta.

⁷Ferdinánd – 'ki német vére¹⁰³¹, Morva, horvát, tót, szász híve.
Nyugat véget lefoglalta¹⁰³², Javát, kincsét elhordatta.

⁸Szulejmán¹⁰³³nak török hada, 'Ki lett – szerb, kun, bolgár ura,
Dél-középet lerohanta¹⁰³⁴, Felperzselte, kifosztotta.

⁹Magyar, székely, palóc házát, Idegenek széjjeldúlták¹⁰³⁵.
Adóztatták, kirabolták, 'Ki ellenállt, felkoncolták.

¹⁰Ferdinánd és Szapolyai, Zsoldos, rabló csapatai,
Egymás ellen hadakoztak, Ellenséggel alkudoztak.

¹¹Szentkoronát elrabolták¹⁰³⁶, Ferdinándot koronázták.
Visszavették¹⁰³⁷, továbbadták, De töröktől visszakapták¹⁰³⁸.

¹²Így történt, hogy magyar népe, 'Mely szóratott széjjel-szerte,
Két királyt is szenvedhetett, De egyet sem tisztelhetett.

¹⁰²⁵ Főúri családok többsége idegen származású és rokonságú volt.

¹⁰²⁶ Szapolyai János keleti magyar király. Uralkodása: 1526-1540.

¹⁰²⁷ Ecsedi (sánta) Báthory István nádor, temesi főispán.

¹⁰²⁸ I. Ferdinánd nyugati magyar király. Uralkodása: 1526-1564.

¹⁰²⁹ Szlavóniai, Csázma közeli Zapolje faluból származott. Istvánffy Miklós: *Historiarum de rebus Ungaricis*.

¹⁰³⁰ Tiszántúlt, Felföld keleti részét, Erdélyt.

¹⁰³¹ Valójában kasztíliai Habsburg-ágról.

¹⁰³² Felföld nyugati részét, Nyugat-Dunántúlt, Horvát-szlavón területek nagy részét.

¹⁰³³ I. Szulejmán oszmán-török szultán. Uralkodása: 1520-1566.

¹⁰³⁴ Dél- és kelet-Dunántúlt, Duna-Tisza közét.

¹⁰³⁵ Mindhárom uralkodó csapatai egymás területeit fosztogatta.

¹⁰³⁶ Szapolyaitól saját erdélyi vajdája lopta el a koronát, és adta Ferdinándnak.

¹⁰³⁷ Az elrabló erdélyi vajda (Perényi Péter koronaőr) csapatán rajtaütve visszaszerezték.

¹⁰³⁸ Szapolyai a koronát Szulejmánnak küldte, aki visszaadta neki.

III. fejezet: Habsburgok és Báthoryak

- ¹Régi múltnak regölői, Évszázadok hírnökei,
Így szóltak a magyarokról, Két idegen királyságról.
- ²Ferdinánd és Szapolyai, Magyar földnek megosztói.
Királyságért hadakoztak¹⁰³⁹, De adott szót, nem tartottak.
- ³Egyik – kincsek javát hordta, De magyarját meg nem óvta¹⁰⁴⁰.
Másik – földért megegyezett¹⁰⁴¹, Törökökkel szövetekezett.
- ⁴Szapolyai után fia, Kisded János¹⁰⁴² – került trónra.
Anyja, gyámja igazgatták, Ország részét is fel¹⁰⁴³adták.
- ⁵Töröké lett alvidéke, Dél és közép rónás része.
Ferdinándé szentkorona¹⁰⁴⁴, Vele nyugat, felföld sora.
- ⁶Ferdinándnak Miksa¹⁰⁴⁵ fia, Lett – uraknak bábkirálya¹⁰⁴⁶.
Őrült Rudolf¹⁰⁴⁷ – Miksa fia, Magyar földnek – rossz gazdája¹⁰⁴⁸.
- ⁷Török jogát elismerték, Békességet tőlük vették¹⁰⁴⁹.
Zsoldosaik pusztíthattak, Mint törökök, úgy raboltak.
- ⁸Jánosé lett Erdély része, Tiszántúllal – kelet földje.
Tette mindezt országává, Hitben, jogban – önállóvá.
- ⁹Őt Báthory, 'ki követte, István¹⁰⁵⁰ – Erdély fejedelme,
'Kit lengyelek királyuknak, Választottak, koronáztak.
- ¹⁰Mivel nem volt utódvére, Zsigmond¹⁰⁵¹, aki őt követte.
Báthoryak családjából, Somlyói ág hajtásából.
- ¹¹Feleségül Habsburgot vett, Török ellen hadba lépett,
Várat, földet visszaszerzett, De végül is – csatát veszített¹⁰⁵².
- ¹²Így történt, hogy magyar népe, 'Mely szóratott széjjel-szerte,
Földjét – három részre szabták. Ennyi részről sanyargatták.

¹⁰³⁹ Váradi béke, 1538. Ferdinánd és I. János titokban felosztja a Magyar Királyságot.

¹⁰⁴⁰ Jelentős délvidéki, Balaton környéki és felvidéki várak jutottak török kézre.

¹⁰⁴¹ Keleti országrész megtartása érdekében adót fizettek a töröknek, török ellenőrzés alatt álltak.

¹⁰⁴² II. (Szapolyai) János Zsigmond erdélyi fejedelem. Uralkodása: 1540-1570.

¹⁰⁴³ Felföld keleti részének védelmét feladták. Ezt Ferdinánd fokozatosan elfoglalta.

¹⁰⁴⁴ Gyulafehérvári szerződés, 1551. Fráter György átadja a koronát, amit Bécsbe szállítanak.

¹⁰⁴⁵ Miksa király. Uralkodása: 1564-1576.

¹⁰⁴⁶ Főleg birodalmi ügyek érdekelték. Elismerte a török hódítását (Drinápolyi béke, 1568.), adót is fizetett nekik.

¹⁰⁴⁷ Rudolf király. Uralkodása: 1576-1608.

¹⁰⁴⁸ Nem foglalkozott a magyarok ügyeivel. Helyette a rokonságából kinevezett helytartókra bízta az országot.

¹⁰⁴⁹ Drinápolyi béke, 1568.

¹⁰⁵⁰ Báthory István erdélyi fejedelem. Uralkodása: 1571-1586.

¹⁰⁵¹ Báthory Zsigmond erdélyi fejedelem. Uralkodása: 1588-1594, 1594-1598, 1598-1599, 1601-1602.

¹⁰⁵² Mezőkeresztesi csata, 1596.

IV. fejezet: Erdélyi fejedelmek harcai

- ¹Régi múltnak hírnökei, Évszázadok regölői,
Így szóltak a magyarokról, Erdélybeli országukról.
- ²Zsigmond – Erdélyt, hogy megvédje, Azt – Rudolffal elcserélte¹⁰⁵³,
Szilézföldi hercegségért, Erdélyország védelméért.
- ³De mert hívták, 's tettét bánta, Erdély trónját elfoglalta¹⁰⁵⁴,
Majd Báthory András¹⁰⁵⁵ kapta, 'Kinek Zsigmond tovább adta¹⁰⁵⁶.
- ⁴Vitéz Mihály¹⁰⁵⁷ – oláh vajda, Erdélyt dúlta, elfoglalta.
Majd, Rudolfnak átengedte, 'Ki ezután – megölette¹⁰⁵⁸.
- ⁵Zsigmond ismét Erdély ura¹⁰⁵⁹. Nemes, lófő támogatta,
Habsburg hadát, hogy kiűzzék, Rémuralmat eltöröljék.
- ⁶Ámde Habsburg – csapatokkal, Havaselvi vajda – haddal,
Erdély földjét elfoglalta, Zsigmondot így lemondatta¹⁰⁶⁰.
- ⁷Székely Mózes¹⁰⁶¹, ezt nem tűrte, Nemességet feltüzeltelte¹⁰⁶².
Török hadak segítették, Ellenséget, majd kiűzték.
- ⁸De szász, székely – nem kívánta¹⁰⁶³, Habsburg urat támogatta.
Fejedelmet megtámadták, Testvér vérért hullajtották¹⁰⁶⁴.
- ⁹Majd Bocskai István¹⁰⁶⁵ kelt fel, Lázadókkal – Habsburg ellen.
Hajdúkkal és jobbágyokkal, Nemeseikkel, polgárokkal.
- ¹⁰Magyar földnek észak felét, Erdélyt 's Tisza felső részét,
Felkelői elfoglalták, Fejedelmé választották.
- ¹¹Békét kötött Habsburgokkal¹⁰⁶⁶, Kiegyezett vallásokkal,
Hajdúk zömét felemelte, Székelyt jogba visszatette.
- ¹²Így történt, hogy magyar népe, 'Mely szóratott széjjel-szerte,
Földje részét visszakapta, Szabadságát kiharcolta.

¹⁰⁵³ 1597-ben átadta Erdélyt Rudolf királynak.

¹⁰⁵⁴ 1598. augusztus 20-án katonai puccsal újra elfoglalta az erdélyi trónt.

¹⁰⁵⁵ Báthory András erdélyi fejedelem. Uralkodása: 1599.

¹⁰⁵⁶ Ismét lemondott unokaöccse, Báthory András bíboros javára.

¹⁰⁵⁷ Vitéz Mihály havasalföldi vajda, erdélyi fejedelem. Uralkodása: 1599-1600.

¹⁰⁵⁸ Erdély megszerzése után már nem volt szüksége a viszályokat keltő és öntörvényű fejedelemeire.

¹⁰⁵⁹ 1601-ben megint fejedelemmé választatta magát.

¹⁰⁶⁰ 1602-ben lemondott a fejedelemségről. Csehországba költözve, Rudolftól várat és nagy jövedelmet kap.

¹⁰⁶¹ Székely Mózes erdélyi fejedelem. Uralkodása: 1603.

¹⁰⁶² Felvette a fejedelem címet, élére állt a Habsburg ellenes megmozdulásoknak.

¹⁰⁶³ Csíki és Háromszéki székelyek és brassói szászok

¹⁰⁶⁴ Önálló Erdélyt akartak, ellenezték a török behívását.

¹⁰⁶⁵ Bocskai István erdélyi fejedelem. Uralkodása: 1605-1606.

¹⁰⁶⁶ 1606. Bécsi béke.

V. fejezet: Báthory Gábor fejedelem és Bethlen Gábor fejedelem

- ¹Régi múltnak hírnökei, Évszázadok regölői,
Így szóltak a magyarokról, Erdélybeli országukról.
- ²Bocskait – sors nem kerülte, Lelkét – kórban kilehelte.
'Kit Rákóczi Zsigmond¹⁰⁶⁷ váltott, De birtokért lemondattott¹⁰⁶⁸.
- ³Trónt, Báthori Gábor¹⁰⁶⁹ kapta, Erőszak 's bűn őt uralta¹⁰⁷⁰.
Szászt és nemest megalázta. Havaselvét haddal járta¹⁰⁷¹.
- ⁴Bár Bécs hadát visszaverte, Porta¹⁰⁷² – bűnét nem tűrhette.
Tróntól, rangtól megfosztották, Majd hajdúi felkoncolták¹⁰⁷³.
- ⁵Bethlen Gábor¹⁰⁷⁴ fejedelem, 'Kit nagyra tart történelem,
Habsburgokkal megegyezett, Törökökkel kiegyezett.
- ⁶Ipart szerzett idegenből, Tudást hívott nyugatvégről.
Mestereket befogadott, Deákokat taníttatott.
- ⁷Hada állott zsoldosokból, Székelyekből és hajdúkból¹⁰⁷⁵.
Hogy törököt kiszorítsa, Magyar földet szabadítsa.
- ⁸Szentkoronát megszerezte, De fejére – nem engedte¹⁰⁷⁶.
Habsburgokkal egyezkedett¹⁰⁷⁷, Újhitűkkel¹⁰⁷⁸ szervezkedett.
- ⁹De, mert lengyel megtámadta, Cseh szerencse – őt elhagyta,
Szilézföldet Habsburg kapta, Koronát is nékik adta.
- ¹⁰Lengyel és cseh segítséggel, Orosz és svéd egyezséggel,
Lengyel trónt 'majd megszerezte, De halála nem engedte.
- ¹¹Utód híján felesége¹⁰⁷⁹, Erdély trónján őt követte.
Majd István¹⁰⁸⁰, 'ki Gábor öccse, Lett – Erdélynek fejedelme.
- ¹²Így történt, hogy magyar népe, 'Mely szóratott széjjel-szerte,
Szerzett földjét védelmezte, Szabadságát megőrizte.

¹⁰⁶⁷ Rákóczi Zsigmond erdélyi fejedelem. Uralkodása: 1607-1608.

¹⁰⁶⁸ A szádvári és a sárosi uradalmakért cserébe lemondott a fejedelemségről, 1608-ban.

¹⁰⁶⁹ Báthory Gábor erdélyi fejedelem. Uralkodása: 1608-1613.

¹⁰⁷⁰ Fejedelemség vagyonának eltékozlása, kegyencek felemelése, erkölcstelenség, városok kifosztása, kivégzések.

¹⁰⁷¹ Havasalföldet megtámadta, magát kiáltotta ki ottani fejedelemnek, kiváltva a török haragját.

¹⁰⁷² Oszmán-török birodalom irányító szerve (kancelláriához hasonló).

¹⁰⁷³ Hatalmának megtartása érdekében Váradot átadta volna a töröknek. Ezt már hívei sem tűrték.

¹⁰⁷⁴ Bethlen Gábor erdélyi fejedelem. Uralkodása: 1613-1629.

¹⁰⁷⁵ Mátyás király fekete seregéhez hasonlóan képzett katonákból.

¹⁰⁷⁶ 1620-ban Pozsony elfoglalásakor. A rendek magyar királlyá választották, de nem engedte megkoronázni magát.

¹⁰⁷⁷ A nikolsburgi békében (1622.) lemond a királyi címről, cserébe 7 vármegyét csatolhat Erdélyhez.

¹⁰⁷⁸ Protestánsok, unitáriusok.

¹⁰⁷⁹ Brandenburgi Katalin erdélyi fejedelemnő. Uralkodása: 1629-1630.

¹⁰⁸⁰ Bethlen István kormányzó, majd erdélyi fejedelem. Uralkodása: 1630.

VI. fejezet: Habsburgok és Rákóczi György fejedelem

- ¹Régi múltnak regölői, Évszázadok hírnökei,
Így szóltak a magyarokról, Szétszakajtott országukról.
- ²Nyugat véget Habsburg bírta. Mátyás¹⁰⁸¹ – örült Rudolf fia.
Nemest, polgárt ő megnyerte, Szabad vallást bevezette.
- ³Más Ferdinánd¹⁰⁸² – 'ki követte, 'Mit Mátyás tett – megszüntette.
Katolikust segítette, Más egyházút üldöztette.
- ⁴Rendek jogát csorbította, Protestálót lesújtotta.
Nem becsülte magyar, német, Mert törökkel kiegyezett¹⁰⁸³.
- ⁵Ferdinándnak főhatalmát, Nyugat-magyar királyságát,
Új Ferdinánd – harmadikként¹⁰⁸⁴, Örökölte – királyfiként.
- ⁶Háborúban sokat vesztett, De békében még többet nyert¹⁰⁸⁵.
Szabad vallást megengedte, Királyjogát megőrizte¹⁰⁸⁶.
- ⁷Magyar földnek rónás része, Török porta felső vége.
Földjére – mert magyar fogyott¹⁰⁸⁷, Görög, zsidó, rác vándorolt¹⁰⁸⁸.
- ⁸Felvidék és Felső-Tisza, Kárpátok és Erdély java,
Magyar, székely, palóc földje. Köztük polák, rutén vére.
- ⁹Mert székely had lázadozott¹⁰⁸⁹, 'S Bethlen István lemondott.
Erdélyország uralmára, Rákóczi György¹⁰⁹⁰ ült trónjára¹⁰⁹¹.
- ¹⁰Kincstár javát visszavette, És sajátját – megnövelte.
Főurakat korlátozta, Birtokokat elkobozta¹⁰⁹².
- ¹¹Békét kötött Habsburgokkal, Kiegyezett hódítókkal¹⁰⁹³.
Foglalt földet elengedte, Birtokokért elcserélte¹⁰⁹⁴.
- ¹²Így történt, hogy magyar népe, 'Mely szóratott széjjel-szerte,
Földjét, népét – elcserélte, Amit elnyert – elígérte.

---

¹⁰⁸¹ II. Mátyás király. Uralkodása: 1608-1619.

¹⁰⁸² II. Ferdinánd király. Uralkodása: 1619-1637.

¹⁰⁸³ Török jelentősen meggyengült, de nem támadhatott, mert lekötötték a nyugati háborúskodások.

¹⁰⁸⁴ III. Ferdinánd király. Uralkodása: 1637-1657.

¹⁰⁸⁵ Öt megyét visszakapott Erdélytől.

¹⁰⁸⁶ Sikerült fiát királlyá koronáztatni.

¹⁰⁸⁷ A közel száz éves háborúskodás alatt a magyarság száma jelentősen lecsökkent.

¹⁰⁸⁸ Főleg Dunántúl és Alföld déli részén.

¹⁰⁸⁹ Habsburg-barát politikája miatt.

¹⁰⁹⁰ I. Rákóczi György erdélyi fejedelem. Uralkodása: 1630-1648.

¹⁰⁹¹ Török jóváhagyással, Brandenburgi Katalin ármánykodásával.

¹⁰⁹² Kincstári birtokokat visszavette, lázondók birtokait elkobozta.

¹⁰⁹³ Linzi béke, 1645-ben.

¹⁰⁹⁴ Hét felső vármegye ismét Erdélyhez került, valamint jelentős családi birtokadományt kapott.

Tizenharmadik könyv: Szabadság elvesztése

I. fejezet: Ifjú Rákóczi György és Apafiak

¹Régi múltnak hírnökei, Évszázadok regölői,
Így szóltak a magyarokról, Magyarok két országáról.

²Rákóczy György halálával, Fia – György¹⁰⁹⁵ élt hatalmával.
Felvidéket Bécsnek adták, Felső Tiszát érte kapták¹⁰⁹⁶.

³Moldovát és Havaselvét, Bírta – mind két hűbéresét.
Ácsingózva koronára, Haddal indult lengyel trónra¹⁰⁹⁷.

⁴Elvesztette csatát, hadát¹⁰⁹⁸, Népe 's török bizodalját¹⁰⁹⁹.
Rhédeyt¹¹⁰⁰ – 'kit trónra rakták, György-hívei lemondatták.

⁵Másod Györgynek nem lett trónja¹¹⁰¹, Azt – Barcsay Ákos¹¹⁰² kapta.
György – hadával szorította, Ezért török felkoncolta¹¹⁰³.

⁶De Barcsayt sem szívlelték, Székelyekkel megölették¹¹⁰⁴.
Kemény János¹¹⁰⁵ jutott trónra, 'Kit török had döntött porba¹¹⁰⁶.

⁷Agg Apafi Mihályt¹¹⁰⁷ hívták, Őt – törökök választották.
Erdőelvét – hogy tarthassa, Felső Tiszát – Bécsnek adta.

⁸Ipart, bányát ösztökélte, Tudást 's könyvet megbecsülte.
Erdőelvén bezárkózott, Külharcoktól húzódozott.

⁹Míg – törökkel szövetkezett, Habsburgokkal egyezkedett.
Ellenükben tárgyalgatott, Felkelőkkel alkudozott.

¹⁰Thökölynek felkelőit, Kuruc 's hajdú csapatait,
Hatalmát, hogy megőrizze, Harcukban nem segítette.

¹¹Agg Apafi trónját – fia, Ifjú Mihály¹¹⁰⁸ – utódolta.
Thökölyinek – török adta, De helyettük – Habsburg kapta.

¹²Így történt, hogy magyar népe, 'Mely szóratott széjjel-szerte,
Megalkuvást választotta, Jó alkalmat szalasztotta.

¹⁰⁹⁵ II. Rákóczi György erdélyi fejedelem. Uralkodása: 1648-1657, 1658-1659, 1959-1560.

¹⁰⁹⁶ Még I. Rákóczi György által kötött megállapodás szerint.

¹⁰⁹⁷ Lengyel-svéd háborúban a svédeket segítette. Holott, a lengyelek is felajánlották koronájukat.

¹⁰⁹⁸ Svédek cserbenhagyták, lengyelek visszavágtak. Ezután a román és kozák csapatok is cserbenhagyták.

¹⁰⁹⁹ Hadseregének elvesztése és a török porta megsértése miatt Erdélyt török és tatár sereg pusztították.

¹¹⁰⁰ Rhédey Ferenc erdélyi fejedelem. Uralkodása: 1657-1658.

¹¹⁰¹ Török nem ismerte el II. Rákóczy fegyveres puccsát, de Rhédeyt sem tartotta már erélyesnek, alkalmasnak.

¹¹⁰² Barcsay Ákos erdélyi fejedelem. Uralkodása: 1658-1660.

¹¹⁰³ Szászfenesi csata, 1660.

¹¹⁰⁴ Erélytelensége, török kiszolgálása és a magas adók miatt.

¹¹⁰⁵ Kemény János erdélyi fejedelem. Uralkodása: 1661-1662.

¹¹⁰⁶ Nagyszőlősi csatában életét veszttette, 1662-ben.

¹¹⁰⁷ I. Apafi Mihály erdélyi fejedelem. Uralkodása: 1661-1690.

¹¹⁰⁸ II. Apafi Mihály erdélyi fejedelem. Uralkodása: 1690-1701.

II. fejezet: Pápás Lipót király és Thököly Imre fejedelem

- ¹Régi múltnak hírnökei, Évszázadok regölői,
Így szóltak a magyarokról, Magyarok két országáról.
- ²Ez idő tájt, Felvidéken, Nyugat-magyar Habsburg részen,
Lipót¹¹⁰⁹ fiát Ferdinándnak, Koronázták – királyuknak.
- ³Lipót – magyart nem becsülte¹¹¹⁰. Zsarnokságot bevezette.
Nádor tisztjét eltörölte, Országgyűlést kikerülte.
- ⁴Újhitűket üldöztette, Ellentmondót leverette¹¹¹¹.
Ítélettel megtoldotta, Birtokukat elkobozta.
- ⁵De török had készülése, És – Thököly¹¹¹² felkelése,
Lipót királyt rémítette, Elnyomás – így mérsékelte¹¹¹³.
- ⁶Erdélynek – mert csendesedett, Törökkel is kiegyezett.
Az – Thökölyt megfékezte¹¹¹⁴, Így – Lipótot segítette.
- ⁷Török ellen hadat gyűjtött, Thökölynek visszaütött,
Felvidéket visszavették Budát, Pécsét is bevették.
- ⁸Sikereken felbuzdulva¹¹¹⁵, Nemességet megzsarolta.
Töröktől – úgy szabadultak, Ha ősjogról lemondottak.
- ⁹Lipóté lett Magyarország. Szentkorona és királyság.
Királyt már nem választhattak, Joggal ellen sem állhattak¹¹¹⁶.
- ¹⁰Erdőelvét haddal szállta¹¹¹⁷. Fejedelmét lemondatta¹¹¹⁸.
Törököket¹¹¹⁹ kiűzték¹¹²⁰, 'Kik Thökölyt messze vitték¹¹²¹.
- ¹¹Földet adott jövevénynek, Birtokokat kegyenceknek.
Szállásokat katonáknak, Adót, terhet – magyaroknak¹¹²².
- ¹²Így történt, hogy magyar népe, 'Mely szóratott széjjel-szerte,
Szabadságát elcserélte, Szentkoronát elvesztette.

¹¹⁰⁹ I. Lipót király. Uralkodása: 1657-1705.

¹¹¹⁰ Vasvári béke (1664.). Egyes magyarterületek feladása, kiegyezés a törökkel.

¹¹¹¹ Wesselényi-összeesküvés (1664–1671).

¹¹¹² Thököly Imre fejedelem. Uralkodása: 1682-1685 (Felső-Magyarország), 1690. (Erdély)

¹¹¹³ 1678-ban. Helyrehozta a nádori hivatal, biztosította a vallásszabadságot.

¹¹¹⁴ 1685-ben engedetlenségért a török lefoghatja Thökölyt, és felajánlja a Habsburgoknak, akik nem fogadják el.

¹¹¹⁵ 1683-1697. közötti győzelmi sorozat a törökök felett.

¹¹¹⁶ Pozsonyi országgyűlés, 1687. Magyar rendek lemondtak ősi jogaikról, cserébe a török kiűzéséért.

¹¹¹⁷ 1687-ben. Erdély Habsburg tartománnyá vált.

¹¹¹⁸ II. Apafi Mihály lemondott trónjáról hercegi címért és magas kegydíjért. *Diploma Leopoldium* (1690.).

¹¹¹⁹ Zentai csata, 1697. Ezután a török már nem volt képes érdemi ellentámadásra.

¹¹²⁰ Karlócai béke, 1699. Magyar Királyság területe felszabadult a török iga alól, a temesi bánóság kivételével.

¹¹²¹ Thökölyt és kurucait a törökök Izmit környékére vitték. Habsburg kérésre, megakadályozva visszatérésüket.

¹¹²² Magyar Királyság teljes gyarmatosításának kezdete.

III. fejezet: Ifjú Rákóczi Ferenc fejedelem és Habsburgok

- ¹Régi múltnak regölői, Évszázadok hírnökei,
Így szóltak a magyarokról, Népfelkelők csatájáról.
- ²Nyomor ellen lázadozván, Hegyalján és Tiszántúlján,
Jobbágy 's szolgál – fegyverkeztek, Habsburg ellen – harcra keltek¹¹²³,
- ³Rákóczi György unokája, Ifjú Ferenc¹¹²⁴ – aggnak fia,
Fogadottja Thökölynek, Vezére lett felkelőknek¹¹²⁵.
- ⁴Magyar földet megszerezte, Erdély földjét visszavette,
Lett – vezérlő fejedelme¹¹²⁶, Habsburg király jogát szegte¹¹²⁷.
- ⁵Megalkuvók ellenálltak¹¹²⁸, Habsburgokkal rátámadtak.
Idegennel, zsoldosokkal¹¹²⁹, Néparuló főurakkal¹¹³⁰.
- ⁶Együtt küzdött magyar – tóttal, Székely, román, rusz – kuruccal¹¹³¹.
Szemben szász, sváb, horvát – ráccal, Jövevények – labancokkal¹¹³².
- ⁷Szövetséges cserbenhagyta¹¹³³, Járvány 's viszály nyomorgatta.
Magyar hadak legyengültek, Békét kötni kényszerültek¹¹³⁴.
- ⁸Kuruc hadat feloszlatták, Fegyvert 's jogot megtarthatták,
Javaikat megőrizték, Vallásukat megélhették.
- ⁹Habsburgoknak behódoltak, Császárságba besoroltak.
Békességet – alkotmányért, Országgyűlést – nyugalomért.
- ¹⁰Rákóczi ezt nem fogadta, Száműzetést választotta.
József¹¹³⁵ – aki Lipót fia, Lett – magyarnak a királya.
- ¹¹Örökségét Károly¹¹³⁶ kapta, 'Ki hatalmát kihasználta.
Békét kötött törökökkel, Magyarot fogta seregével.
- ¹²Így történt, hogy magyar népe, 'Mely szóratott széjjel-szerte,
Viszálykodás megosztotta, Győzedelmét szalasztotta.

¹¹²³ Hegyaljai parasztfelkelés, 1697-ben. Leverés után a bujdosók a Beregi-erdőkben rejtőzködtek.

¹¹²⁴ II. Rákóczi Ferenc fejedelem. Uralkodása: 1704-1711. I. Rákóczi Ferenc fia

¹¹²⁵ Breznai kiáltvány, 1703.

¹¹²⁶ 1704. július 6-án erdélyi fejedelemmé választották.

¹¹²⁷ 1707. Ónodi országgyűlés. Habsburg-ház trónfosztása. „Király nélküli ország” kinyilvánítása.

¹¹²⁸ Magyar nemesek többsége nem támogatta a felkelést.

¹¹²⁹ Dán, porosz, bádeni és svájci csapatok.

¹¹³⁰ Trencsényi vesztes csata (1708.) után több kuruc vezető és várparancsnok átpártolt a császáriakhoz.

¹¹³¹ Kuruc = 17-18. századi magyarországi felkelésben részt vevő Habsburg-ellenes katona, ellenálló.

¹¹³² Labanc = 17-18. századi magyarországi felkelésben részt vevő Habsburg-párti katona, ellenálló.

¹¹³³ Franciák vonakodtak a szövetség hivatalos megkötésétől, oroszok hitegették.

¹¹³⁴ Szatmári béke, 1711.

¹¹³⁵ I. József király. Uralkodása: 1705-1711.

¹¹³⁶ III. Károly király. Uralkodása: 1711-1740.

IV. fejezet: Lányos Károly király, Mária Terézia királynő és Kalapos József

¹Régi múltnak hírnökei, Évszázadok regölői,
Így szóltak a magyarokról, Habsburg-magyar tartományról.

²Károly király hitét védte, Protestálót megbüntette¹¹³⁷,
Hivataltól eltiltotta, Róma hitét parancsolta.

³Német földről népesített¹¹³⁸, Magyar földre telepített¹¹³⁹,
Dunántúlra, Délvidékre, Erdélybe és Szatmár-részre.

⁴Mivel nem volt fiú-vére, Leánya lett örököse.
Magyar urak elfogadták¹¹⁴⁰, Nemzet jogát vele adták.

⁵Így – Mária Terézia¹¹⁴¹, Lett – magyarok királynéja.
Magyar rendek mellé álltak. Bár – hivatal nem kaphattak.

⁶Magyar terhét csökkentette¹¹⁴². Gazdálkodást segítette.
Kereskedést ösztönözte. De iparát gyengítette¹¹⁴³.

⁷Németeket költöztette¹¹⁴⁴. Jászkun jogát megvehette¹¹⁴⁵.
Zsidót, rácot beengedett¹¹⁴⁶. Vlahot¹¹⁴⁷, cigányt telepített¹¹⁴⁸.

⁸Állíttatott iskolákat. Szegényházat, árvaházat.
Orvost, bábát rendeltetett. Helyőrséget szerveztetett.

⁹József¹¹⁴⁹ fia – őt követte, 'Ki koronát – fel nem vette.
Mint Mária – úgy kormányzott, Országgyűlést – nem hivatott.

¹⁰Jobbágyságot eltörölte. Zsidók jogát helyre tette¹¹⁵⁰.
Költözhetek, tanulhattak. Földet, ipart is bírhattak.

¹¹Egyház jogát korlátozta. Fölös rendet feloszlatta.
Néppapokat megbecsülte. Szabad vallást megengedte.

¹²Így történt, hogy magyar népe, 'Mely szóratott széjjel-szerte,
Könnyebbé vált pór nép élte, Magyar urak ellenére.

¹¹³⁷ Protestánsok üldöztetése, szigorú büntetése. *Carolina resolutio*, 1731.

¹¹³⁸ Több százezer német parasztot telepítettek be.

¹¹³⁹ Északnyugat-Magyarország és Erdély megüresedett területeire nem települhettek be magyarok.

¹¹⁴⁰ 1722-ben Pozsonyban a magyar rendek megszavazták a korona leányági öröklését (*Pragmatica sanctio*).

¹¹⁴¹ Mária Terézia királynő. Uralkodása: 1740-1780.

¹¹⁴² 1767-ben szabályozta a jobbágyság terheit, jogait és a jobbágyság nagyságát.

¹¹⁴³ Alacsony behozatali és magas kiviteli vámok.

¹¹⁴⁴ Közel 300 ezer fő földművest és néhány ezer fő iparost.

¹¹⁴⁵ Pénzért visszaszerezhetők az 1702-ben elvesztett kiváltságait (*Redemptio*, 1745.).

¹¹⁴⁶ Közel 60 ezer zsidó, főleg a Rajna-vidékről. Kb. 200 ezer rác a Délvidékre, Temesi bánságba.

¹¹⁴⁷ Közel 400 ezer oláh telepítettek Erdélybe, a Kárpátokon túlról.

¹¹⁴⁸ Cigányok egymás közti házasságának tiltása. Erőszakos magyarosítás. *Regulatio Cigarorum*, 1761.

¹¹⁴⁹ II. József király. Uralkodása: 1780-1790. Nem koronáztatta meg magát, és nem tett királyi esküt.

¹¹⁵⁰ Zsidóknak előírta a német nevek és a német nyelv használatát, gyermekeik világi oktatását.

V. fejezet: Lovag Lipót király, Kemény Ferenc király, Jóságos Ferdinánd király

- ¹Régi múltnak regölői, Évszázadok hírnökei,
Így szóltak a magyarokról, Habsburg-magyar tartományról.
- ²Majd Lipót¹¹⁵¹ lett – magyar ura, Máriának ifjabb fia¹¹⁵².
Szentkoronát Budán óvta¹¹⁵³, Hagyományát fenntartatta.
- ³Zsidók jogát bővítette¹¹⁵⁴, Cigányt földhöz neveltette¹¹⁵⁵.
Gyermekiket okíttatta, Hitre, szóra, magyar módra¹¹⁵⁶.
- ⁴Másod Lipót után, fia, Ferenc¹¹⁵⁷ király lépett trónra.
Önkényt, hűbért erőltette, Új eszméket üldöztette¹¹⁵⁸.
- ⁵Főurakat – így megnyerte, Nemest – tiszthez segítette.
Nép kapta a magyar nyelvet¹¹⁵⁹, Besúgókat, rendőrséget.
- ⁶Őt – Ferdinánd¹¹⁶⁰ – ötödikje, Magyar trónon – 'ki követte.
Ország dolgát nem intézte, Idők szavát nem értette.
- ⁷Magyar népek mást akartak! Jobbágy létét szabadabbnak.
Nemes-jogok eltörlését. Köztehernek viselését.
- ⁸Magyar nyelvnek ápolását, Saját ipar megóvását,
Földnek, víznek megvédését, Kereskedés segítségét.
- ⁹Országgyűlést, 'mikor hívták, 'S mert szavukat nem hallgatták,
Kérvényeztek, tiltakoztak, Jogaikért háborogtak¹¹⁶¹.
- ¹⁰Követeltek¹¹⁶² magyar kormányt, Fejlődéshez szabad irányt.
Cenzúrának eltörlését, Magyar 's Erdély új egységét.
- ¹¹Ferdinánd, ezt aláírta¹¹⁶³. Utódja ezt nem tartotta.
Ferenc József¹¹⁶⁴ – 'ki követte, Haddal támadt, törvényt szegte.
- ¹²Így történt, hogy magyar népe, 'Mely szóratott széjjel-szerte,
Rabláncait ledobhatta, Szabadságát kivívhatta.

¹¹⁵¹ II. Lipót király. Uralkodása: 1790-1792.

¹¹⁵² II. Józsefnek nem volt fia, ezért öccse örökölte a trónját.

¹¹⁵³ 1790/91. évi VI. törvénycikk elrendelte a korona átszállítását Pozsonyból a Budavári Palotába.

¹¹⁵⁴ Törvénytelen állapotok helyreállítása, egyenjogúsításuk elősegítése.

¹¹⁵⁵ Szorgalmazta letelepedésüket, beilleszkedésüket. Sokan áttértek a helyi iparüzésre, föld- és szőlőművelésre.

¹¹⁵⁶ Előírta iskolai oktatásukat, neveletésüket katolikus környezetben.

¹¹⁵⁷ Ferenc király. Uralkodása: 1792-1835.

¹¹⁵⁸ 1815-ben: orosz cárral és porosz királlyal létrehozta a Szent Szövetséget forradalmi megmozdulások leverésére.

¹¹⁵⁹ 1792. évi VII. törvénycikk „A magyar nyelv tanításáról és használatáról”

¹¹⁶⁰ V. Ferdinánd. Uralkodása: 1835-1848.

¹¹⁶¹ Pozsonyi országgyűlés. Kossuth Lajos 1848. március 3-án elmondott beszéde.

¹¹⁶² 1848. március 15. Tizenkét pont.

¹¹⁶³ Áprilisi törvények. V. Ferdinánd király 1848. április 11-én szentesítette.

¹¹⁶⁴ Ferenc József király. Uralkodása: 1848-1916. Koronázása: 1867-ben.

VI. fejezet: Ferenc József király

- ¹Régi múltnak hírnökei, Évszázadok regölői,
Így szóltak a magyarokról, Szabadsága harcairól.
- ²Magyarbarát: palóc, székely, Rutén, szlovén, sváb és lengyel.
Habsburg-barát: horvát, szerbbel, Szász és oláh, cseh – némettel.
- ³Ferec József – orosz cárral¹¹⁶⁵, Magyar ellen – két nagy haddal,
Belvillongást kihasználta¹¹⁶⁶, Magyar harcát elfojtották¹¹⁶⁷.
- ⁴Forradalmat megtorolták¹¹⁶⁸, Foglyaikat besorozták¹¹⁶⁹.
Vezetőit kivégezték, Segítőit megbüntették.
- ⁵Királyságot darabolták¹¹⁷⁰, Horvát földet elcsatolták.
Elragadták Erdély részét, Határőrök alvidékét¹¹⁷¹.
- ⁶De Habsburgok megroppantak. Csak magyarral boldogultak.
Ferenc József ezt belátta. Alkotmányt így visszahozta.
- ⁷Kiegyezett¹¹⁷² magyarokkal, Horvátokkal, szlavónokkal.
Erdélyt kapta Magyarország, Délvidéket Horvátország.
- ⁸Magyar 's horvát két országa, Egy korona királysága.
Osztrák császár hatalmában, Osztrák-magyar unióban.
- ⁹Forradalom – mit nem tudott, Kiegyezés – jórész hozott.
Jogot, törvényt, biztonságot, Modern ipart 's gazdaságot.
- ¹⁰Főúr, polgár gazdagodott, Kisnemesség lejjebb csúszott.
Paraszt, munkás sorsa romlott¹¹⁷³, Zsidó, cigány sokasodott¹¹⁷⁴.
- ¹¹Magyar nyelvet erőltették¹¹⁷⁵. Kisebbséget nem becsülték¹¹⁷⁶.
Köreiket felügyelték¹¹⁷⁷. Székely testvért is lenézték¹¹⁷⁸.
- ¹²Így történt, hogy magyar népe, 'Mely szóratott széjjel-szerte,
Ország népét megosztotta, Kisebbségét lázította.

¹¹⁶⁵ I. Miklós orosz cár, a Szent Szövetség megállapodása szerint.

¹¹⁶⁶ Románok és szászok ellenezték Erdély unióját Magyarországgal. Horvátok és szerbek hasonló önállóságot akartak.

¹¹⁶⁷ Világosi fegyverletétel. 1849. augusztus 13.

¹¹⁶⁸ 1849. szeptember és 1850. július közötti időszak. 110 kivégzés, több száz börtönbüntetés és vagyyonelkobzás.

¹¹⁶⁹ Magyar, székelyt, lengyelt és németet erőszakkal besorozták az osztrák hadseregbe, másokat hazaengedtek.

¹¹⁷⁰ Olmützi alkotmány 1849. Erdély visszacsatolása

¹¹⁷¹ 1849-ben létrehozták a Szerb Vajdaságot és Temesi Bánságot. Határőrvidék külön koronaország lett (1850.).

¹¹⁷² Osztrák-Magyar kiegyezés (1867.). Magyar-Horvát kiegyezés (1868.)

¹¹⁷³ Jövedelmek, munkabérek alig fedezték a megélhetést.

¹¹⁷⁴ Tömeges beáramlás: elmaradott zsidó – főleg Galíciából, nomád oláh cigány – Havasalföldről.

¹¹⁷⁵ Helység és családnevek magyarosítása. Magyar nyelv és történelemszemlélet kötelező oktatása.

¹¹⁷⁶ Nem tartották be az 1868-as nemzetiségi törvény előírásait, nem támogatták kultúrájuk művelését.

¹¹⁷⁷ Egyesülési jogukat korlátozták, számárukhhoz képest kevesebb képviselőt állíthattak.

¹¹⁷⁸ Széki szervezet megszűnt. Székelyföld Magyarország egyik legelhanyagoltabb, iparosítatlan vidéke volt.

Tizennegyedik könyv: Királyság elmúlása

I. fejezet: Jámbor Károly, az utolsó király

¹Régi múltnak regölői, Évszázadok hírnökei,
Így szóltak a magyarokról, Királysága bukásáról.

²Tudás helyett – törleszkedés. Érdem helyett – elvtelenség.
Pénz, cím, vallás, föld – hatalma. Megalkuvás – szép jutalma.

³Eladó rang¹¹⁷⁹ – pénzeseknek, Magyaros név¹¹⁸⁰ – jövevénynek.
Keresztelés¹¹⁸¹ – idegennek, Kivándorlás¹¹⁸² – nincstelenek.

⁴Kisebb népek követeltek, Elszakadni törekedtek.
Magyar alól kikerülni, Rokon-néppel szabad lenni.

⁵Cseh, szlovákkal – egy országban. Oláh – román királyságban.
Szerb, vend, bosnyák – horvátokkal, Egy országban – délszlávokkal.

⁶Nagyháború kitörése¹¹⁸³, Osztrák-magyar belépése,
Ország népét megosztotta, Királyságot megingatta.

⁷Ferenc József halálával, Negyed Károly¹¹⁸⁴ bírt trónjával.
Uniót, hogy egybe tartsa, Kis népeknek jogot adna¹¹⁸⁵.

⁸Magyar kormány – tiltakozott, Német, horvát – zúgolódott,
Nemes, pórnép – sérelmezte, Gyáros, zsidó – ellenezte.

⁹El is veszté háborúját¹¹⁸⁶, Osztrák-Magyar unióját.
Hatalmáról lemondott¹¹⁸⁷, Monarchia, szerte foszlott.

¹⁰Szlovén-horvát-szerb államra¹¹⁸⁸. Cseh, szlovákkal – egy országra¹¹⁸⁹.
Kivált – Osztrák Köztársaság¹¹⁹⁰. Maradt csonka Magyarország¹¹⁹¹,

¹¹Magyar kormány már belátta, Kisebbségnek jogot adna¹¹⁹²,
De bizalmat – elvesztették, Sorsukat – már ők rendezték.

¹²Így történt, hogy magyar népe, 'Mely szóratott széjjel-szerte,
Saját népét nem becsülte, Ezzel magát megbüntette.

¹¹⁷⁹ Pénzért nemesi címek, udvari rangok vásárlása. Nemesség = 20 ezer korona, bárói cím = 300 ezer korona.

¹¹⁸⁰ Főleg német és zsidó nevek magyarosítása.

¹¹⁸¹ Zsidók megkeresztelkedése előnyök érdekében.

¹¹⁸² Több millió kivándorló Amerikába.

¹¹⁸³ Első világháború 1914-1918.

¹¹⁸⁴ IV. Károly király. Uralkodása: 1916-1918.

¹¹⁸⁵ 1918. október 16-án: IV. Károly kiáltványa a „szövetséges állammá alakulásról”. Monarchia szétesésének kezdete.

¹¹⁸⁶ 1918. október 17-én: Tisza István miniszterelnök elismeri a központi hatalmak háborús vereségét a parlamentben.

¹¹⁸⁷ 1918. november 13-án: IV. Károly lemond az államügyeinek intézéséről. November 13-án: a magyar királyi címről.

¹¹⁸⁸ 1918. október 29-én: Horvátország elszakadása, a Szlovén-Horvát-Szerb Állam létrejötte.

¹¹⁸⁹ 1918. november 14-én: Csehszlovák Köztársaság kikiáltása.

¹¹⁹⁰ 1918. november 12-én: Német-Ausztria Köztársaság kikiáltása.

¹¹⁹¹ 1918. november 16-án: Magyar Köztársaság kikiáltása.

¹¹⁹² Meghirdették a nemzetiségek egyenjogúsítását. Egyházak is agitáltak a szétszakadás ellen, sikertelenül.

II. fejezet: Király nélküli királyság

- ¹Régi múltnak hírnökei, Évszázadok regölői,
Így szóltak a magyarokról, Csonka népű országukról.
- ²Erdélyt – román elfoglalta. Tiszántúlt és Részt – megszállta.
Felföldet – cseh elcsatolta. Délvidéket – szerb orozta.
- ³Polgárkormányt megbuktatták. Tanácskormányt létrehozták¹¹⁹³.
Magyartalan biztosokkal¹¹⁹⁴, Vörös-terror osztagokkal¹¹⁹⁵.
- ⁴Diktatúrát bevezették. Köztulajdont erőltették.
Magyart 's ellent¹¹⁹⁶ – felzaklatták, Így – magukat megbuktatták.
- ⁵Diktatúrát megtorolták, Békekötést aláírták¹¹⁹⁷.
Bár – királyát nem fogadták¹¹⁹⁸, Királyságot – visszahozták.
- ⁶Kormányzóval¹¹⁹⁹ – király nélkül. Címmel, ranggal – érdem nélkül.
Hűbéresség – modern korban. Vallásosság – álszent pózban.
- ⁷Pénz hatalmát felfokozták. Előnyt-hitet, vették-adták.
Köznép jogát megnyirbálták. Zsidók jogát korlátozták¹²⁰⁰.
- ⁸Vesztett földet visszavenni¹²⁰¹, Vetélytársat megbüntetni,
Németekkel szövetkeztek, 'S ezért drágán megfizettek.
- ⁹Életerőst – hadba küldték¹²⁰². Zsidók többjét – elvitették¹²⁰³.
Helyi népet – megalázták. Ellenkezést – megtorolták¹²⁰⁴.
- ¹⁰Szerzett földet nem becsülték. Népeiket nem tisztelték¹²⁰⁵.
'Miért régen elszakadtak. Velük – újfent akképp bántak.
- ¹¹Háborúnak levestése, Magyar sorsát eldöntötte¹²⁰⁶.
Szép országát rommá verték, Kapott földet – visszavették.
- ¹²Így történt, hogy magyar népe, 'Mely szóratott széjjel-szerte,
Amit szerzett – nem becsülte, Amit elnyert – elvesztette.

¹¹⁹³ Magyarországi Tanácsköztársaság. 1919. március 21-től augusztus 1-ig

¹¹⁹⁴ Kozmopolita, kommunista, nemzet- és vallásellenes vezetőkkel.

¹¹⁹⁵ Főleg sértett, lecsúszott antiszociális egyedekből toborozott, erőszakos és önkényeskedő kommandók.

¹¹⁹⁶ Antant hatalmakat és az újonnan létrejött szomszédos államokat.

¹¹⁹⁷ 1920. Trianoni békeszerződés.

¹¹⁹⁸ 1921-ben, 2 alkalommal. Békésen, majd fegyveresekkel, de elfogták és kitoloncolták IV. Károlyt.

¹¹⁹⁹ Horthy Miklós, 1920-1944 között

¹²⁰⁰ Zsidótörvények, lehetőségek korlátozása.

¹²⁰¹ Visszaszerezni a Trianoni békeszerződésben elcsatolt területeket.

¹²⁰² Magyar veszteség 1942-1944. között: katona = kb. 350 ezer, polgár = kb. 100 ezer, hadifogoly = kb. 200 ezer.

¹²⁰³ Zsidó veszteség: vidéki Magyarországról = kb. 300 ezer. Visszacsatolt területekről = kb. 270 ezer.

¹²⁰⁴ Fosztogatás, rombolás, erőszak, kegyetlenkedés. Vélt sérelmek bosszúja.

¹²⁰⁵ Állami tisztségekbe magyarokat helyeztek.

¹²⁰⁶ 1946. Párizsi békeszerződés.

III. fejezet: Népköztársaság

- ¹Régi múltnak regölői, Évszázadok hírnökei,
Így szóltak a magyarokról, Idegen hit uralmáról.
- ²Szovjet hadak elfoglalták, Mint gyarmatot, úgy megszállták¹²⁰⁷.
Királyságot megszüntették, 'Ki behódolt – élre tették.
- ³Néphatalom: hazug álca. Idegenek¹²⁰⁸ zsarnoksága!
Gazdaságot ez uraltja, Hitet, lelket dirigálta.
- ⁴Osztott földet¹²⁰⁹ – visszavették¹²¹⁰, Módos javát – megszerezték¹²¹¹,
Tudást, értést – nem becsülték¹²¹². Magyar szívűt – félretették.
- ⁵Magyar népnek ezt nem kellett, Szabadságért fogott fegyvert¹²¹³.
De csöcselék – hírbe hozta¹²¹⁴, 'S kiben bízott – cserbenhagyta¹²¹⁵.
- ⁶Új kormány jött – szovjet haddal¹²¹⁶, Magyartalan árulókkal¹²¹⁷.
Terrort hoztak – majd lenyugvást. Csendes, bezárt megalkuvást¹²¹⁸.
- ⁷Aki tudott – dolgozhatott. Tanulhatott, alkothatott.
Rászoruló – gyógyulhatott. 'Kit engedtek – utazhatott.
- ⁸Közösségek alakultak, Kultúrházak virágoztak.
Népszerű lett sport és túra, Kötelező – politika.
- ⁹Kalákákban építkeztek, Közösségben termelgettek.
Életmódjuk javulgatott, 'Ki meghajolt – gyarapodott.
- ¹⁰Egypártrendszer gyengesége, Vezetőik képessége.
Kinevezés – észt nem adta. Hűség – tudást nem pótolta,
- ¹¹Ország dőre vezetése, Nem átgondolt fejlesztése,
Kölcsönköltés – meddő célra¹²¹⁹! Eme rendszert – megbuktatta¹²²⁰.
- ¹²Így történt, hogy magyar népe, 'Mely szóratott széjjel-szerte,
Amit szerzett – elprédálta, 'Mit épített – elherdálta¹²²¹.

¹²⁰⁷ Szovjet megszállás = 1944-1991. között

¹²⁰⁸ Szovjet befolyása alatt álló vezetés, egy párti önkényuralom. Nagy hatalmaktól való függés.

¹²⁰⁹ Földosztás 1945-ben.

¹²¹⁰ Erőszakos közös gazdaság szervezése 1948-56. és 1959-61. között. Kisajátítások.

¹²¹¹ Konceptiók pereke, vagyonekbevonás. Államosítás, lefoglalás, elkobzás.

¹²¹² Legfontosabb: párhűség, hatalom elvtelen kiszolgálása.

¹²¹³ 1956. október 23. Népfelkelés

¹²¹⁴ Köztörvényes bűnözők szabadon bocsátása. Lincselés, kegyetlenkedés, fosztogatás, rablás stb.

¹²¹⁵ Belső ellentétek szítása, árulások, szovjet csapatok behívása. Külső segítség hazug ígérete.

¹²¹⁶ 1956. november 4.

¹²¹⁷ Kádár-kormány megalakulása.

¹²¹⁸ 1963 és 1989. között.

¹²¹⁹ Átgondolatlan beruházások, gazdaságtalan fejlesztések.

¹²²⁰ 1989. október 13. Harmadik köztársaság kikiáltása.

¹²²¹ Utalás, a megkezdődő privatizációra.

IV. fejezet: Koronás köztársaság

- ¹Jelen idő hírnökei, Történesek megélői,
Így szóltak a magyarokról, Új rendjének kudarcáról.
- ²Köztársaság szimbóluma: Diktatúra lobogója¹²²².
Királyságnak kiscímere¹²²³. Himnuszának torz zenéje¹²²⁴!
- ³Többpártrendszer: hamissággal. Múltidéző kiváltsággal.
Megalkuvó új hívekkel¹²²⁵. Kétes régi káderekkel¹²²⁶.
- ⁴Négyévente választhatnak! 'S viselhetik – ha csalódnak¹²²⁷.
El kell tűrni: esküszegőt, alkalmatlant és kártevőt.
- ⁵Kormányváltás – kegyencváltás. Tudás helyett – hajbókolás¹²²⁸.
Erkölc helyett – megalkuvás¹²²⁹. Érdem nélkül – gazdagodás¹²³⁰.
- ⁶Tanulás, sport és kultúra, Lett – pénzesek kiváltsága¹²³¹.
Módos – egyre gazdagabb lett. Szűkölködő – szegényedett.
- ⁷Gyárat, bányát bezárattak¹²³². Megélhetést – már nem adtak.
Közös vagyont dobra verték¹²³³. Adósságot megnövelték¹²³⁴.
- ⁸Egyre több lett az éhező, Hajléktalan 's nélkülöző.
Hagyták őket – ínségükben! Keresztényi „szeretben”¹²³⁵!
- ⁹Íme – Magyar Köztársaság! Alkotmányos Kiskirályság!
Hazug-bukott hagyománnyal. Holt-butító ideállal.
- ¹⁰Gazdagodó – bólogatja. Szegény – múltját visszasírja¹²³⁶.
Idősebbje – helyrehozná. Fialtja – messze hagyná.
- ¹¹Megokolni kudarokat? Elég lelteni – búvszavakat!
Szemet 's nyelvet – jól forgatni! Pénzért 's címért – hazudozni!
- ¹²Ezért aztán, magyar népe, 'Mely szóratott széjjel-szerte,
Hazug szokat – mert elhitte, Büntetését – így elnyerte!

¹²²² Köztársaság zászlója = a diktatórikus, szocialista Népköztársaság hivatalos zászlaja (1957-től).

¹²²³ Köztársaság címere = magyar királyság kiscímere, az Osztrák-Magyar kiegyezés szerint (1867-től).

¹²²⁴ Himnusz zenéje = az Erkel-féle vidám, bordalos eredetinek – gyászosított, kesergő változata (1938-tól).

¹²²⁵ Az előbbi (elítelt) rendszerben érvényesülők leszármazottjai, gazdagodói.

¹²²⁶ A leváltott és elítelt diktatúra kiszolgálóinak átvétele.

¹²²⁷ Megválasztott képviselőt nem lehet leváltani, vagy visszahívni.

¹²²⁸ Leginkább az uralkodó párthoz igazolók érvényesülhetnek.

¹²²⁹ Nem választóikat képviselik, hanem az őket pénzelő pártokat.

¹²³⁰ Előnyök, elszámolási és korrupciós lehetőségek,

¹²³¹ Ezek ingyenessége (vagy olcsósága) megszűnt.

¹²³² Ipar leépítése, munkahelyek megszüntetése.

¹²³³ Állami-társadalmi vagyon kiárúsítása (privatizáció).

¹²³⁴ Bevételek célszerűtlen felhasználása, újabb kölcsönök felvétele.

¹²³⁵ Álszentelkedés. Keresztény hit megcsúfolása.

¹²³⁶ Az 1968-98. közötti „gulyás-kommunizmust”

V. fejezet: Intelem

¹Eljövendő hírnökei, Baljós jelek meglátói,
Így intik a magyarokat, Bizakodó jámborokat.

²Haza földjét megóvjátok! Idegennek ne adjátok!
Ez – magyarnak szülőföldje! Táplálója, étetője!

³Haza javát megvédjétek! Más hasznára ne vessétek!
Mert – magyarnak közös kincse! Új nemzedék – örökrésze!

⁴Föld javait gondozzátok! Külhonira ne bízzátok!
Hisz magyaré – víz, levegő, Hal, vad, erdő és legelő!

⁵Földiteket megtartsátok! Jövevénnnyel ne váltsátok!
Aki magyar – földet kapjon! Hogy élhessen, egyen, lakjon!

⁶Népeteket becsüljétek! Más – föléje ne tegyetek!
Magyar legyen vezetőik, Szószólóik, ítéelőik.

⁷Fiatalját neveljétek! Más erkölcsre ne vegyétek!
Magyar szokást eltanulja, Megélhetést kitanulja!

⁸Utódokat tanítsátok! Idegenre ne hagyjátok!
Magyar tudást megszerezzék, Másokét – jól kifürkésszék!

⁹Ősi hitet őrizzétek! Idegenét ismerjétek!
Magyar regék 's Újszövetség. Mint Istenpár – két bölcsesség!

¹⁰Saját véred megsegítsed! Ellenséget ne segélyezd!
Aki magyar – összefogjon! Testvér, barát – ne koplaljon!

¹¹Egész nemzet összetartson! Megosztókkal ne paktáljon!
Magyar – hasznost befogadja, Viszálykeltőt – kitaszítsa!

¹²Mert csak ekképp – magyar népe, 'Mely szóratott széjjel-szerte,
Lelhet otthont – hazájában, Élhet békén – boldogságban.

VI. fejezet: Fohász a magyarok boldogulásáért

¹Mindenkinek Egy Istene! Mindenségnek Teremtője!
Égnek Ura, Nap ereje! Szellem, lélek életetője!

²Hirdettessék Örök neved! Üdvözítsék – minden lelked!
Világítsd meg elméjüket! Gyarapítsad erejüket!

³Hozz közéjük békességet! Megértéssel egyezséget!
Védd meg őket ellenségtől! És – önmaguk bűneitől!

⁴Adjál nekik igaz hitet! Hozzá erőt, elmét, szívet!
Igaz vezért – becsülettel! Néki hívet – tisztességgel!

⁵Magyaroknak Nagyasszonya! Földvilágnak Édesanyja!
Boldogasszony – Hold ereje! Test és élet – serkentője!

⁶Dicsértessék a Te neved! Segíttessék földi néped!
Hevíts bennük szeretetet! Erősítsd türelmüket!

⁷Hozz reájuk egészséget! Boldogságot és örömet!
Védd meg őket idegentől! És – sajátjuk önzésétől!

⁸Adjál nekik szeretetet! Hozzá reményt, hevületet!
Érző vezért – megértéssel! Néki hívet – tiszta szívvel!

⁹Nagyasszonynak két hős fia, Hunor 's Magor égi mása!
Fényes-sötét kettőssége! Tudás, fortély ösztönzője!

¹⁰Tiszteltessék Ti nevetek! Magyaroknak segítsetek!
Tudós-virtus elmésséggel! Testvér-koma szövetséggel!

¹¹Hozzátok meg egységüket! Összetartást, dicsőséget!
Védjétek meg lázítóktól! Gyáva-zagyva háborgóktól!

¹²Őrizzétek Magyarságát! Serkentsétek bizodalmát!
Újra éledt ősi hittel! Tudó, értő hirdetőkkal!

VÉGE